

ürün

SOSYALİST DERGİ

MAYIS
1976 23

TÜSTAV

ve işçilerinin
6 aylık
stokami!
(Mayıs 1976)

İÇİNDEKİLER

HABER — YORUM — İNCELEME

Toplumsal İlerleme Belgisi :

İçeriği ve Barış İçin Mücadele ile İlişkisi

Selim GÜNDEŞ 5

Kitaplar - Anlattıkları - Düşündürdükleri

Dr. Ziya OYKUT 23

ÇEVİRİLER

Lenin'in Öğretilerinin Işığında

Modern Emperyalizm

La Nouvelle Revue Internationale Dergisi 29

DÜNYA İŞÇİ SINIFI PARTİLERİ UZERİNE BİLGİLER

Bulgaristan Komünist Partisi 70

BKP Kongreleri ve Marksist-Leninist

Teorinin Yaratıcılıkla Geliştirilmesi 71

Ayın Haber Özetleri 79

Sovyetler Birliği Haberler Ajansı «TASS»

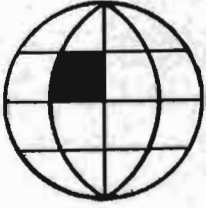
ürün
SOSYALİST DERGİ

Sahibi : Ural ATEŞER ● Yazı İşleri Müdürü : Selçuk UZUN ● Yönetim Yeri:
Divanyolu, Klodfarer Cad. No: 38/2, İSTANBUL ● Yazışma ve Havale Adresi:
P.K. 41 Sirkeci İSTANBUL ● Genel Dağıtım : TAN DAĞITIM, Başmuhasip
Sokak, Aras İşhanı, No: 5/201, Cağaloğlu/İSTANBUL ● Ankara Dağıtım: ANKA-
RA DAĞITIM, Bayındır Sokak 38/3 Kızılay/ANKARA ● İzmir Dağıtım: EGE
DAĞITIM ● Abone Şartları : Yıllık 100, Altı Aylık 50 Lira. Dış Ülkeler için
iki katıdır ● Dizgi-Tertip: BAŞARAN MATBAASI ● Baskı: UFUK MATBAASI

İbrahim Güzelce'yi kaybettik

Türkiye işçi sınıfının çetin savaşlardan geçerek günümüze ulaşan hareketi, bir yiğit savaşçısını daha kaybetti. Yaşamının her diliminde, işçi sınıfı mücadelesinin içinde olan İbrahim Güzelce, gerici-faşist karması hükümetin, en kanlı terörü sahnelediğı bir dönemde, aramızdan ayrıldı. Savaşımında, sadece gerici egemen sınıfların baskı ve terörüne karşı değil, işçi sınıfına düşman akımların işçi sınıfının devrimci birliğine karşı sürdürdükleri iğrenç saldırılara karşı da dimdik duran İbrahim Güzelce'nin anısı, işçi sınıfı mücadelesinde, her zaman önder yerini koruyacaktır.

TÜSTAV

1 Mayıs 1976'yı yaşadık İstanbul'da, **yüzbin**'ler olarak. **Yüzbin**'ler, işçi sınıfının **elli altı yıllık geleneğine** yaraşır bir biçimde kutladı 1 Mayıs'ı. Türkiye işçi sınıfının elli altı yıl çetin savaşımı içinde yaşatılan belgilerini, **yüzbinler**, tek bir ses ve tek bir yürek halinde haykırıyordu. **Yüzbin**'lerin ağzından tek ses halinde çıkan, Türkiye işçi sınıfının **geleneksel belgileri**, bu belgilere kulağını tıkayanların —maocuların, likidatörlerin, troçkistlerin, her boydan sapık akımların— suratına şamar gibi iniyordu. Her türden yayın bezirganı tarafından, Türkiye halkına saptırılarak tanıtılan Nazım'ı, **yüzbin**'ler, Nazım'ı hep bir ağızdan söyleyerek, işçi sınıfının mücadelesindeki gerçek yerine oturtuyorlardı: «Türkiye işçi sınıfına selam...». DİSK Genel Başkanı Kemal Türkerler, yaptığı konuşmasıyla, **yüzbin**'lerin dile getirdiği 1 Mayıs 1976'nın enternasyonalist içeriğini noktalyordu. Ve **yüzbin**'lerin sesi arasında, işçi sınıfının mücadelesine ihanet olan görevlerini burada da ifa etmeye çalışan sapıkların cılız sesi kayboluyordu. Türkiye işçi sınıfının devrimci sendikal birliğini sağlama yolunda, yalnız gerici egemen sınıfların baskı ve terörüne karşı değil, aynı zamanda, işçi sınıfı hareketinden «parsa toplama» çabasında olan ve bu çabalarında en iğrenç metotları kullanmaktan çekinmeyen her boydan ihanet çizgisine karşı da amansız mücadele içinde olan DİSK yönetimi, işçi sınıfı savaşımının elli altı yıllık geleneğinin bu çok anlamlı gününde, 1 Mayıs 1976'yı kutlarken çok başarılı bir sınav vermiştir.

«Sosyalist» sendikacılığı, kendi bölücü siyasi «çizgilerinin» kuyruğunda görenlerin, 1 Mayıs 1976'dan alacakları çok ders vardır. Gerici-faşist karması hükümetin gemi azya alan faşist tırmanışı karşısında, tüm ilerici, demokratik, anti-faşist güçlerin beraberliğinin sağlanması konusunda önemli ipuçları veren, 1 Mayıs 1976'dan, bölücü siyasi «çizgilerin» alacağı dersler vardır. Barış, demokrasi, toplumsal ilerleme ve sosyalizm belgelerini, taşıdıkları pankartlarda ve söyledikleri marşlarda bir ağızdan dile getiren **yüzbin**'ler; işçi sınıfının siyasi örgütlenmesine konan yasağın kaldırılması talebini, hep bir ağızdan haykırırken, varlık nedenlerinden dolayı bu yasağın sürmesinden yana olan ihanet çizgilerine önemli bir ders veriyorlardı: **141 ve 142 kalkması!**

Kendi «parsa toplama» çabalarında, işçi sınıfının devrimci sendika hareketini «kuyruklarına takmayı» başaramayınca; işçi sınıfının devrimci sendikal hareketini «sosyalizm dışı» akımların «kuyruğunda» olarak göstermeye çalışan ve DİSK'e sendikacılık konusunda akıl hocalığı yapmaya kalkışanların; **yüzbin**'lerin enternasyonal marşını söylediği ve tüm içeriğiyle enternasyonal olan 1 Mayıs 1976'yı en güzel şekilde düzenleyen ve hatta bu ihanet çizgilerine bile bu dev topluluğun «gölgesinde» bulunma şansını yaratan bir sendikal hareket karşısında bundan böyle ne tavır alacakları gerçekten önemlidir. Bildiğimiz kadarıyla, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun, işçi sını-

fının devrimci sendikal birliğini sağlama yolunda, gerçekten önemli sorunları vardır. Bu sorunların üstesinden gelmeye alışan DİSK yönetiminin, özellikle Beşinci Kongre kararları doğrultusunda yaptığı çalışmalarında başarılı olabilmesi için, DİSK'e akıl hocalığı yapmaya alışanlar, DİSK zerindeki spektilyasyonlarını sürdürme yerine, işçi sınıfı savaşının genel doğrultusunda DİSK'e yardımcı olmalıdırlar.

Yaşasın, dünya işçilerinin birlik, dayanışma ve mücadele günü: 1 Mayıs!

Yaşasın, DİSK!

Yaşasın, Türkiye işçi sınıfının elliialtı yıldır süren, ulusal ve sosyal kurtuluş savaşını!

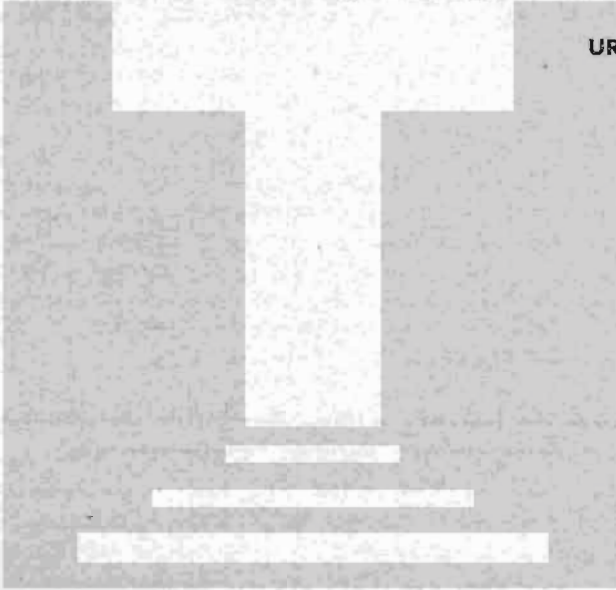
Yaşasın, Türkiye işçi sınıfının elliialtı yıllık geleneği!

Yaşasın, işçi sınıfımızın barış, demokrasi, toplumsal ilerleme ve sosyalizm savaşını!

Yaşasın, tüm ilerici, demokratik, anti-faşist güçlerin eylem birliği!

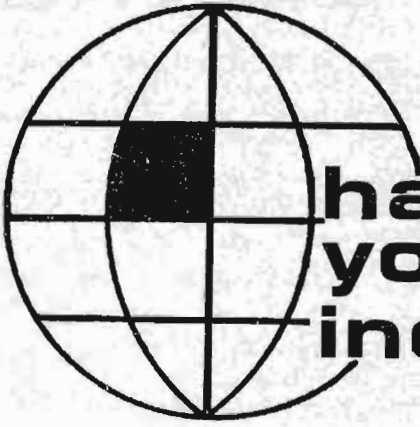
Yaşasın, sosyalist sistem, dünya işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketlerinin mücadele birliği!

Kahrolsun, emperyalizm, faşizm ve işçi sınıfı düşmanları!

URAL ATEŞER

TÜSTAV

haber yorum inceleme

toplumsal ilerleme belgisi : içeriği ve barış için mücadele ile ilişkisi

Selim GÜNDEŞ

«Uluslararası hayatın gelişimi, hergün, barış içinde birarada yaşama ilkeleri ile; emperyalizme karşı ve **toplumsal ilerleme** için sınıfsal ve ulusal kurtuluş mücadeleleri arasındaki ilkelerin, kendi aralarındaki sıkı sıkıya bağlantısını ve bağımlılığını (gösteren, ç) yeni kanıtlar getirmektedir.» (Constantin Tellalov, BKP MK'si eski Sekreteri, **Novo Vreme**, no: 3/1975 - altını biz çizdik.)

Ülkemizde sol hareket içinde, son günlerde spekülâtif biçimde en çok tartışma konusu yapılan belgelerden biri de **toplumsal ilerleme** belgisi olmaktadır. Oysa, bu, dünya devrimci süreci ortak cephesinin (sosyalist sistem, kapitalist ülkelerdeki işçi hareketi, ulusal kurtuluş hareketinin), diğerleri —barış, demokrasi, bağımsızlık, sosyalizm— ile beraber, ayrılmaz bir bütünlük içinde benimsediği; kendisine savaş bayrağı yaptığı, temel bir belgidir. Bu böyle olduğu halde, ülkemizdeki sol hareketin bazı kesimlerinin bu belge ile ilgili spekülâtif yorumlarının çıkış kaynağı ne olabilir?

Kanımızca, bunun iki temel çıkış kaynağı bulunmaktadır :

Birincisi, bu belginin gerçek içeriğinin yeterince bilinmemesi olmaktadır.

İkincisi ise, ard-niyetli, gerçek anlamda bozguncu, ikili bir nedene dayanmaktadır. Bunlardan birincisi **toplumsal ilerleme**

mücadelesinin günümüzdeki temel özelliğinin, barış içinde birarada yaşama, yada başka türlü söylersek, uluslararası detant koşullarında en büyük atılım kazanmış olduğu gerçeğini «çürütmek» (!) isteği ile bağlantılıdır. Böylece, bir taşla iki kuş vurmak isteyenler, şunu amaçlamaktadırlar: **toplumsal ilerleme** belgisi «çürütülünce», bu belgeye günümüzde en büyük hayatiyeti kazandıran politika da, yani, uluslararası detant (yada barış içinde birarada yaşama) politikası da «çürütülecek», bu da sonuçta, başta S.S.C.B. olmak üzere, sosyalist ülkeler topluluğunun dış politikasını «çürütmek», giderek anti-sovyetizm için uygun zeminin hazırlanması anlamına gelecektir. Bu birinci gruba girenler, ülkemizde, —diğer ülkelerdeki hemcinsleriyle beraber— maoistler, «milli sosyalizmi» gruplar olmaktadır. İkinci gruba girenler ise; görünüşte tam tersine bir pozisyonda yerleşmiş görünmekle beraber, yani görünüşte uluslararası detant politikasına karşı çıkmamakla ve anti-sovyetik bir tavır göstermemekle beraber, sonuçta birinci gruptakilerle birleşmektedirler. Şöyle ki: dünya devrimci sürecinin kopmaz bir parçası olan Türkiye işçi sınıfının siyasal hareketini gözden düşürmek amacıyla, bu belgeyi «çürütmeye» kalkışmak, aslında, bu belginin günümüzde atılım kazanmasının temel kaynağı olan uluslararası detant politikasını reddetmek, dolayısıyla anti-sovyetik bir tavra düşmekle eş anlamlıdır. Bunlar, bu belgeyi ister bilerek, isterse bilmeyerek reddetsinler, sonuçta, dünya devrimci süreciyle çelişkiye düşen ve maoist ve diğer sapık akımlarla başka bir yönden gelerek birleşen, **likidatörlerdir**.

Bu gerçekler gözönüne alındığında, yazımızın sınırları kendiliğinden çizilmiş olmakta ve başlıca şu sorulara yanıt aramak gerekmektedir :

— Genel olarak **Toplumsal ilerleme** belgisinin içeriği nedir ve hem Marksist-Leninist olduğunu öne sürmek ve hem de bu belgeyi reddetmek mümkün müdür?

— **Toplumsal ilerleme** mücadelesi ile barış için mücadele arasında, nasıl bir ilişki vardır?

GENEL OLARAK TOPLUMSAL İLERLEME

Tek başına ele alındığında, ilerleme kavramı, değişken bir kavramdır. Bu, ilgili olduğu alana göre, objektif bir ölçü olarak ele alınabilir. Örneğin, kültürel ilerleme söz konusu olduğunda, bunun ölçüsü, okuma-yazma bilenlerin oranı; okul, araştırma enstitüsü, v.d. gibi kurumların nitelik ve niceliği; kitap-gazete gibi yayınların, tiyatro-sinema, v.d. gibi kuruluşların durumu ölçü olarak kavranabilir. Toplumsal hayatın diğer bütün alanları tek tek ele alındığında da buna benzer ölçüler bulunabilir.

Ancak, toplumsal ilerleme, yani, toplumun tek tek ayrı yönlerinin değil de, bütününün gelişmesi söz konusu olduğunda, durum daha farklıdır. Toplumsal ilerlemeyi bütünüyle kavrayabilmek, toplumsal hayatın bütün alanlarındaki ilerlemenin temelini belirleyebilmek için, çok daha genel bir ölçüye gereksinim vardır. Diğer bir deyişle: toplumun ekonomik potansiyelinin artışındaki ve insan toplumunun doğayı egemenliği altına alışıdaki; toplumun üst-yapı kurumlarının gelişimindeki; en geniş halk kitlelerinin, hiç istisnasız bütün halkların tarihin yapılışına katılmalarıdaki; bireyin uyumlu gelişimindeki ve artan gereksinimlerinin tatminindeki, v.d. değişikliklerin, gelişmelerin bütününe kavrayabilmek için, bunların tümünü belirleyen tek bir ölçü vardır : **maddi üretim biçimindeki değişiklikler, yani, üretim güçlerinin gelişiminin ölçüsü.** İşte bu, Lenin'in sözleriyle «toplumsal ilerlemenin en yüksek ölçüsü»dür. ¹

Toplumsal ilerleyişin bu bütünsel yaklaşımına ulaşabilmek için de tek yol bulunmaktadır: **Marksist-Leninist sosyo-ekonomik oluşumların birbiri ardısıra gelmesi teorisi;** kapitalizmden sosyalizme kaçınılmaz olarak geçiş teorisi. Toplumsal ilerlemenin gerçekten bilimsel teorisinin özü işte burada bulunmaktadır.

Bu teorinin temel özellikleri; evrensel tarihi, son tahlilde üretim güçlerinin gelişim düzeyi ile belirlenen üretim biçimlerinin ve sosyo-ekonomik oluşumların gitgide yükselen, gitgide yetkinleşen bir çizgi izleyerek birbiri ardısıra geliştiği olarak ele almasında; ve bunun sonucu olarak ta, üretim güçlerinin gelişimini en fazla kolaylaştıran ve üretim güçlerinin gelişimine yetkinleşmesine en geniş olanakları sağlayan bir toplumsal oluşumun, tarihsel olarak en ileri toplumsal oluşum sonucuna varmasıdır.

Yine bu teorinin hiç unutulmaması gereken diğer belli başlı özellikleri şunlar olmaktadır :

— Bu giderek yükselen toplumsal ilerlemenin yükseliş doğrultusu, tarihsel bir zorunluluktur. Bu, ne bireylerin, nede sınıfların bu tarihsel zorunluluğu değiştirmeyecekleri anlamına gelir. Ancak burada unutulmaması gereken; «toplumun yükselen hareketinin zorunluluk özelliği taşımasının, hiçbir zaman bütün bu hareketin tek başına, insanların bilinçli etkinliğinin dışında akıp gitmesi anlamına gelmeyeceği» ² dir.

— İnsanlığın bu yükselen ilerleyişinde, her sosyo-ekonomik oluşumun her toplumsal düzenin, toplumsal ilerleme kavramına kendi tarihsel katkısını katarak, bu kavramı zenginleştireceğidir. Örneğin «Marksist-Leninistler için, toplumsal ilerleme adına (yapılan, ç) tüm eylemlerin anlamı; bütün dünyanın çalışanlarını her türlü toplumsal ve ulusal baskıdan kurtarmak, çalışanların,

bütün halkların kişiliğini geliştirmektir. Marksist-Leninistler, sosyalist hümanizma ilkelerinin tam ve gerçek bir zaferini sağlamak, bayrağına 'herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre' yi yazacak bir toplumsal düzeni kesinlemek için bilinçle mücadele ederler ve işçi sınıfını örgütlerler. Başka türlü söylersek, burada söz konusu olan, toplumun devrimci biçimde yeniden örgütlenmesidir, insanlığın tarih öncesinden gerçek tarihine geçiştir, yüksek bir toplumsal ve ekonomik oluşumun, komünizmin kesinlenmesidir.»³

Görüldüğü gibi, toplumsal ilerleme kavramı, sosyalist sosyo-ekonomik oluşumun kendi tarihsel katkısıyla, daha önce sahip olmadığı bu içeriğe kavuşmuş ve zenginleşmiştir.

Ancak bunun böyle olması demek, sosyalist sosyo-ekonomik oluşumdan önceki sosyo-ekonomik oluşumların da toplumsal gelişim kavramına kendi gelişim düzeylerince tarihsel bir katkıda bulunmadığı anlamına gelmez. Bu nedenle, kapitalist sosyo-ekonomik oluşumun toplumsal ilerlemeye nasıl bir tarihsel katkıda bulunduğunu görmemiz, toplumsal ilerleme kavramını daha iyi kavramamıza yardımcı olacaktır.

KAPİTALİST TOPLUMDA TOPLUMSAL İLERLEME

Kapitalist sosyo-ekonomik oluşum, önceki sosyo-ekonomik oluşumlarla kıyaslandığında, kuşkusuz ki, toplumsal ilerleme yolunda ileriye doğru atılmış önemli bir adımdır. Gerçekten de, üretim güçlerinin gelişimini hızlandırmada, bilim ve teknikte gerçekleştirdiği ilerlemelerle ve en nihayetinde daha önceki sosyo-ekonomik oluşumlardan çok daha üst düzeyde hızlandırdığı sınıf mücadelesi ile, kapitalizmin, toplumsal ilerlemeye katkısı çok büyük olmuştur. Fakat burada hemen şu soruyu sormak gerekir: bu katkı ne yada neler pahasına olmuştur ve olmaktadır?

Kapitalizmde toplumsal ilerleme son derece çelişkili ve eşitsiz bir karakter taşır. Bu zorunlu bir karakterdir, zira Engels'in dediği gibi, «Uygarlığın temeli bir sınıfın başka bir sınıf tarafından sömürülmesi oldukça, toplumun bütün evrimi sürekli çelişkiler içersinde gelişir»⁴.

Kapitalist sosyo-ekonomik oluşumun bu karakteri, her şeyden önce, sınıf mücadelesinin gelişmesi ve yoğunlaşması ile belirlenir. Çünkü, kapitalist toplumdaki ekonomik gelişme, öncelikle, kapitalizmin temel çelişkisini, yani, bizzat kendisinin yol açtığı, üretimin yüksek düzeyde toplumsallaşması olgusu ile üretimin sonuçlarına kapitalist özel el koyma olgusu arasındaki çelişkiyi derinleştirir. Ve bu doğal olarak ülke içindeki sınıf mücadelesinin hızlanmasına yol açar.

Öte yandan, kapitalist düzende toplumsal ilerlemenin çelişkili karakterinin bir diğer özelliği de bu ilerlemenin, aynı ülke içindeki bölge ve kentler arasında da son derece eşitsiz bir gelişmeye yol açmasıdır. Ülkemizde de bütün canlılığıyla görülen bu durum, gelişmiş kapitalist toplumlar için de söz konusudur (Örneğin Fransa'da Güney-Fransa'nın ve özellikle de Korsika'nın; İtalya'da Güney-İtalya'nın ve Sicilya'nın durumu gibi).

Ayrıca, herhangi kapitalist bir ülkenin gelişimi, mutlaka başka ülke ve halkların zararına bir biçimde olur. Gerçekten de, «Uygar dünya' dedikleri şeyin, yani Avrupa ve Kuzey Amerika'daki bir avuç kapitalist gücün ekonomi ve kültür bakımından muazzam bir şekilde gelişmesi, yeryüzündeki halkların büyük çoğunluğunun, Asya'da, Afrika'da, Latin-Amerika'da, Avustralya'da yaşayan halkların ıstırapları pahasına elde edilen korkunç bir bedelle ödenmiştir. Bu kıtaların sömürgeleştirilmesi Batı'da kapitalizmin hızlı atılımını sağladı. Fakat, bu, köleleştirilen halklara yıkım, sefalet ve canavarca bir siyasal boyunduruk getirdi. Sömürgecilik çağlarında, 'uygar Avrupa' diğer kıtalardaki kültürleri yıktı (örneğin, Amerika'daki İnkalar, Mayalar ve Aztekler Uygarlıkları; Afrika'da ve Asya ülkelerinde birçok uygarlıklar), halkları tümüyle yoketti. Örneğin, Tasmanya halkı sömürgecilik döneminde tümüyle ortadan kalktı. Avustralya'nın 300.000 kişilik yerli halk nüfusu 47.000'e indirildi. Amerika topraklarının 'değerlendirilmesi' sırasında, yaklaşık olarak 30 milyon kızılderili yerli yok edildi. Afrika'nın 'değerlendirilmesi'ne gelince, bunun sonucu, yaklaşık olarak 100 milyon zencinin yokedilmesi yada köleleştirilmesi olmuştur.»⁵

O halde, bu türlü iç ve dış çelişkilerin keskinleşmesi içinde vücut bulan kapitalist sosyo-ekonomik oluşumun toplumsal ilerlemesi, hem kapitalist ülkelerin bizzat geniş çalışanlar tabakalarını ve hem de bir çok halkı, yani toplumsal ilerlemenin gerçek yaratıcılarını, bu ilerlemenin ürünlerinden yoksun bırakan bir karakterdedir. Bu sosyo-ekonomik oluşumda bir avuç sömürücü azınlığın servet ve ihtişamı, geniş kitlelerin yoksulluğu pahasındadır; ekonominin göreceli gelişimi, ekonomik depresyonlarla krizlerle eşadımlıdır; toplumsal ilerleme tek boyutludur ve çalışanların sömürüsü üzerine temellenir. Kapitalizmdeki antagonik ve eşitsiz gelişme, çalışanların zararına olarak ekonominin militarizasyonu ile, içte sömürünün yoğunlaşması ve dışta yağma savaşları ile, üretim güçlerinin acımasızca ve hoyratça harcınması ile sonuçlanır. Kapitalizm gelecek kuşaklara, iliğine kadar sömürülmüş doğal kaynak kalıntıları ve dünya çapında bir ekolojik kriz mirası bırakır. Kısacası kapitalist toplumdaki toplumsal ilerleme, K. Marx'ın şu sözlerle belirttiği gibi vücut bulur: «Çağımız-

da, herşey kendi karşısını da içinde bulunduruyora benziyor. Bakıyoruz, insan emeğini kolaylaştırmak, daha verimli kılmak gibi olağanüstü bir yeteneğe sahip makinalar, onlara güçsüzlük ve açlık getiriyor. Bugüne kadar bilinmiyen yeni zenginlik kaynakları, kimbilir nasıl acaip ve sırrına erilmez bir sihir ve kerametle yoksulluk kaynakları halini alıveriyor. Tekniğin zaferleri, sanki ahlak çöküntüsüyle ödeniyor. Adeta insanlık doğaya egemen oldukça, insan insanın, yada kendi aşağılıklığının kölesi oluyor. Hatta bilimin saf ışığı bile ancak bilgisizliğin karanlık zemini üzerinde parlayabiliyora benziyor. Bütün buluşlarımız ve bütün ilerlemelerimiz şu neticeye varacakmış gibi görünüyor: maddi güçler bir düşünce hayatına sahiptir ve düşünce yönünden yoksun edilen insan hayatı basit bir maddi güç terekesine inmiştir.»⁶

İşte bu nedenledir ki, bugün, bir burjuva dünya görüşünden, burjuvazinin motor güçlerinden, ölçütlerinden hareket ederek, toplumsal ilerlemenin objektif bir özelliğini tanımlamak olanaksız hale gelmiştir.

Örneğin, burjuva düşüncesinin toplumsal ilerleme ile ilgili olarak bugün içine düştüğü çıkmazı kısaca belirlemek bile bu gerçeği göstermeye yeterlidir. Diğer bir çokları arasından, toplumsal ilerleme ile ilgili burjuva düşüncesi günümüzde, kabaca, iki karşıt kümede toplanmış bulunmaktadır.

Bunlardan birincisi, gerici Alman düşünürü O. Spengler tarafından ortaya atılan ve İngiliz tarihçisi A. Toynbee tarafından geliştirilen, «çevrim teorisi» (theorie cyclique) olmaktadır. Bu teoriye göre, bütün toplumlar kaçınılmaz olarak belli aşamalardan geçerler. Bunlar bahar, yaz, sonbahar, kış; yada çocukluk, gençlik, olgunluk, yaşlılık aşamalarıdır. Bir çevrim, bu aşamaların tümünü tamamlayan bir toplumun hayat süresidir. Bu çevrim, yada toplumun hayat süresi sona erince toplum yıkılır yada başlangıç noktasına döner. Bundan sonra başlayan yeni çevrim, herhangi bir ilerlemeyi belirlemez, sadece sonsuz çevrimsel hareketin bir çevrim dilimidir. Bu «teorisyenler»e göre, bunun sonucu olarak, kendilerinin de inkar edemedikleri, kapitalizmin yıkılışı ve yerini sosyalizme bırakışı bir ilerleme olmamakta, fakat sadece yeni bir çevrimin başlayacağı, daha geri bir toplumsal gelişme düzeyi olmaktadır.

Bu görüşün karşısında yer alan ve «teknolojik determinizm» olarak adlandırılan burjuva düşünce akımı ise, belli nüans farklılıklarıyla J. Fourastié, W. Rostow, D. Bell, R. Aron, J. Galbraith, v.d. tarafından savunulmaktadır. Bunlar, bilimsel-teknik devrimin kapitalist toplumdaki etkilerini ululuyarak sonuçta, farklı yollardan da olsa şu ortak noktaya ulaşmaktadırlar: «sanayi top-

lumu», «sanayi-ötesi toplum», «elektronik toplum» içinde gerçekleşecek «sosyal uzlaşım» ve «evrensel refah», sadece sanayinin, bilimin ve tekniklerin ilerlemesi ile mümkün olacaktır. O halde, sosyal devrimin yerine bilimsel ve teknik devrimi geçirmek gerekmektedir. Ancak, bu ütopyalarının bilerek cevapsız bıraktığı şu konulara, bu teorisyenler hiç dokunmak niyetinde de değildir: bilimsel teknik devrimin ürünlerinden toplumun hangi sınıf ve tabakaları yararlanacaktır ve en önemlisi de, bilimsel-teknik devrimin bu ürünleri hangi amaçlarla kullanılacaktır? Özetle, bu «teorisyenler», bilimsel-teknik devrimin, kapitalizmin temel çelişkilerini yatıştırmak şöyle dursun, tam aksine toplumsal antagonizmaları daha da keskinleştirdiğini bilerek atlamaktadırlar.

Buradan da açıkça görülebileceği gibi, çağımızda, **toplumsal ilerleme, sosyalizme geçişten** ayrı ele alınamaz. Kapitalist üretim ilişkileri, artık, üretim güçlerinin gelişmesini durdurmakta bu nedenle de toplumsal ilerlemenin önüne set çekmektedirler.

SOSYALİST TOPLUMDA TOPLUMSAL İLERLEME

Sosyalist toplumda toplumsal ilerlemenin en temel ve en başta gelen özelliği; bu toplumsal ilerlemenin ürünlerinin, artık sadece bir avuç sömürücüye değil, fakat bütün çalışanlara ait olması olmaktadır. Gerçekten de sosyalist toplum, özel mülkiyet ilişkilerini ortadan kaldırarak, kapitalizmin temel çelişkisi olan toplumsal üretimle üretimin sonuçlarına özel el koyma biçimi arasındaki çelişkiyi çözümler. Artık, sadece üretim değil, fakat üretimin sonuçlarına el koyma biçimi de toplumsaldır.

Sosyalist toplumdaki toplumsal ilerlemenin diğer bir özelliği; bu ilerlemenin, artık ülke içinde eşitsiz gelişme ve bir ülkenin ilerlemesinin diğer ülkelerin ve halkların yıkımı pahasına olmamasıdır.

Sosyalist toplumdaki toplumsal ilerleme, toplumsal hayatın sadece alanlarına da özgü değildir. Örneğin, kapitalist toplumda özellikle bilimler ve teknikler alanında görülen ilerleme, kültürel ve demokratik alanda tam bir gerilemeyle yanyana görülebildiği halde (Nazi Almanya'sındaki göreceli bilimsel-teknik ilerlemenin, en geri ve en tutucu bir kültürel ortamla ve koyu bir anti-demokratizmle bir arada görülmesi gibi); sosyalist toplumdaki toplumsal ilerlemenin belirleyici özelliği, bu ilerlemenin, hayatın bütün alanlarını kapsamı içine almasıdır. Diğer bir deyişle, sosyalist toplumdaki bilim ve teknik alanındaki ilerleme, kültürel ve demokratik alanlardaki ilerleme ile eş-adımlı yürür.

Sosyalist toplumdaki toplumsal ilerleme, rastlantısal, konjektürel bir ilerleme olmayıp, planlı ekonominin giderek yet-

kinleşen yöntemleri ile, üretim güçlerinin uyumlu ve düzenli gelişmesini, dolayısıyla toplumsal ilerlemenin bilinçli olarak yönlendirilmiş bir gelişimini sağlar.

En geniş halk kitlelerinin yeni sosyalist toplumun kuruluşuna etkin ve bilinçli olarak katılımı, sosyalist toplumdaki toplumsal ilerlemenin en belirgin özelliklerinden biridir. Gerçekten de, «sosyalizm, tarihte ilk kez halkın içinde bitmez tükenmez ve el sürülmemiş bir kaynak olan ve fakat kapitalizmin binlerle ve milyonlarla ezdiği çalışanların çoğunluğuna, gerçekten kitleesel bir tarzda, kendilerini kanıtlayabilecekleri, yeteneklerini geliştirebilecekleri, değerlerini ortaya çıkarabilecekleri bir eylem alanı»⁷ olanağını sağlamaktadır.

Sosyalist toplumda toplumsal ilerlemenin en önemli özelliklerinden birisi de, bu ilerlemenin, tarihte daha önce hiçbir sosyo-ekonomik oluşumda görülmeyen bir tempoda hızlı olmasıdır. Örneğin, diğer bütün yönlerini bir tarafa bırakarak sadece şu örneği nakletmemiz bile bu konuda yeterince önemli bir kanıttır. 1906'da Çarlık Rusyası'nda yayınlanan bir dergi, o dönemdeki toplumsal ilerleme temposunu gözönüne alarak, Orta-Asya'da okuma-yazma bilmemeziğin ortadan kaldırılması için 4600 yıl gerektiğini belirttiği halde, günümüzde bu sorun çoktan çözümlenmiş bulunmaktadır⁸. Bu nasıl olmaktadır? Bu, sosyalist toplumun, sosyo-politik ve ideolojik bütünlüğü sayesinde gerçekleştirdiği bir olgu olup, toplumsal ilerlemeye tarihsel olarak yepyeni bir katkıdır. Gerçekten de, sosyalist toplumun sosyo-politik ve ideolojik bütünlüğü, doğal zenginlikleri değerlendirmek ve böylece bütün toplumun maddi ve kültürel sürekli gelişimini sağlamak için maddi ve manevi bütün kaynaklardan titiz bir biçimde yararlanmayı sağlamaktadır.

Özetlersek, sosyalist toplumda toplumsal ilerleme, Marx'ın, ancak sosyalizmin zaferinden sonra «insanlığın ilerlemesinin, tanrısal içkiyi yalnızca kurbanlarının kafatasından içmek isteyen, puta tapanların o iğrenç ilahına benzemeyeceği»⁹ şeklindeki ön-görüşüne tamı tamına uyan bir toplumsal ilerlemedir.

Görüldüğü gibi, toplumsal ilerleme belgisi, hayatın içinden doğan ve Marksizm-Leninizmin en temel yapıtaşlarından birini oluşturan bir belgidir. Gericici ve tutucu bir burjuva olmadıkça, hiç kimse bu belgeye karşı çıkamaz. Çünkü, bu, hayatın kendisine karşı çıkmakla eş-anlamlı olur. Ve yine, kendisini Marksist-Leninist olarak nitelendiren bir kimsenin ise, bu belgeye karşı çıkması, bizzat Marksizm-Leninizme karşı çıkmaktan başka bir anlam taşıyamaz. O halde, sırf, dünya devrimci sürecinin kopmaz bir parçası olan Türkiye işçi sınıfının siyasal hareketine karşı

olmak amacıyla bu belgeyi reddetmeye, inkar etmeye kalkışmak, hem bizzat hayatın kendisiyle ve hem de Marksizm-Leninizmle çelişkiye düşmekten başka bir anlam taşımaz.

TOPLUMSAL İLERLEME İLE BARIŞ İÇİN MÜCADELE ARASINDAKİ İLİŞKİ

En belirgin özelliği sosyalizme geçiş olan çağımız koşullarında, dünya ölçüsünde toplumsal ilerleme mücadelesi, insanlığı, bütün toplumsal ve ulusal sömürü ve baskı biçimlerinden kurtarmak, emperyalizmin pozisyonlarını giderek daha fazla sarsmak ve sosyalist sosyo-ekonomik oluşumun üstünlüğünü kanıtlamakla belirlenmektedir.

Bu mücadele, başta S.S.C.B. olmak üzere sosyalist topluluk tarafından savaşa karşı verilen mücadele ile, emperyalizmin halklara dayattığı ve ulusları yıkıma götüren, doğal kaynakları tüketen, milyonlarca ve milyonlarca insanın beyinsel gücünü ve enerjisini yok yere sarfeden silahlanma yarışına karşı mücadele ile somut ve sarsılmaz bir desteğe kavuşmaktır. S.S.C.B. ve sosyalist ülkeler topluluğunun barış içinde birarada yaşama ilkeleri, bütün halkların çıkarlarına ve en temel özelemlerine cevap vermektedir. Çünkü, böylece, dünya anti - emperyalist cephesinin genişlemesi mümkün olabilmekte, barış, demokrasi ve özgürlük için emperyalizmin savaş ve baskı politikasına karşı savaşta sosyalist ülkelerle ittifak kuran bütün devrimci ve ilerici güçlerin etkinliği artmaktadır.

Barış içinde mücadelenin, dünya ölçüsünde toplumsal ilerlemeye katkısının çeşitli yönlerden ele alınabileceği kuşkusuzdur. Buz, burada konumuzun dışına çıkmamak için, bu katkıyı ancak en genel hatlarıyla ele almaya çalışacağız.

Barış için mücadelenin, dünya devrimci sürecini hızlandırmak açısından, toplumsal ilerlemeye katkısı :

Barış içinde birarada yaşama politikasının dünyadaki genel gerilimi azalttığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Helsinki toplantısı öncesi ve sonrası çalışmalarla tüm Avrupa'yı kapsayan bir genel güvenlik sisteminin oluşmaya başladığı gözlemlenmektedir. Varşova Antlaşmasına üye ülkeler ile NATO üyeleri arasında, göreceli bir yumuşama, giderek belirginleşmektedir. Uzun yıllar süren Vietnam halkının ve diğer Hind - Çin'i halklarının savaşı, büyük zaferlerle taçlanarak sona ermiştir. Dünyadaki genel detant sürecinin hiç kuşkusuz büyük ölçüde etkilediği Portekiz ve Yunanistan'da, faşist yönetimler tepe - taklak olmuştur. Portekiz'in Afrika'daki eski sömürgelerinden Mozambik, Gine - Bissao, An-

gola halklarının kurtuluş mücadeleleri, yine aynı koşullar tarafından olumlu yönde etkilenmiştir. Kısacası, işçi ve ulusal kurtuluş hareketleri artık, iki sistem arasında barış içinde birarada yaşama koşullarının pekiştiği koşullarda gelişmektedir.

Bütün bu gelişmeler, Leninist barış içinde birarada yaşama politikasının giderek geri - çevrilemez bir karakter kazandığının belirtileridir. Ancak, bu oluşumun ikili yönünü de hiçbir zaman gözden kaçırmamak gerekmektedir. Bir yandan, dünya arenasındaki antagonik toplumsal güçler arasındaki ilişkilerde dünya sosyalist sistemi lehine bir dönemeç gerçekleşirken, diğer yandan eski gücünü artık hiç bir zaman kazanamayacak olan emperyalizm, eski saldırganlığını potansiyel olarak ta olsa korumaktadır. Bu saldırganlığına istediği zaman ve istediği yerde başvuramamasının temel nedeni, bir yapısal değişikliğe uğramasından değil, fakat dünya sosyalist sisteminin, onu, buna zorlamasındandır.

O halde «bugünkü durumun orijinalitesi; barış içinde birarada yaşama kesinlenirken ve uluslararası ortaklaşa çalışma yaygınlaşırken, toplumsal ilerleme için mücadelenin gelişmesinde bulunmaktadır.»¹⁰

Ancak, uluslararası detant koşullarının bir diğer önemli yönü üzerinde de durmak gerekmektedir: barış içinde birarada yaşama, her ülke ve bölgedeki devrimci süreçlerin iç motor güçlerinin ortaya çıkması için optimal koşullar sağlamakla, bu güçlerin etkinliğinin özgürce gelişimini sağlamakla beraber, sınıf mücadelesi ve ulusal kurtuluş mücadelesini kendine tabi kılmaz. Çünkü, her ülke ve bölgedeki devrimci sürecin düzeyi, doğrultusu, biçimleri, sınıfsal gelişmelerin keskinliği, toplumsal ve ekonomik yapıların özelliği, işçi sınıfının ve halkların tarihsel deneyimi, işçi sınıfı bilincinin gelişimi gibi iç koşullar tarafından belirlenir. K. Zaradov'un dediği gibi, «kısacası, detant, toplumsal oluşumların gelişme yasalarını değiştiremez» fakat, her ülkenin, devrimci potansiyellerini ne ölçüde gerçekleştirebileceğini; her ülkenin, işçi ve demokratik hareketini ne ölçüde birleşik bir güç olarak harekete geçirebileceğini, emperyalizmin pozisyonlarını ne ölçüde sarsabileceğini belirler.

Ve en nihayet te, barış için mücadele ile genel dünya devrimci sürecini zıtlılaştırma; Maoistlerin ve diğer maceracı «sol» sapmaların yaptığı gibi, dünya devrimci sürecinin hızlanmasını, genel bir dünya savaşından, istisnai önemde bir felaketten bekleme gibi bir tavır; hem dünya devrimci süreçlerini böyle bir durumun ortaya çıkmasını beklemek gibi pasif bir role itelemekte ve hem de bizzat devrimin amaçlarını çarpıtmakta ve bozmaktadır. Çünkü, «modern bir termo-nükleer savaş, devrimin adlarına gerçekleştiği

emekçi kitlelerin çok büyük bir kısmının imhası anlamına gelecektir; bu savaş tarihte daha önce hiç görülmemiş bir biçimde üretim güçlerinin bir yıkımına yol açacak, insan uygarlığını çok gerilere iteyecek, sosyalist toplumun kuruluşunun maddi koşullarını çok büyük ölçüde alt düzeye indirgeyecektir... Bazı ateşli devrimciler gibi, Marksist-Leninist doktrini önemsemeksizin savaşı, bir devrimi hızlandırma vasıtası görenler, devrimin amacının yıkıcılık değil, yaratıcılık olduğunu 'unutmaktadırlar': devrim, sosyalist ve komünist toplumu kurmak ve sadece sömürücü rejimi, aşımış rejimi yıkmak zorundadır. Oysa termo-nükleer savaş, bu amacın gerçekleşmesini uzun süre geciktirebilecektir.»¹¹

Barış İçin Mücadelenin, Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin Gelişmesini Kolaylaştırma Açısından, Toplumsal İlerlemeye Katkısı :

Barış için mücadele politikası, her şeyden önce, gelişmekte olan ülkelerin içişlerine emperyalist müdahalelerin karşısına, ciddi engeller çıkarır. Örneğin bazı geçici başarısızlıklara rağmen, uluslararası detant koşullarının doğup geliştiği dönemde dünya devrimci süreci, daha önce naklettığımız gibi, bir çok ülke ve bölgede hızlanmış ve geri-çevrilemez başarılar kazanmıştır: sosyalist devrim, emperyalist ablukaya rağmen Küba'da zafere ulaşmış; Vietnam ve diğer Hind-Çin'i halklarının yıllar boyu süren kahramanca mücadelesi en büyük zaferlerle sonuçlanmış; yarım yüzyılı aşkın süredir en koyu bir faşist rejim altında bulunan Portekiz'de devrimci süreç önemli ilerlemeler kaydetmiş; Afrika'daki eski Portekiz sömürgelerinin, Mozambik, Gine-Bissao ve Angola'nın başarıları, ulusal kurtuluş mücadelesinde niteliksel olarak yeni bir aşamanın habercisi olmuşlardır.

Ancak, yine daha önce belirttiğimiz gibi, dünya devrimci sürecindeki, özellikle de ulusal kurtuluş hareketindeki bu atılım, emperyalizmin artık «barışçıl» bir yapıya kavuştuğu anlamına hiç bir şekilde gelmemekte, sadece, uluslararası arenada sosyalizm lehine gerçekleşen sosyal güçler ilişkileri arasındaki büyük değişikliği vurgulamaktadır. Kısacası, artık, emperyalizm, hedeflerine, militer yöntemlerle ulaşma olanağını büyük ölçüde yitirdiği içindir ki, örneğin, ulusal kurtuluş hareketlerini, eskiden olduğu gibi hangi durumda olursa olsun, karşı-devrim ihraçlarıyla durduramamaktadır. Çünkü sosyalist sistemin büyüyen gücü, emperyalizmi, bu yöntemlere başvurmadan önemli ölçüde alıkoyabilmektedir.

Bu gerçeğin de gösterdiği gibi, barış içinde birarada yaşama politikası, uluslararası arenada sınıfsal ve ulusal kurtuluş mü-

cadelesinin yavaşlamasına değil, fakat tam aksine hızlanmasına yol açmaktadır. Emperyalizme karşı mücadelede, askeri-olmayan siyasal mücadele yöntemleri, silahlı devrimci mücadele ve sosyalist dünyanın çeşitli yardımları, yeni bir üçlü mücadele bileşimi içinde biraraya gelerek ve iki dünya sistemi arasında sadece global bir silahlı çatışmayı safdışı ederek, yenilmez bir güç oluşturmakta; böylece de, ulusal kurtuluş hareketinin dinamiğini dünya ölçüsünde uyarmaktadırlar.

Fakat daha önce de işaret ettiğimiz gibi, kendi-başına uluslararası detant koşullarının, devrim sürecini, engelsiz bir yarış pisti haline getirmesi olanaksızdır. Sadece dış dinamiğin, sadece uluslararası dinamiğin, sadece sosyalist sistemin yardımlarının devrimci süreci başarıya ulaştırabileceğini sanmak, bir hayalden, hem tehlikeli bir hayalden başka bir şey değildir. «Böyle birşey, devrimci hareketin ancak yönünü şaşırtabilir, devrimci hareketin karşı-devrime karşı mücadelesindeki en önemli problemlerinin çözümünü saptırabilir. Bu, en önemli problemler şunlardır: yerli ve yabancı büyük sermayeyi bozguna uğratmaya, ekonomik ve toplumsal ilerlemeyi sağlamaya yönelik sosyal ve ekonomik tedbirlerin oluşturulması ve gerçekleştirilmesi; bütün demokratik güçlerin birliğinin sıkılaştırılması; devrimin barışçıl gelişme yolunun sağladığı bütün olanaklardan yararlanma (zira iç-savaş, karşı-devrim ihracını en fazla kolaylaştıran şeydir); devrimci kazanımların sağlamlığını en yüksek düzeyde garanti edecek, gericiliğin, herhangi bir ülkenin devrimci güçlerine doğrudan bir saldırıya kışkırtılmasını engelleyecek bir dış politikanın uygulanması.»¹² (altını biz çizdik)

İkinci olarak, barış için mücadelenin yarattığı uluslararası detant koşulları, ulusal egemenliği güçlendirmeyi ve yeni-sömürgecilik karşısında ekonomik bağımsızlığı gerçekten gerçekleştirmeyi isteyen toplumsal güçlerin birliğinin pekişmesine, bu güçlerin toplumsal ilerleme için gericiliğe karşı yürüttükleri birlikçi politikanın atılım kazanmasına yol açar. Bu barış koşullarında, gelişmekte olan ülkelerdeki tüm anti-emperyalist, anti-diktatoryal ve anti-oligarşik güçlerin ulusal birleşik cephesinin, daha önce görülmemiş derecede hızlı bir tempoda ve genişlikte oluştukları ve geliştikleri gözlemlenmektedir. Örneğin, Hindistan, Irak, Peru ve diğer birçok ülkede bu oluşum en somut biçimde dile gelmektedir. Ayrıca, bu yeni koşullar, sosyalist ülkeler topluluğunun, bu ülkelere, kapitalist-olmayan yol seçeneğini daha belirgin olarak göstermelerine yardımcı olmaktadır.

Üçüncü olarak ise, barış için mücadele, gelişmekte olan ülkelerin anti-emperyalist cephe çerçevesi içinde bağımsız gelişim doğrultularının savunmasını kolaylaştırmaktadır. Bu olgu, her-

seyden önce, gelişmekte olan ülkelerin doğal zenginliklerine sahip çıkışlarındaki başarılarında ifadesini bulmaktadır. Örneğin, geçmişte, emperyalist güçlerin, gelişmekte olan ülkelerin bu yöndeki özlmlerini doğrudan militer yöntemlerle ezdikleri birçok olay arasından sadece, 1958'de Büyük-Britanya'nın Ürdün'e, ABD'nin Lübnan'a asker çıkartmalarını, yine Britanya askeri birliklerinin 1961'de Küveyt'e çıkartılması olaylarını hatırlamak bile yeterlidir. Oysa, bugün bu durum temelinden değişmektedir. Petrol ve diğer hammadde üreticisi ülkeler, uluslararası detant koşullarında, kendi doğal kaynaklarına daha rahatlıkla egemen olabilmekte, bu kaynakları ulusallaştırmakta ve devletleştirmekte, hatta, giderek, uluslararası yada bölgesel hammadde üreticisi ülkeler toplulukları oluşturmaya yönelmektedirler. (İşte, özellikle bu yeni uluslararası durumdur ki, hammadde problemlerine ve ekonomik gelişmeye hasredilen, Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Kurulunun VI. özel oturumunun davet edilmesini ve bu oturumda, her ülke için kendi doğal kaynaklarını kontrol etme ve özellikle de millileştirme hakkını öngören belgelerin kabul edilmesini sağlamıştır.)¹³

Uluslararası detant koşullarının, ulusal kurtuluş hareketi sürecini hızlandırıcı bir diğer somut etkisini, Afrika Birliği Örgütü'nün evriminde de açıkça görmek mümkündür. Bu örgüt, 1963 yılındaki kuruluşunda, pro-emperyalist unsurları barındırdığı ve kuruluş yıllarında «soğuk savaş» kalıntılarının daha hala etkisinde olmakla beraber, detant koşullarının etkisiyle giderek evrimleşmiş ve örneğin bir Angola sorununda olduğu gibi, ilerici anti-emperyalist güçler kendi pozisyonlarını bu örgüte kabul ettirmeye muvaffak olmuşlardır.

Kolayca görülebileceği gibi, barış içinde birarada yaşama ilkeleri ve uluslararası detant koşulları, ulusal kurtuluş hareketi sürecinin dünya ölçüsünde gelişmesini kolaylaştırarak toplumsal ilerlemeye katkıda bulunmaktadır.

Barış İçin Mücadelenin, Anti-Tekelci Mücadelenin Büyümesi ve İşçi Sınıfının Birliğinin Güçlenmesine Elverişli Koşullar Yaratmak Açısından, Toplumsal İlerlemeye Katkısı :

Soğuk savaş döneminin işçi sınıfının birliği üzerindeki etkileri yıkıcı olmuş ve kapitalist ülkelerin işçi sınıfı da dahil olmak üzere, geniş çalışan kitlelerinin sınıfsal bilincinin gelişmesini önemli ölçüde frenlemiştir. Soğuk savaş döneminin dış politika-da temel ilkesi olan, iki dünya sistemi arasındaki global çatışma ilkesinin, kapitalist ülkelerin iç hayatına da yansımaması olanaksızdı. Bu yansımaların sonuçları ise, işçi hareketinin bölünmesiy-

le, karşıt ideolojik yönelimli işçi örgütlerinin çoğalmasıyla, sosyal-demokrasi ve reformist sendikacılık içinde o güne kadar gelişmekte olan farklılaşma sürecinin felce uğramasıyla, sınıf işbirliği politikasını bayrak yapan akımların mantar gibi yerden biterek bu politikayı reddeden işçi sınıfının savaştığı siyasal ve sendikal örgütlerinin etkisini geriletmesiyle sonuçlandı. Yine bu dönemde uluslararası ilişkilerde egemen rol oynayan emperyalist saldırı ilişkileri, kapitalist ülkelerin işçi sınıflarının ulusal ve uluslararası rollerinin bilincine ulaşmalarını engellemiştir. Çalışanlar tabakalarının bazı bölümleri üzerinde, burjuva ideolojisi, yoğun bir etkide bulunmayı başardı.

Ancak uluslararası ilişkilerde sosyalist sistem lehine kesin bir dönemecin gerçekleşmesinden ve sosyalist sistemin etkin barışçıl dış politikasının emperyalizmin saldırgan dış politikasını çıkmaza sokmasından sonradır ki, bu durum tersine gelişmeye başlamış ve kapitalist ülkelerde işçi hareketinin birliği yeniden güçlenmeye başlamıştır.

Uluslararası detant koşullarının etkinliğinin hissedilmesiyle beraber, birçok kapitalist ülkedeki komünist partisi, kitleler içinde çalışmak için daha geniş olanaklara kavuşmuştur. Örneğin Federal Alman Cumhuriyetinde oniki yılı aşkın bir zaman boyunca yasaklanmış olan Alman Komünist Partisi (D.K.P.), detant koşullarının etkisini göstermeye başladığı 1968 yılında tekrar legal eylem alanına çıkabilmiştir. Benzer gelişimler, soğuk savaş döneminde eylemleri kısıtlanan Fransız ve İtalyan Komünist Partilerinin, detant koşullarında, kapitalist Batı'da görülmemiş boyutlarda gelişmeleri ile de somutlaşmıştır. Bu gelişmelerin ve ayrıca yine bir çok kapitalist ülkede işçi sınıfının bölünmüş sendikal birliğinin yeni bir bütünleşmeye, en azından eylem birliği açısından bir bütünleşmeye yönelmesi de detant koşullarında gerçekleşen yeni oluşumlardır. İşçi sınıfının sendikal eylem birliği için somut bir örnek vermek gerekirse; bunun, Fransa'da son yıllarda iki büyük sendikal merkez C.G.T. ve C.F.D.T. arasında görülen temel konularda eylemsel birlik hareketinde iyice billurlaştığı söylenebilir. Benzer süreçler, Kanada gibi gelişmiş kapitalist ülkeler için olduğu kadar, Kolombiya gibi Latin-Amerika ülkeleri için de geçerlidir. Bu ve bunun gibi oluşumların gösterdiği gibi, «çeşitli eğilimlerdeki sendikaların ortaklaşa çalışmalarının gelişmesinin, sadece acil toplumsal ve ekonomik taleplerin savunulması açısından değil, fakat siyasal planda da işçi sınıfının birliğinin güçlenmesi için çok büyük bir önem taşıdığı»¹⁴ açıktır.

Uluslararası detant koşullarının, işçi sınıfı ittifaklarının ge-

nişlik kazanmasına, geniş anti-tekelci koalisyonlar oluşturulmasına, böylece de işçi sınıfı hareketi ile proleter-olmayan demokratik güçlerin mücadele ortaklığının gelişmesine katkısı büyüktür.

Bu, herşeyden önce «komünizm tehlikesi» efsanesinin, proleter-olmayan geniş çalışanlar tabakalarının, köylülüğün geniş kesimlerinin ve kent küçük burjuvazisinin üzerinde eski etkisini yitirmeye başlamasıyla; bunun sonucu olarak ta, bu toplumsal tabaka ve sınıfların artık gözleri önüne serilen bu yalan perdesini yırtarak, tekeli devlet kapitalizmi tarafından özgürce gelişimi engellenen sosyo-ekonomik gelişimleri üzerinde durmak gereksiniminden kaynaklanmaktadır. Böylece bizzat kendi deneyimleri üzerinde yeni bir bilinçlenme aşamasına yönelen bu tabaka ve sınıflar, giderek kurtuluşlarının, ancak işçi sınıfının kurtuluş mücadelesi ile ittifak kurarak mümkün olduğunu anlamaya başlamaktadırlar.

Bu oluşumun siyasal sonuçları ise, geniş toplumsal tabakalara dayanan bazı burjuva, küçük-burjuva partilerini ve çevrelerini giderek soğuk savaş döneminin kaskatı dogmalarını «revizyondan geçirmeye» itelemekte; böylece, toplumsal tabanlardan gelen bu itkiyle, «işçi hareketi ile diğer siyasal ve sosyal güçlerin, özellikle de tekellerin nüfuzunu elimine etmeye katkıda bulunabilecek bazı demokratik amaçlar lehine tavır alan, iktidardaki burjuva partilerinin, sol akımlar ile birlikte eylemleri çoğalmaktadır.»¹⁵

Bu tür eylemlerin ise, tekeli gericiği geriletebilme ve anti-tekelci mücadeleyi yoğunlaştırabilme perspektifinin çok umut verici olduğu açıktır.

Diğer yandan, barış içinde birarada yaşama koşulları, kapitalist ülkelerin en geniş çalışanlar kitlelerinin olgunluğa ulaşmış toplumsal ve ekonomik problemlerinin çözülmesi için de yeni olanaklar sağlamaktadır. Çünkü, «barış içinde birarada yaşama politikası, askeri-sınai kompleksler ve enflasyon doğurucuları tarafından yutulmuş üretici olmayan ulusal bütçelerin indirgenmesi için; karşılıklı olarak, yararlı uluslararası ortaklaşa çalışmadan doğan maddi kaynaklardan, ekonomik hayatı sağlıklı kılmak ve çalışanların hayat düzeyini yükseltmek amacıyla mücadele eden parti ve grupların lehine çalışmaktadır»¹⁶. Bu da barış için mücadele ile, işçi sınıfının, geniş çalışanlar kitlelerinin sosyo-ekonomik talepleri arasında ayrılamaz bir bağ bulunduğunu, diğer bir deyişle, barış ve toplumsal ilerleme arasında kopmaz bir bağ bulunduğunu göstermektedir.

Bu bölüme son vermeden önce, bir nokta üzerinde daha durmamız gerekiyor. Barış içinde birarada yaşama politikası ve de-tant koşulları, kapitalist ülkelerin işçi sınıfının mücadelesinin

gelişmesi üzerinde otomatikman etkili olacağı düşünülemez. Çünkü, emperyalist devletleri sosyalist sistemle ilişki kurmaya iteleyen şey, Lenin'in sözleriyle, «kendi isteklerinden, iradelelerinden ve kararlarından daha yüksek bir güç olan dünya ekonomik ilişkileri olmakla»¹⁷ beraber; tekelci sermaye, detant sürecinin ülkelerinin iç siyasal süreçleri üzerinde etkili olmaması, ya da en azından az etkili olması için ellerinden geleni ardlarına komamaktadırlar. Bir yandan sosyalist ülkelerle ilişkilerini normalleştirmeye gayret gösterirlerken, diğer yandan da anti-komünist eylemlerini yoğunlaştırmaktadırlar.

Barış İçin Mücadelenin, Sosyalist Sistemin Üstünlüğünün Kanıtlanması Açısından, Toplumsal İlerlemeye Katkısı :

Detant koşullarının, kapitalist ülkelerin çalışan kitlelerinin bilincinin yükselmesinde ve «komünizm tehlikesi» efsanesini büyük ölçüde çökerttiğini daha önce de belirtmiştik.

Gerçekten de, uluslararası detantın «temel sonuçlarından biri, anti-komünizmin gitgide daha fazla tecrit olması, anti-komünizm ideoloji ve politikasının krizidir.»¹⁸

Tekelci burjuvazi, bu durumda, toplumsal stratejisinde önemli değişikliklere, belli esnekliklere gereksinim duyar olmuştur. Giderek, kapitalist sistemin çerçevesine çıkmayan fakat sosyalizmin büyüyen etkisinden etkilendiği su götürmeyen, «toplumsal reform programları» önermeye kendini zorunlu hissetmeye başlamıştır. Kısacası, dünyadaki güçler ilişkisini köklü biçimde değiştiren dünya devrimci sürecinin ilerleyişinin sonucu olarak, kapitalist-emperyalist sistemin yönetici çevrelerinin toplumsal stratejisinde görülen değişikliklerin temel nedeni şu olmaktadır: «Sermaye ülkelerinin yönetici çevreleri, sınıf mücadelesinin bir devrimci kitle hareketi biçimini almasını görmekten her zamankinden fazla korkmaktadırlar. Buradan da, burjuvazinin emekçiler üzerinde daha örtülü baskı ve sömürü biçimlerine başvurma isteği; buradan da, kitleleri, elverdiği ölçüde ideolojik ve siyasal kontrolü altında tutabilmek için, bazı durumlarda kısmi reformları kabullenme eğilimi doğmaktadır.»¹⁹

Burjuvazinin hareket alanını böylesine kısıtlayan ve onu isteği dışında tavizlere zorlayan barış içinde birarada yaşama koşulları, sosyalizm için ise, tam tersine bir işlerlik göstermektedir. Detant koşulları, herşeyden önce, sosyalist ülkelerde sosyalist kuruluş koşullarının barışçıl bir dünya ortamında gerçekleşmesini sağlamaktadır. Bu ise, sosyalizmin objektif yasalarını tamı tamına açığa çıkarmayı, sosyalizmin kapitalist rejime göre üstünlüğünü kanıtlamayı sağlayan uluslararası koşulları yaratmaktadır.

Uluslararası detant koşullarında sosyalizmin üstünlüğünü kanıtlamayı sağlayan iki önemli olgu daha bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, bu yeni koşullarda iki sistemin çalışanları —halkları arasında ilişkiler artık doğrudan, aracısız bir nitelik kazanmaktadır. Örneğin, kapitalist ülkelerin insanları, artık burjuvazinin, propaganda aygıtından süzerek kendilerine empoze ettiği sosyalist toplum «imaj»ının sahteliğini, sosyalist ülkeleri bizzat kendileri dolaşarak, görerek anlamaktadırlar. Bu ilişkiler ve kapitalist dünyadaki krizin keskinleşmesi olgusu karşısında, şu soruları kendi kendilerine sorar olmaktadırlar: «sosyalist ülkelerde, işsizlik, neden bilinmemektedir? Günlük tüketim mallarının fiyatlarında neden bir dengelilik bulunmaktadır? Eğitim sistemi bu ülkelerde neden daha iyi gelişmiştir?»²⁰. Kısacası, burjuvazinin soğuk savaş döneminde yarattığı «komünizm umacısı», uluslararası detant koşullarında, kitlelerin bizzat kendi deneyimleriyle ile yıkılmakta, parçalanıp gitmektedir.

Uluslararası detant koşullarında sosyalizmin üstünlüğünü kanıtlayan ikinci önemli özellik te, sosyalist ülkelerle ekonomik ilişkilerin niteliğinin, kapitalist ülkelerin çalışan kitleleri tarafından daha somut biçimde görünür olmasıdır. Örneğin, o güne kadar, güçlü ülkenin güçsüz ülkeyi sömürmesi biçiminde vücut bulduğu görülen kapitalist ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerden sonra, günümüzde, kapitalist ülkelerin çalışan kitleleri görmektedirler ki, sosyalist ülkelerle girilen ilişkiler, kesinlikle eşit karşılıklı yarara dayanmaktadır; bu ilişkilerde sömürü özelliklerinin izine rastlanmadığı gibi, tam aksine, bu türlü ekonomik ilişkiler, ülkelerin ekonomik gelişimini karşılıklı olarak geliştirici bir nitelikte olmaktadır. Bütün bunlar, hem sosyalist ülkelerle kapitalist ülkeler arasındaki ortaklaşa çalışma ilişkilerinin gelişmesine yol açmakta ve hem de, kapitalist ülkelerin çalışan kitlelerinin zihninde gerçeğe çok daha yakın bir «sosyalizm imajı» yaratmaktadır.

Bütün bu gelişimlerin bir diğer önemli sonucu da, özellikle Batı ve Kuzey-Avrupa'da güçlü olan sosyal-demokrat akımların farklılaşması sürecini hızlandırmak olmaktadır. Aslında, sosyal-demokrasi, en temel ilkelerinde, Marksizm-Leninizme düşman bir tavır izlemeye devam etmektedir. Fakat uluslararası detant koşullarında, büyüyen anti-tekелci mücadele ve işçi sınıfının birliğinin gelişmesi sürecinde, sosyal-demokraside önemli ölçüde bir taban ayrışmasının ortaya çıktığı görülmektedir. «Uluslararası sosyal-demokrasi, tekелci devlet kapitalizmini savunmaya eğilim gösteren çevreleri ve emperyalizmin çelişkilerinin keskinleşmesi ve sosyalizmin büyüyen çekim gücü nedeniyle; sınıf mücadelesine giren ve tekellerin politikası ile gitgide daha tutarlı bir bi-

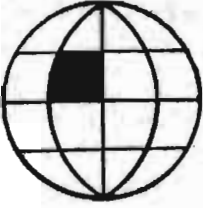
çimde savaşıları bir araya getirmektedir... Bu son yıllarda, farklı sosyal-demokrat partiler arasında ve hatta her partinin bizzat kendi içinde ideolojik ve siyasal farklılaşma süreci, güçlü bir biçimde artmıştır. Bu süreçlerin gelişeceği ve sosyalist partilerin etkisi altında bulunan geniş emekçi tabakalarının tutarlı anti-kapitalist sınıf pozisyonlarına geçecekleri umulabilir.»²¹

Ancak, uluslararası detant koşullarında sosyalizmin giderek artan çekim gücünün, kitlelerin bilinci üzerinde kısa bir zamanda ve otomatikman etkide bulunacağı şeklinde bir hayale de kapılmamak gerekir. Çünkü, hem uzun yıllar boyunca kitlelerin bilincine yerleştirilen ön-yargılar, klişelerin etkisi; ve hem de burjuvazinin günümüzde giderek hızlandığı gerek reformist saptırmacılar biçiminde gerekse de kabaca anti-komünist propaganda eylemleri biçimindeki çabalarının oluşturduğu koyu ve kalın bilinçsizlik perdesi yırtık ve yamalarına rağmen varlığını daha hala devam ettirmektedir.

Bununla beraber, burjuvazinin, tarihin çarkını geriye döndürme çabaları ne denli azgın ve şiddetli olursa olsun, evrensel tarihin genel yöneliş doğrultusu: **barış, demokrasi, bağımsızlık, toplumsal ilerleme ve sosyalizm** yönündedir.

NOTLAR :

- 1 V. Lenin, *Eserleri*, Paris - Moscou, c. 13, s. 256
- 2 **Marksizm - Leninizmin İlkeleri El Kitabı — I —**, Yar Yayınları, s. 362
- 3 Mikhail Mtchedlov, «Le Progrès Social en U.R.S.S.» (S.S.C.B.'de Toplumsal İlerleme), *Sciences Sociales*, 1 (15), 1974
- 4 F. Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, s. 162
- 5 **Marksizm - Leninizmin İlkeleri El Kitabı — I —**, Yar Yayınları, s. 367
- 6 *Age*, s. 366
- 7 V. Lenin, *Eserleri*, Paris - Moscou, c. 26, s. 425
- 8 **Marksizm - Leninizmin İlkeleri El Kitabı — I —**, Yar Yayınları, s. 371
- 9 *Age*, s. 371
- 10 Toplumsal İlerleme ve Uluslararası Detant, *La Nouvelle Revue Internationale*; aktaran, **ÜRÜN**, sayı: 21, s. 57
- 11 *Age*, s. 60 - 61
- 12 *Age*, s. 62
- 13 *Age*, s. 67
- 14 *Age*, s. 63
- 15 *Age*, s. 64
- 16 *Age*, s. 64
- 17 *Age*, s. 58
- 18 *Age*, s. 69
- 19 **SBKP'nin 24'ncü Kongresi. 30 Mart - 9 Nisan 1971**, Belgeler, Moskova, 1971, b. 24
- 20 Toplumsal İlerleme ve Uluslararası Detant, *La Nouvelle Revue Internationale*; aktaran **ÜRÜN**, s. 70
- 21 *Age*, s. 71

kitaplar anlattıkları düşündürdükleri

Dr. Ziya OYKUT

ANTONIO GRAMSCI

— Büyük bir Marksist düşünce ve eylem adamı —

Batı Marksist çevrelerinde, Antonio Gramsci'nin düşünceleri gittikçe yoğunlaşan bir tartışma konusu olurken, geçen Şubat ayında yayınlanan bir kitap *, bizde de Gramsci'nin görüşlerine duyulan ilgiyi canlandırmış bulunuyor.

22 Ocak 1891'de Sardunya adasındaki Ales'te doğan A. Gramsci, bir küçük - burjuva ailesindendi. Ailesinin geçim darlığı yüzünden gençliği sıkıntı içinde geçmişti. Öğrenimine ancak, ders vererek ve yazmanlık yaparak devam edebiliyordu. Orta öğrenimini Sardunya'da bitirdikten sonra Torino Üniversitesinde tarih, felsefe ve dil bilimi dallarında yüksek öğrenimini tamamladı. Çocukluğu ve ilk gençlik yıllarında Sardunya köylülerinin yoksulluğunu yakından görmüş olan Gramsci'nin, politik oluşumunda ve sosyalizme yönelişinde, Torino işçi sınıfının siyasal canlılığı etken olmuştur. 22 yaşında İtalyan Sosyalist Partisine girdi; kısa sürede bu Partinin sol kanadının yöneticileri arasında yer aldı. Bundan sonra Gramsci'nin belli başlı çabası, uluslararası devrimci işçi hareketiyle ve özellikle Rus Sosyal - Demokrat Partisinin Bolşevik kanadıyla ilişki kurma yolunda olmuştur.

İtalyan Sosyalist Partisinin devrimcilik çizgisinde ilerleyişinin önderi olan Gramsci, Togliatti ile birlikte, 21 Ocak 1921'de Livorno'daki Kongrede, İtalyan Sosyalist Partisinin oportünist çoğunluğuyla ilişkisini keserek İtalyan Komünist Partisi'ni kurdu. «İlk zamanlarda Gramsci, bir yandan oportünizm; bir yandan da sektarizm ile mücadelede başarı gösteremedi. Reformistlerle, merkezçilerle mücadele edebilmek için Bordiga'nın —sonradan troçkizm batağına saplanan— solcu goşistler fraksiyonu

* Antonio GRAMSCI, **FELSEFE VE POLİTİKA SORUNLARI** (Fransızcadan çeviren: Adnan Cemgil), Payel Yayınları, 1976, 360 sayfa, 25 lira.

ile işbirliği yaptı ve bunların dar düşüncelerini kamuoyuna açıklayamadı.»¹

Şu da varki, Marksist düşünce ve eylem yolunda eleştiri ve öz - eleştiriye en güçlü silah olarak benimsemiş olan Antonio Gramsci, bu sapmayı kısa bir sürede aşmıştı.

Nitekim, 1922'de Komünist Enternasyonalin (Komintern) IV. Kongresinde Enternasyonalin Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmiş olan Gramsci, Bordiga'nın sekte grubunu parti yönetim kadrolarından uzaklaştırmak için mücadele etti, bunu 1943'de başardı.

Bu arada, Mussolini'nin faşist partisi iktidara gelmişti.

Parlamentoda, Komünist Grup başkanı olan Gramsci, kürsüden faşistlerin cinayetlerini açığa vuruyordu. «İtalyada 1926 yılındaki durumun çözümlenmesi» başlıklı yazısında, «Mussolini'nin Amerikan emperyalizmi ile olan sıkı bağlarını ve Amerika'dan sağladığı para yardımını açığa vurdu.»²

Mussolini, 8 Kasım 1926'da Komünist Partisi'ni kapattırdı; ertesi günde milletvekilliği dokunulmazlığını hiçe sayarak, Gramsci'yi tutuklattı. Mussolini'nin emir kullarından oluşan, «Roma Özel Mahkemesi»nce 20 yıl 4 ay 5 gün hapis cezasına çarptırıldı. Bu ceza, savcının isteğine tıpa tıp uygundu. Yargıç cüppesine bürünmüş faşist celat, «yirmi yıl boyunca, bu beynin işleme-sine engel olmalıyız»³ diyordu iddianamesinde.

Ne varki, faşizmin zulmü bu ışıklı beyni durduramadı. En pis, en yaşanmaz zindanlarda, faşizmin barbarlığıyla savaşıyan Parti arkadaşları ve her kesimden ilerilerle bağıntısını sürdürürken, Marksizmin kuramsal konuları, tarih ve siyasal eylem üzerindeki temel düşüncelerini, hapishanenin başlıklı kağıtlarına yazdı. 1929'dan 1935'e kadar, altı yıl boyunca gövdesini kemiren hastalıklara, faşist zindanların pis, dayanılmaz şartlarına karşı direnerek başardığı bu çalışma, «Hapishane Defterleri» adı altında toplandı. Gramsci'nin baldızı, bu yazıları, İtalyan işçi sınıfının büyük önderinin can verdiği hastahane odasından kaçırarak, faşist polis elinden kurtarmıştı.

Gramsci'nin bu «Hapishane Defterleri» ve 1919 ile 1922 arasındaki yazıları, Roma'daki «Antonio Gramsci Enstitüsü»nce yayınlandı.

¹ Georges COGNİOT, *Felsefe ve Politika Sorunları... Önsöz*, s. 9.

² Georges COGNİOT, *Age*, s. 10.

³ Antonio GRAMSCİ, *Lettres de la prison*, (P. Togliatti'nin önsözünden), s. 13, Ed. Sociales, 1953.

Adnan Cemgil, Gramsci'nin adı geçen yazılarından yapılan seçmelerin, Gilbert Moget ile Armand Monjo tarafından yapılan Fransızca çevirisini 4 dilimize aktarmış bulunmaktadır. «Felsefe ve Politika Sorunları» şu ana bölümleri içeriyor: I — Felsefenin ve tarihsel materyalizmin incelenmesine giriş; (ikinci bölümün başlıkları: Felsefe ve tarih sorunları, Praxis felsefesinin incelenmesinde ortaya atılan bazı sorunlar, genel sorunlar.) II — Politika bilimi ve çağdaş Prens, (Bu bölümde Machiavelli'nin politikası üzerine kısa notlarla, politikanın kuramsal ve pratik yönlerini inceleyen yazılar yer almaktadır.) Gramsci, özellikle «politika öğeleri», «siyasal parti», «Bir partinin ilerici ya da gerici işlevi», «Durumların çözümlenmesi», «organik bunalımlar döneminde siyasal parti yapılarının bir kaç görünümü üzerine düşünceler» adını taşıyan, bu bölümündeki incelemelerinde demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde işçi sınıfı partilerinin niteliklerini belirlemektedir.

Türkçe çeviride iki bölüm olarak alınan konular Fransızca metinde, I. bölümü oluşturmaktadır. II. bölüm ise «Devrim sorunları» adı altındaki bölümdür. Bu bölümde Gramsci özellikle —hemen hemen yalnız— İtalya'daki işçi hareketleri, sosyalist ve komünist partilerin eylemleri üzerinde durmaktadır. III. bölüm: «Tarih ve politika sorunları»; IV. Bölüm «Kültür hayatına ilişkin sorunlar» adını taşımaktadır. Adnan Cemgil'in Fransızca metindeki bu bölümleri de dilimize çevirmeyi üstleneceğini ummaktayız.

Gramsci'nin önemli öğretilerinden biri, kültür hayatını olduğu kadar devrim sorunlarını «tarihsellik» süreci içinde ele alışındır. Burada «tarihsellik» kavramını, yalnız geçmişteki oluşumlar olarak değil, sürecin hareketi olarak düşünmelidir. Bu «tarihsellik» konusunu Buharin'in «Bir halk için sosyoloji el kitabı» adıyla yayınladığı kitabın eleştirisine ayırdığı bölümde işler. (Felsefe ve Politika Sorunları. s. 147 - 215).

Gramsci, «Hapishane defterleri» nde «marksizm» yerine genellikle «praxis felsefesi» terimini kullanır. Fransızca'ya çeviren bunu bir dip notunda şöyle açıklamaktadır: «Bu terim, hapishanedeki sansürcülerin gözüne çarpmaması için kullanılmış olmalı, bunlar marksizm kelimesine takılabilirlerdi. Bununla birlikte Gramsci'nin bu terimi seçimine olumlu bir anlam vermek isteğini de düşünmeliyiz.... Bu terim, Lenin okulunun, marksizmi, teori (felsefe) ile pratik (praxis) arasındaki diyalektik olarak tamamiyle iç içe oluşu şeklinde anlamak gerektiği yolundaki derin isteğini de belirlemektedir.....» 5

4 Antonio Gramsci, OEUVRES CHOISIES. Ed. sociales, 1959.

5 «Felsefe ve Politika Sorunları» s. 27 - 28.

Kitabın felsefe sorunlarını ele alan bölümünden burada yalnız «praxis felsefesinin» yani marksizmin tarihselliğini inceleyen alt bölüm üzerinde durabileceğiz. Burada, Gramsci eleştiri yöntemini kullanarak, praxis felsefesinin de kendisini tarihsel açıdan değerlendirdiğini ileri sürer; bunu «felsefe düşüncesinin bir geçiş aşaması olarak niteler.» Burada ortaya bir soru çıkmaktadır: Tarihsel gelişim nedir? Gramsci, buna Marx'ın şu teziyle cevap verir: «Tarihsel gelişim, zorunluluk alanından özgürlük alanına geçiştir.»

Yalnız, özgürlük henüz gerçekleşmiş değildir. Burada özgürlükten sınıfsız toplum düzenini anlamak gerekir her halde. Bu, geleceğe bağlanan bir umut, ileride gerçekleşecek ve devrimin amacı olan varış noktasıdır. Bu bakımdan «praxis felsefesi» (marksizm)de tarihsel çelişkilerin bir ifadesi ve de bilinçli olduğu için en tam ifadesi olarak henüz varılmayan ve tarihsel olarak da henüz var olmayan «özgürlüğe» değil zorunluluğa bağlıdır. Yalnız Gramsci'ye göre burada çok ince ve çözümlenmesi büyük bir dikkat isteyen bir sorun çıkıyor düşünürün karşısına: özgürlük çağında çelişkiler ortadan kalkacaksa, praxis felsefesinin de ortadan kalkacağı yani «aşılmış olacağı» ileri sürülmüş olacaktır. Buna göre marksist bir düşünceyi, ya da praxis felsefesini benimseyen kişi, ancak genel bir yargı halinde, zorunluluğun geçerli olduğu çağdaki çelişkiler arası mücadele kriteriyumunu, özgürlük alanına uygulayamaz; yani özgürlük döneminde, düşünce zorunluluk zemini üzerinde doğamaz; «gerçekten de bugünkü çelişkiler alanının dışına çıkamaz, doğrudan doğruya bir ütopya yaratmadan, çelişkilerin ortadan kalkacağı bir dünyadan söz edemez.

Bu, ütopya'nın felsefe bakımından bir değeri olmadığı anlamına gelmez. Çünkü siyasal bir değeri vardır ve de her siyaset, üstü kapalı şekilde bir felsefedir.»⁶

Gramsci'nin ele aldığı ve kimini çözümlendiği, kimini de sadece bir soru olarak —incelenmesi gereğini— belirterek ortaya koyduğu felsefe sorunları, okuyucuyu eleştiriye dayanan objektif bir düşünüşe yöneltmektedir. Burada söz konusu olan «izafilik» düşünceni şüpheler içinde bocalatacak bir zihin davranışı değildir. Praxis felsefesi, düşünce ile eylemin bir bütünü olduğundan, marksistçe düşünen kimse, kitaplığının yalnızlığında soyut kavramlar denizinde yüzen bir eski tip filozof değil; aynı zamanda bir eylem adamıdır da. Her an elle tutulur gerçeğin pusulası ona şaşırmadan gideceği yolu gösterir. Zaten Gramsci, marksist dü-

⁶ «Felsefe Ve Politika sorunları» s. 122.

şünüşte kötü anlamıyla şüphencilğe yer olmadığını, daha önceki bir bölümde şu sözleriyle nitelemiş bulunmaktadır: «**Şüphencilik, ka-ba materyalizme ve pozitivizme bağlanabilir.**» ⁷

Gramsci'nin kitabının «politika sorunları» bölümü üzerinde fazlaca durmadan önemli bir noktaya değinmek istiyoruz: proletarya diktatörlüğü ve hegemonya kavramları arasındaki ilişki. Bu konu, günümüzde bütün dünya siyasal çevrelerinde ve basınında olduğu kadar bizde de canlı bir tartışma konusu olmaktadır. Bunun başlıca nedeni, Fransız ve İtalyan Komünist partilerinin «proletarya diktatörlüğü» amacından vazgeçtiklerini ilân etmiş olmalarıdır. İtalyan Komünist Partisi'nin bu tutumu, yanlış olarak, bugünkü liderlerin, partinin kurucusu Antonio Gramsci'nin geleceğine dönüşüyle açıklanmak istenmektedir. Buna göre, Gramsci, proletarya diktatörlüğü kavramını kenara itip yerine «hegemonya» yı benimsemiştir. «Felsefe ve politika sorunları» kitabı için güzel ve olumlu bir tanıtma yazısı yayınlamış olan Murat Belge de —biraz acele verilmiş bir yargı ile— bu yanılmadan kendisini kurtaramamış bulunuyor: «bizde 'egemenlik' diye çevrilen bu kavramın aslı 'hegemonya' dır ve bu kavram Gramsci'nin eserinden alınmaktadır. Böylece İtalyan Komünist Partisi, Gramsci çizgisini sürdürdüğünü kanıtlamış olduğunu göstermek istiyor her halde» ⁸ «Gramsci yazılarının büyük kısmını hapisanede yazdığı için bu kavramları faşist bir sansüre göre değiştiriyor. Örneğin 'Marksizm' yerine 'praxis felsefesi' gibi bir deyim kullanıyordu. Acaba 'proletarya hegemonyası' da, böyle bir sansür için uydurduğu, 'proletarya diktatörlüğü' ile eş anlamlı bir kavram mıydı? Yazılarının bütünlüğü okununca bunun böyle olmadığı, proletaryanın iktidarını gerçekten, diktatörlükten farklı bir biçimde düşündüğü anlaşılır.» ⁹

Oysa eserinin bu konuyla ilgili bölümleri okunursa bunun böyle olmadığı, Gramsci'nin «proletarya diktatörlüğü» kavramını rafa kaldırmadığı; ancak bunun yanı sıra —eşanlamda değil, farklı anlamda— bir «hegemonya» terimini ileri sürdüğü anlaşılır. Fransızcaya çeviren bu konuyu açıklığa kavuşturmuştur: «Hegemonya terimi Lenin'in geliştirdiği teze denk düşer. Bu, hem yönetici bir sınıf olarak proletaryaya hem de bu yönetimin uygulanmasına ilişkindir. 'Hegemonya' proletarya diktatörlüğünü gerektirir. Bu egemen sınıfın, karşıt guruplar üzerinde zorunlu olarak uygulayacağı zorlama demektir. Fakat bu, proletarya ile iş

⁷ «Felsefe ve Politika sorunları» s. 122.

⁸ «Birikim» dergisi, Nisan 1976, No: 14, s. 53.

⁹ Birikim Dergisi, Nisan 1976, No: 14, s. 54.

birliği yapmaya razı olan ve bu tutumuna etkinlik kazandırılması söz konusu olan müttefiklerinin fikir ve kültür alanında yönetilmesi de demektir. Gramsci 'hegemonya' kelimesini 'sadece' proletarya diktatörlüğü sözüne tepki gösterebilecek olan sansürü aldatmak için kullanmış değildi. Proletarya diktatörlüğü terimi zorlama durumu anlattığı halde, 'hegemonya' bunsuz var olmamakla birlikte, yönetimin olumlu cephesini geliştirir. Böylece 'hükmeden' le 'yöneten' arasındaki ayırım ortaya çıkar: iktidarın ele geçirilmesi 'hükmetmeyi' sağlar; bundan sonra 'yönetimi' ele geçirmek söz konusudur. Bu iki durum birbirine diyalektik olarak bağlıdır. Bir grup, iktidarı ele geçirmeden 'yönetici' olabilir. 'Hükmeden' (egemen) olduğu zaman bu yönetici rolünü kaybederse bu, onun için felâket demektir. Böylece Gramsci, Lenin'in temel tezlerinden birisini kendine özgü (orijinal) bir biçimde geliştirmiştir.»¹⁰

Sonuç : Bu yazının sınırları içinde Gramsci'nin düşüncelerinden ancak ikisine değinebildik. Aslında üslubunun özelliği ve ele aldığı birçok konuların niteliği bakımından kitabını büyük bir dikkatle okumak gerekir. Gramsci'nin felsefe ve kültür alanında olduğu kadar, politika alanındaki düşünceleri tartışılmaz doğmaları değildir. Böyle düşünmek daha başta onu hiç anlamamış olmaktadır.

Gramsci, sözü edilen alanlarda bilgimizi zenginleştirmekle kalmıyor; zihnimiz için de bir uyarıcı oluyor; bizi ortaya attığı sorunları çözümlenme çabası göstermeye, eleştiriden güç alan titiz bir dikkatle, kendisiyle birlikte düşünmeğe çağırıyor.

Kanımızca «Felsefe ve Politika sorunları» nı bu anlayışla okumak gerekir.

TÜSTAV

¹⁰ «Felsefe ve Politika Sorunları. (Fransızcaya çevirenin notu) s. 32 - 33.

Çeviriler

Lenin'in öğretilerinin ışığında modern emperyalizm*

Dergimiz** ve Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi, 46 ülkenin komünist ve işçi partisi temsilcisinin katıldığı «**Leninist Emperyalizm Teorisi ve Kapitalizmin Genel Krizinin Bugünkü Aşamasının Özellikleri**» konusunda ortaklaşa uluslararası teorik bir kollokyum düzenlemişlerdir. Bu kollokyuma katılanlar şu ülkelerin komünist ve işçi partisi temsilcisidirler: A.B.D., Arjantin, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük - Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Endonezya, Federal Alman Cumhuriyeti, Filipinler, Finlandiya, Guetamala, Güney Afrika, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Küba, Lübnan, Macaristan, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Romanya, Senegal, S.S.C.B., Şili, Uruguay, Venezüela, Yunanistan.

Bu konferans, Lenin'in, aralarında yaratıcı Marksizmin klasik eseri olan **Emperyalizm, Kapitalizmin Son Aşaması** adlı eserinin merkezi bir yer işgal ettiği emperyalizm konusundaki çalışmalarının 60'ncı yıldönümü nedeniyle düzenlenmiştir.

J. Havlin (Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreteri) konferansı açtı. Kapitalizmin genel krizi üzerindeki tezin, Leninist emperyalizm teorisinin önemli bir bileşkeni olduğunu, söyledi. Lenin, emperyalizmin, kapitalizmin son aşaması olduğu, «can çekişen kapitalizm»¹ olduğu sonucuna vardı. Bununla beraber, kapitalizmin ölümü tek perdelik bir oyun değildir. Bu, kapitalist ülkelerin ekonomik ve siyasal gelişmelerinin

* Bu yazı, **La Nouvelle Revue Internationale** dergisinin Mart 1976 sayısında yayınlanan bir kollokyumun çevirisidir.

** **La Nouvelle Revue Internationale.**

eşitsizliği nedeniyle, tarihsel bir dönemi, «kapitalizmin tam yıkılışı ve sosyalist toplumun kuruluş (u)»² dönemini kapsayan bir süreçtir.

Bu dönem, bir yandan kapitalist sistemin içsel çelişkilerinin gelişmesiyle, kapitalist sistemin zayıflaması ve bazı ülkeleri yitirmesiyle; diğer yandan da, bu ülkelerde yeni bir sosyalist rejimin ortaya çıkmasıyla, bu rejimin güçlenmesiyle ve bir dünya sosyalist sisteminin oluşmasıyla belirlenir.

Çağdaş siyasal, ekonomik ve toplumsal evrim, kapitalizmin genel krizinin sürekli olarak derinleştiği şeklindeki Marksist - Leninist sonucun doğruluğunu kanıtlamaktadır. Kırk yıldan bu yana, bugün, kapitalist dünyayı etkileyen en ağır ekonomik krize tanık olmaktayız. Bu ekonomik kriz, bir barış dönemi için daha önce hiç görülmemiş bir enflasyonla birlikte yürümektedir. Durum, az - gelişmiş ülkelerin kendi ulusal zenginliklerinin hakimiyetini elde etmek gibi haklı arzularıyla daha da ağırlaşmaktadır. Krizin, gelişmiş kapitalist devletlerin geniş halk kitlelerinin hayat düzeyleri üzerinde sonuçları olmakta ve bu sonuçlar gelişmekte olan ülkeler için tamamen yıkımsal olmaktadır.

Kapitalist devletlerin hükümetleri, geleneksel yöntemleri kullanarak bir çözüm aramaya çabalamakta, ancak bu geleneksel yöntemler, bugünkü durumda az etkili görünmektedirler. Kapitalizm, krizlerin, kaçınılmaz olarak gitgide daha tehlikeli biçimde birbirini takip ettiği ve ekonomik atılım evrelerinin gitgide daha kısıtlandığı bir gelişim aşamasına ulaşmıştır.

Kapitalizmin genel krizi, kapitalist dünyadaki sınıf mücadelelerinin gelişimi üzerinde, sosyalizm ve emperyalizm arasında dünya ölçüsündeki karşıtlık üzerinde her zaman daha fazla bir etkiye bulunmaktadır. Komünist ve işçi partilerinin doğru bir strateji ve taktik ortaya koymaları için kapitalizmin genel krizinin bugünkü aşamasının özelliklerinin incelenmesi zorunludur.

J. Havlin, konferansa katılanları, Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi adına selamladı ve Konferansın, çağdaş kapitalizmin Marksist-Leninist analizine katkıda bulunacağına inandığını bildirdi.

EMPERYALİZM VE ÇAĞIN EĞİLİMLERİ

Konferansa katılanlar, Lenin'de, kapitalist sistemin durumunun, kapitalist devletler arasındaki ilişkilerin, dünya olaylarının gelişiminin global bir yaklaşımının, yani sınıfların objektif durumunun analizi üzerine temellenmiş ve bütün dünyadaki ekonomik gelişimin verilerinin bütününe hesaba katan bir yaklaşımın varlığına, işaret ettiler.

S. Sierra (Uruguay Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi), konuşmasında, altmış yıldan beri dünyada ortaya çıkan derin değişiklikleri hesaba katmak zorunda olduğumuzu, kaydetti. Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, sosyalizme geçiş çağını dünya ölçüsünde açtı ve kapitalizmin genel krizinin başlangıcını belirledi. İki karşıt sosyal sistem arasındaki çelişki, bundan böyle çağımızın temel çelişkisi olmuştur. Güçler ilişkisi (dengesi, ç), bugün insanlığın gelişiminin belirleyici etkeni olarak ortaya çıkan sosyalizm lehine hiç kesintisiz değişmektedir. İşte bunun için, emperyalizmin ve çağdaş devrimci sürecin problemlerini incelerken yaklaşımımız zorunlu olarak **dünyasal** ve **tarihsel** olmak zorundadır.

E. del Lano (Kuba Yüksek Siyaset Okulunda Ekonomi Politik Kürsüsü Başkanı), Ekim Devrimi ile açılan çağın içeriğinin Lenin için «kapitalizmin ve kalıntılarının ortadan kaldırılması, komünist rejimin temellerinin kurulması»³ndan oluştuğunu hatırlatıktan sonra, burada söz konusu olanın, yönlerinden biri sosyalizmin atılımı ve güçlenmesi ve diğeri kapitalizmin yıkılması olan ikili bir süreç olduğuna; işaret etti.

Küba devrimi, bu sürecin halkalarından biri idi. Küba devrimi yeni tarihsel koşullarda, dünya ölçeğinde sosyalizmin lehine olan bir güçler ilişkisi değişikliğinde, kapitalizmin genel krizinin bir derinleşmesini belirleyen değişiklikte zafere ulaştı. Küba'daki dönüşümler, tarihin çarkını geriye çevirmeye çabalayan A.B.D. emperyalizminin düşmanlığını doğurdu. Fakat, sosyalist ülkelerin desteğine ve herşeyden önce de Sovyetler Birliği'nin ekonomik siyasi ve askeri yardımına dayanan Küba halkının birliği ve devrimci iradesi, bu girişimleri başarısızlığa mahkum etti. Küba devrimi, kapitalizmin genel krizinin ağırlaşmasının önemli bir etkeni oldu.

F. Kolacek (Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesinin Yüksek Siyaset Okulunda Profesör), kapitalizmin yüzyılımızdaki en büyük iki ekonomik krizini — 1929-1933 krizi ve bugünkü kriz — kıyaslayarak, bu son krizin yeni bir ekonomik, siyasi ve toplumsal güçler ilişkisi koşullarında geliştiğini, kaydetti. 30 yıllarının başlangıcında, emperyalist güçlerin, Sovyetler Birliği'ne göre çok büyük bir ekonomik üstünlüğe sahip olduklarını söylemek yeterlidir. O zamanlar bazıları «Avrupa'nın dış çevresinde» olarak kabul edilen COMECON üye ülkeleri, bugün, dünya sınai üretiminin hemen hemen üçte birini üretmektedirler.

Dünyadaki güçler ilişkisinde ilerleyen değişiklik, bugün, tekeli devlet kapitalizminin içsel çelişkilerinin uluslararası ilişkilere yansımaları sınırlandırmayı, emperyalizmin saldırgan eğilimlerini felce uğratmayı sağlamaktadır.

L. Maier (Demokratik Alman Cumhuriyeti Dünya Siyaseti ve Ekonomi Enstitüsü Müdür Yardımcısı), şu halde, kapitalizmin evriminin içsel ve dışsal etkenlerinin yeni bir karşılıklı etkileşiminin konumuz olduğuna, işaret etti. Barışın korunması ile ilgili olarak mükemmel perspektifler ortaya çıkmakta, kapitalist ve gelişmekte olan ülkelerde ilerici değişiklikler için yeni olanaklar doğmaktadır.

P. Auersperg (Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi), bilindiği gibi, 1960 Kasım'ında komünist ve işçi partilerinin Konferansının bildirgesi, kapitalizmin genel krizinin bugünkü aşamasını belirlemişti, dedi. Bu özellik, kapitalizmin genel krizinin bugünkü aşamasının bir dünya savaşına bağlı olmamasında ve barış koşulları içinde gelişmesinde bulunmaktadır. Kardeş partiler, bugünkü durumda, bir dünya savaşının önlenebileceğine, bu belgede işaret etmişlerdi. Kardeş partiler göstermişlerdi ki, uluslararası ilişkilerde barış içinde bir arada yaşama ilkelerini güçlendirmek gerekmektedir. zira bu, emperyalizmin dünyasal pozisyonlarını top ateşine tutarak yeni ekonomik ve toplumsal değişiklikler lehine koşulları sağlayacaktır.

Bugün, söz konusu olan belgenin, dünyanın ilerki evriminin gelişimini öngören cüretli bir Marksist - Leninist öngörü olduğu söylenebilir. Tarih, sosyalizmin, emperyalist stratejiye karşı koymaya yetenekli uluslararası bir güç olarak belirleyici etkisini kanıtladı. Vietnam halkının zaferi, emperyalizme karşı otuz yıllık mücadeleyi taçlandırarak, işte tamı tamına bunu göstermiştir. Emperyalistler, sosyalizmin güçlerinin atılımını ve uluslararası otoritesini durduramamışlardır.

P. Auersperg, kapitalizmin genel krizinin geliştiği bugünkü aşamasının barışçıl koşullar içinde olmasının, bu krizin keskinliğini hiçbir şekilde azaltmadığını, kaydetti.

T. Postolache (Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Bilimler Akademisi muhabir üyesi) bugünkü krizin, kapitalizmin dünyanın bütün halkları için eşit bir gelişme sağlamaya yeteneksizliğini açıkça ortaya koyduğunu, belirtti. Dünyada yeni bir ekonomik ve siyasal düzen kurmak için, yani devletlerin ekonomik gelişme düzeyleri arasında varolan uçurumu tasfiye etmek için, uluslararası ilişkilerde tam eşitliği kesinlemek için, ulusal bağımsızlığa ve egemenliğe saygı gösterilmesi için mücadele etmek gerekmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak **D. Stanichev** (Bulgar Komünist Partisi temsilcisi), devletler arasında ekonomik planda olduğu kadar siyasal planda da eşitlik ilişkilerinin kuruluşu probleminin, gerçek sosyalizmin ortaya çıkmasıyla beraber ortaya konul-

muş olduğuna, işaret etti. Proletarya enternasyonalizmi ilkeleri üzerinde temellenmiş sosyalist topluluk ülkeleri arasındaki ortaklaşa çalışma (coopération), bu yeni ilişkilerin bir örneğidir. Kapitalist dünya ile ilişkilere gelince, sosyalist topluluk ülkeleri, bu konuda haklarda eşitliği ve ulusal egemenliğe saygıyı varsayan barış içinde bir arada yaşama Leninist ilkelerini temel alırlar.

A. Lopatka (Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi yedek üyesi), konuşmasında, bugünkü durumda sosyalist ülkelerin dış politikadaki rolüne yer verdi.

Silahlanma yarışına son vermek ve uluslararası güvenliği sağlanması için gerekli başka koşulların yaratılması amacıyla, siyasal detantın askeri detantla tamamlanması için verilen mücadelenin sürdürülmesinin zorunlu olduğuna, işaret etti. Kapitalist ülkelerde gerçekçi siyaset adamlarının yanı sıra, detantın düşmanlarının da etkili olduklarını unutmamak gerekir. Soğuk savaş güçleri, sosyalist topluluk ülkelerinin çıkarlarıyla çeşitli tarzlarda savaşan Maoistler tarafından da desteklenmektedir.

Emperyalist devletler, gelişmekte olan kültür, eğitim, enformasyon ve insan ilişkileri alanlarındaki değiş-tokuşlara anti-sosyalist bir karakter vermeye çabalamaktadırlar.

Enformasyon örgürlüğü düşüncesinden, sosyalist ülkelerde kendi ideolojik saptırmalarını meşrulaştırmak için yararlanmaya gayret etmektedirler. Bu girişimlerin başarısızlığa mahkum olduğu açıktır.

Akademisyen E. Joukov (S.S.C.B.), Konferansa sunduğu bir bildiriye, iki karşıt ekonomik ve toplumsal sistemin aralarındaki güçler ilişkisinde ortaya çıkan büyük değişikliklerin, dünyanın yönelişi ve gelişme ritimleri üzerinde belirleyici bir etkide bulunduğunu, kaydetti. Sosyalizmin başarılarının yol açtığı kapitalist dünyanın zayıflaması, sadece niceliksel değildir ve sadece burjuva hakimiyeti ilişkileri alanının bir daralması ile ifadesini bulmamaktadır. Söz konusu olan, ekonomik ve toplumsal sistem olarak kapitalizmin genel krizinin derinleşmesidir, belli başlı kapitalist ülkelerin temel pozisyonlarının yitmesine yol açan objektif niteliksel değişikliklerdir. Bütün bunlar, kapitalist dünyanın yöneticilerini, karşıt ekonomik ve toplumsal rejimli devletler arasında barış içinde bir arada yaşama ilişkilerini tanımaya zorlamıştır.

S.S.C.B. ve diğer sosyalist ülkelerin barış politikasının başarılarının önemi, bir termonükleer savaş tehlikesini uzaklaştırmak olgusu ile özetlenemez. Bu başarılar, sosyalizmin prestijini büyümesine büyük ölçüde katkıda bulundu. Sosyalizmin üstünlüğü, İkinci Dünya Savaşının sonundan beri açıkça belirginleşti.

bu, çağımızın objektif bir yasasıdır ve kapitalist toplumsal ilişkilerin tarihsel iflâsını doğrulamaktadır.

KAPİTALİST DÜNYADA MEYDANA GELEN DEĞİŞİKLİKLER

Lenin'in emperyalizme hasredilmiş eserlerinin yayınlanışından beri geçen altmış yıl süresince, emperyalizmin ekonomisinde çok büyük değişiklikler meydana geldi. Sermayenin temerküzü (concentration) ve merkezileşmesi (centralisation) yeni boyutlara ulaştı. Burjuva devletin ekonomik hayata müdahalesi daha önce görülmemiş bir genişlik kazandı. Bilimsel ve teknik devrimin etkisiyle ekonominin yapısı değişti. Konferansa katılanların bir çoğu, konuşmalarını, bu olguların analizine ve bu olguların emperyalist devletlerin politikası ile ilişkisine ayırdılar.

Tekeller ve Devlet

Tekeller, emperyalizmin özünü ifade ederler. «Emperyalizm tekeli kapitalizmdir»⁴ diye yazmaktaydı Lenin. S. Savov (Bulgar Bilimler Akademisi Çağdaş Toplumsal Teoriler Enstitüsü Profesörü), işte bunun için, emperyalizmin somut durumunun incelenmesi, ilk önce, tekellerin biçiminin; tekeli sermaye hareketinin, tekeli mülkiyet örgütlenmesinin, tekellerin rekabet ve fiyatların oluşumu üzerindeki etkilerinin analizini gerekli kılar, dedi.

Üretimin ulusal ve uluslararası düzeyde temerküzünün sonucu, ikinci-eldencilik (sous-traiteur) sistemi aracılığıyla tekeli olmayan işletmelerin büyük bir bölümünü kontrol eden tekeli-kümeslerinin (monopoles-conglomérats) doğuşuna yol açtı.

Ancak, üretimin yüksek toplumsallaşma düzeyi, ekonomik süreçlerin ulusal ekonomi düzeyinde bir «düzenlenmesi»ne (régulation) yol açar. Devletin katkısı olmaksızın tekellerin bizzat kendileri bu görevi yerine getiremezler. Tekeller, ekonomik gelişimin toplumsal etkenleri üzerine etkide bulunmak gereksiniminde oldukları zaman, devletin yardımına çok daha fazla gereksinim duyarlar.

S. Savov, tekellerin devletle kaynaşmasının güncel biçimlerini ayrıntılarıyla inceledikten sonra, bu yetkinleştirilmiş karşılıklı etkileşim mekanizmasının, kapitalist rekabeti ortadan kaldırmadığına, işaret etti. Sadece bunun karakteri değişmektedir. Modern kapitalizmin ekonomik mekanizmasının bileşken unsurları olan tekeller, rekabet ve düzenleme arasında çözümlenemez çelişkiler varlığını sürdürmektedir.

S. Savov'a çeşitli sorular soruldu.

A. Kohen (Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesi yedek

üyesi) : Lenin'in kaydettiği gibi, 1900 krizi, bu çağda tekellerin tarihinde bir dönemci belirledi. Bugünkü kriz, gelişimlerinde yeni olguların ortaya çıkmaya başladığı tekeli devlet kapitalizminin ve büyük uluslararası tekellerin tarihinde yeni bir dönemci belirlemekte midir?

Krizin tekeli devlet düzenlemesinde yeni biçimler doğurması mümkündür. Muhtemeldir ki, bazı ekonomik süreçleri düzenlemeye yönelik yeni kurumların —ulusal ve uluslararası düzeyde— ortaya çıkacağı görülecektir. A.B.D.'de bir tür «plan komitesi», özel girişimle bir arada varolacağı tasarlanan «planlama sistemi» yaratmak düşüncesi bile öne sürülmüştür. Değerden düşmüş Keynesçi teorilerin yerine geçirmek için, yeni şemaların yaratılmasına girişileceği hesaptan çıkarılmamalıdır.

R. Öhman (İsveç Sol-Komünist Partisi temsilcisi) : Ekonomik gelişimde toplumsal etkenlerin önemi nedir?

S. Savov, ekonomik gelişimin toplumsal etkenlerine, işgücünün yeniden üretimine bağlı olan unsurları sokmak gerektiğini, bunlar arasında, eğitim sistemi ve mesleki formasyon, halk sağlığı, istihdam düzeyi, ücret ödentisi ve çalışma örgütlenmesi, tüketim yapısının özel bir önem taşıdığını söyleyerek, cevap verdi. Elbette ki bütün etkenlerin, kapitalizmin bütün tarihi boyunca bir etkisi olmuştur, fakat bunların önemi bugün birdenbire artmıştır. Burjuva devletler, toplumsal süreçleri kontrol etmeyi, bunları tekeli sermayenin çıkarlarına uygun olarak düzenlemeyi denemektedirler, ki bu, burjuva sosyolojisinin, patronların toplumsal sorumluluğu kavramını ortaya atmasını açıklamaktadır; ki bu, «toplumsal planlama» üzerindeki tartışmaları da açıklamaktadır. İşçi sınıfının hakları için mücadelesinin yoğunluğu, burjuva devletin toplumsal politikası üzerinde açık bir etki yapmaktadır.

Profesör **S. Pavlidis** (Yunanistan), modern tekeli devlet kapitalizmi «derinliğine» ve fakat aynı zamanda «genişliğine» bir gelişimle belirlenmektedir, dedi. Büyük tekellerin ve devletin içiçe girmesi emperyalizmin merkezlerinde olduğu gibi daha az gelişmiş ülkelerde de olmaktadır.

Yunanistan'da olan ise, işte tamı tamına budur. En gelişmiş kapitalist ülkelerde devletin ekonomik hayata müdahalesi, tekelleşme belli bir düzeye ulaştıktan sonra böyle bir genişlik kazandığı halde, Yunanistan'da bu iki süreç —tekelleşme ve tekeli devlet kapitalizminin gelişmesi— başlangıçtan beri birlikte evrimleşmekte ve pratik olarak kaynaşmış bulunmaktadır.

V. Choundéev (Derginin Sekreteri), modern tekeli devlet kapitalizminin incelenmesinde bazı metodolojik problemleri ele aldı.

Marksistler de dahil, bazı eserlerin yazarları, şu yada bu ülkede tekelci devlet kapitalizminin hangi noktada gelişmiş yada gelişmemiş olduğunu yargılamayı sağlayacak bütün bir dizi ken-
(dilerine göre ölçütler ileri sürmektedirler. Bazıları, A.B.D.'nin önemli devletleştirmelere başvurmadığını, devlet sektörünün gelişmemiş olduğunu ve devletin üretim alanındaki inisiyatifinin çok zayıf olduğunu, bundan dolayı da tekelci devlet kapitalizminin gelişmesi açısından Büyük-Britanya'ya, Fransa'ya, yada Avusturya'ya göre çok geri-kalmış olduğunu iddia etmektedirler. Fakat, eğer A.B.D.'de tekelci devlet kapitalizminin çok zayıf geliştiği düşüncesinde olunursa, bundan, işçi sınıfının uluslararası sınıf düşmanının genel karargahının A.B.D.'de değil, fakat daha başka yerlerde, örneğin Avusturya'da olduğu sonucu çıkarılabilir. Bu sonucun saçmalığı göze batmaktadır.

Tekelci devlet kapitalizminin gelişme derecesi değerlendirilirken, ulusal gelirin devlet bütçesi aracılığıyla yeniden dağıtımı, devletin mal ve hizmet satın alımlarının mutlak ve göreceli boyutları, devletin kredi politikasının ve vergi politikasının genişliği ve etkililiği, devletin sermaye birikiminin finansmanına, önemli çalışma alanı olan bilimsel araştırma ve inceleme projelerinin finansmanına katkısı gibi ölçütleri mutlak olarak hesaba katmak gerekmektedir. Bununla beraber bütün bunlar kuşkusuz ki yeterli değildir. Gerçekten de, günümüzde, bu rejimin temeli olan tekeller tamamen atlanarak şu yada bu devlet kapitalizminin gücünden yada zayıflığından söz edilebilir mi? Bu tür benzer kıyaslamalarda, tekelci devlet kapitalizminin ekonomik ve siyasal olmak üzere ikili bir tekeli temsil ettiği unutulabilir mi? Eğer A.B.B.'de kapitalizmin gelişim düzeyi tekellerin güçlülüğü işlevinde değerlendirilirse, hiç kimsenin aklına bu ülkede tekelci devlet kapitalizminin zayıflığı düşüncesi gelmeyecektir.

V. Choundéev, böylece, metodolojik problemlerden doğrudan doğruya bizzat emperyalizmin yapısına, tekelci devlet kapitalizmine, bu olgunun Leninist kavranılışına geçiyoruz, dedi. Emperyalizmin ekonomik temeli ve motor gücü olarak tekellerin merkezi rolü ile ilgili Leninist tez, tekellerin uluslararası faaliyetlerinin aldığı yeni boyut nedeniyle özel bir güncellik ve önem kazanmaktadır.

Bugünkü durumda, özellikle A.B.D.'de olmak üzere, her büyük tekelci tröst çok-uluslu bir şirket olarak çalışmakta; bu da, devletle tekeller arasındaki ilişkiler sisteminin bütünü üzerinde büyük etkide bulunmaktadır.

İttifaklarına rağmen, burjuva devletle tekeller arasında çeliş-

kiler her zaman varolmuştur. Burjuva devletin çıkarları ile te-kellerin çıkarlarının ortak bir temeli olduğu için, elbette ki bu gelişmeler antagonik bir karakterde değildir. Fakat, çağdaş emperyalizmin, analizinde, bu tür çelişkilerin bugünkü durumda mantıklı olan ağırlaşmasını dikkate almak temel önemdedir. Kapitalist toplumun anti-tekelci devrimci dönüşümü ile ilgili problemlerin çözümü, devlet tekelciliğinin ikili mekanizmasının özünün doğru analizine bağlıdır.

G. Hautsch (Federal Alman Cumhuriyetindeki Francfort-sur-le-Main Marksist Araştırmalar Enstitüsü yardımcısı), emperyalist devlet, hükümeti yöneten parti ne olursa olsun —açıkça burjuva yada reformist de olsa— te-kellerin çıkarlarını temsil eder. Toplumsal manevralar yapma olanaklarının azaldığı bugünkü kriz döneminde, Federal Alman Cumhuriyetinde iktidarda bulunan sosyal-demokrat yöneticiler, ekonomik güçlüklerin ağırlığını işçi sınıfının ve çalışanların, vede küçük ve orta mülk sahiplerinin üzerine çökertmeyi gitgide daha açıkça hedef alan bir politika gütmektedirler.

Tekelci devlet kapitalizmi, siyasal güçlüklerinin bir bölümünün üstesinden gelmek için burjuva toplumunun ekonomik, askeri, bilimsel ve teknik potansiyelini güçlendirmek açısından hiç kuşkusuz ihmal edilemeyecek olanaklara sahiptir; **I. Gouriev** (S.S.C.B. Bilimler Akademisi nezdinde Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Müdür Yardımcısı) ve bu olanakların küçültülmemesi gerektiğine, işaret etti. Fakat bütünüyle ele alındığında, tekelci devlet kapitalizminin diyalektiği öylesinedir ki, burjuvazinin pozisyonlarının pekişmesini hedef almakla beraber, tekelci devlet kapitalizminin yapısına özgü içsel çelişkiler nedeniyle sonuçta bu pozisyonları daha da derinliğine kemirme etkisi yapar.

Şu halde, burjuva devletin ekonomik işlevinin büyüüşü, ekonomik içeriğiyle, üretimin toplumsallaşmasının daha ileri aşamasından başka bir şey değildir, ki bu, bizzat kapitalizmin bünyesi içinde Marx'a göre hisse senetli şirketlerin oluşturdukları kapitalist üretim biçiminin olumsuzlaşmasının (inkarının, ç) doğrudan mirasçısı bir aşamadır. Devlet, burjuvazinin çıkarları adına, kapitalist ülkelerin ekonomik gelişiminin hızlanmasını sağlayarak, en büyük özel te-kellerin eriminde bile olmayan önemdeki maddi harcamaları ve geniş çalışma ortaklığını gerektiren bilimsel ve sanai projeleri gerçekleştirerek, kapitalizmin temel çelişkinin, üretimin toplumsal karakteri ile üretimin sonuçlarına özel kapitalist el koyma biçimi arasındaki çelişkinin derinleşmesini kaçınılmaz biçimde kısıktır. Bunun da sonuçtaki etkisi, bur-

juvazinin hakimiyetinin ekonomik temellerinin dibine kazma vurmaktır.

Devlet Düzenlemesinin Sınırları

W. Sadzikowski (Ekonomik Bilimler Doktoru-Polonya) günümüzde, bizzat birçok burjuva iktisatçısının bile, kapitalist özel sektörün, ekonominin yeterince hızlı ve uyumlu bir gelişimini sadece kendi başına sağlamaya yeteneksiz olduğunu hesaba kattıklarına, işaret etti. Burjuva iktisatçılar, üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyetinin varlığının meşruluğunu hiç sözkonusu etmeksizin, devlete, kapitalizmin çelişkilerinin çözümünde yönetici bir rol yükleyen «refah toplumu», «sanayi devleti», «sanayi-ötesi» devlet üzerine teoriler yarattılar. Burjuva teorisyenler, hiç bir devrimci değişiklik yapmaksızın, kapitalist sistemin siyasal yapısını dönüştürmeksizin, kapitalist sistemin reformununun gerçekleştirilebileceğini ummaktadırlar.

Lenin bu tür «teoriler»in temel kusurunu daha önceden göstermişti :

«En yaygın yanlışlık, tekelci kapitalizmin yada tekelci devlet kapitalizminin artık kapitalizm olmadığını, bunun artık «devlet sosyalizmi» v.d. olarak nitelenebileceğini iddia eden burjuva reformist iddiasıdır.»⁵

W. Sadzikowski, bugünkü durumda, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki tekelleşme derecesi vede devletin ekonomik ve toplumsal süreçlere müdahalesi, Lenin'in bu satırları yazdığı çağa göre son derece daha fazla büyüktür, dedi. Fakat bu satırlar güncelliklerini korumaktadır. Ulusal gelirin hemen hemen yarısını bölüştüren ve bir çok kapitalist ülkede yatırımların yarısını gerçekleştiren devlet, bir burjuva devleti olarak ve hakim üretim ilişkileri sistemi, kapitalist sistem olarak kalmaktadır. **W. Sadzikowski**'ye göre, çağdaş burjuva devletin ekonomiye çok gelişmiş müdahalesi, kapitalist üretim ilişkilerinde bir dizi değişikliğe yol açmıştır.

V. Choundéev, **W. Sadzikowski**'den, kapitalist üretim ilişkilerinde meydana gelen değişiklikler ile ilgili düşüncesini belirginleştirmesini, istedi. **W. Sadzikowski**, devletin müdahalelerinin, elbette ki, kapitalizmin üretim ilişkilerinin temelini değiştirmedeği, cevabını verdi. Fakat üretim alanında ve bu alanın dışında devlet mülkiyetinin göreceli ağırlığı artmaktadır. Devlet sektörünün faaliyeti, son tahlilde özel sermayenin çıkarlarına tabi kılınmakla beraber, bu, kapitalizmin üretim ilişkileri karakterinde önemli bir değişikliği temsil etmektedir. O halde, kapitalist üretim ilişkilerinin analizinde, ulusal ekonominin gelişiminin devlet

tarafından düzenlenişinin, net global kârın bölüşümünde devletin rolünün artmasının ve devletin toplumsal ilişkiler üzerinde etki etme girişimlerinin artmasının dikkate alınması zorunlu görünmektedir.

N. Dobrota (Romanya Ekonomik Bilimler Akademisi Rektör Yardımcısı), burjuva devletin sınıf karakteri konusunda hiç bir hayal beslemeksizin, özel tekelleri bölen derin çelişkiler nedeniyle ve sahip olduğu çok büyük mâli kaynaklar sayesinde, burjuva devletin öneminin büyüdüğünü ve hatta göreceli bir bağımsızlık kazandığını hesaba katmak gerekir, dedi.

Tekelci devlet «planlaması», bu terimin gerçek anlamıyla bir planlama mıdır? Eğer planlamayla anlaşılan, bütün ulusal ekonominin yönetimi, somut hedeflerin ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için zorunlu sürelerin saptanması, bu hedeflerin yerine getirilmesinin denetimi, v.d. ise, buna olumsuz olarak cevap vermek gerekir. Kapitalist ülkelerin ekonomisi pazar karakterini muhafaza etmektedir; bu ülkelerin ekonomisinin işleyişi, devletin ekonomik kararlar alan tekelci kurumlarının faaliyeti tarafından değil, fakat burjuva rejimine özgü yasaların kendiliğinden (spontané) etkisi ile belirlenmektedir.

Özellikle ekonomik kararsızlıklarının (dengesizliklerinin, ç) arttığının ve toplumsal çelişkilerinin şiddetlendiğinin görüldüğü bir anda, gelişmiş kapitalist ülkelerin çoğunluğunun ekonomik ve toplumsal planlar oluşturmaya koyulmaları anlamlıdır. Alınan bütün bu tedbirlere rağmen, bu ülkeler, özellikle enflasyonun gelişmesini ve ağırlaşmasını önlemeyi başaramamışlardır. Enflasyonun vade üretimin düşüşüne yönelik eğilimlerin birarada ve aynı zamanda görülmesi, yâni «stagflasyon» olarak adlandırılan olgu, kapitalist yönetimlerin bir ekonomik strateji oluşturmalarını ciddi olarak güçleştirmektedir. Kapitalist yönetimler kötü bir çemberin içinde kalmışlardır: enflasyona karşı mücadele etmek, ekonomik faaliyeti frenlemek ve işsizliğin büyümesine katkıda bulunmak olacağı halde, ekonomiye yeni bir hamlede bulundurmaya aramak, enflasyona yeni bir hamlede bulundurmaya aramak olacaktır. Kapitalist ülkeler, her iki problemi de bir arada çözümlenmeyi sağlayacak programları ortaya koyamamaktadırlar. Bu durum da, burjuva ekonomik politikasının bütünüünün bir krizinden söz edilebilir. Ve bu da, kapitalizmin genel krizinin belirtilerinden biridir.

Uluslararasılaşma Sürecinin Çelişkileri

Uluslararası tekellerin faaliyeti son zamanlarda, daha önce görülmemiş bir genişlik kazanmıştır. Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın çok-uluslular üzerindeki raporu, yabancı ülkelerde şube-

leri olan 7.300 şirket kaydetmiştir. En önemli 200'nün herbiri, aynı zamanda 20 ülke ve daha fazlasında, bazıları ise, yüz kadar ülkede faaliyetlerini yürütmektedir.

Bu rakkamları nakleden **L. Maider**, burjuva teorisyenlerin, uluslararası şirketlerin yayılmasından, kapitalist dünya ekonomisinin ve uluslararası ekonomik ilişkilerin gelişimini kararlı kılacağı etkisini umduklarını, söyledi. Bununla beraber, 60 yıllarının sonlarında gitgide daha açık olarak görülmektedir ki, yeni tekelleşme derecesi, kapitalist dünyanın ekonomik kararsızlığının ağırlaşmasında önemli bir etken olmuştur. Çok-uluslu şirketler tarafından kışkırtılan çatışmalar ekonomik mübadele alanını etkilemektedir. **L. Maier**, Federal Alman Cumhuriyeti örneğini hatırlatarak, çok-uluslu tekellerle, bir ekonomik düzenleme politikası gerçekleştiren devlet arasındaki ilişkilerdeki çelişkiler üzerinde durdu.

Bir tekelci birliğin çerçevesi içinde ekonominin planlı örgütlenmesiyle ekonomik gelişimin bütününe anarşisi arasında uluslararası ölçekte bir çelişki gelişmektedir. Bu çelişki, günümüzde özel bir biçimle belirlenmektedir: kapitalist dünya ekonomisinin orijinal «düalizmi» bir yandan çok-uluslu şirketlerin yayılmasıyla, diğer yandan ise, her ulusal ekonomi çerçevesi içinde vede bölgesel ve uluslararası ölçekte tekelci devlet düzenlemesiyle belirlenmektedir.

Son zamanlarda, emperyalist devletler, tekelci devlet düzenlemesi mekanizmasını, ekonomik hayatın yeni uluslararasılaşma derecesine açıkça adapte etmeye çabalamaktadırlar. Bu konu ile ilgili olarak, **V. Boutachkov** (Bulgar Komünist Partisi Merkez Komitesi Uluslararası Seksiyonu Danışmanı), emperyalizmin, bugünkü krize bir çıkış yolu bulmak için, uluslararası tekelci sermayenin belli başlı merkezlerinin ekonomik ve siyasal gücünün birleştirilmesi, sosyalist olmayan dünyanın geri kalan kısmına kendi iradelerini zorla kabul ettirecek küçük sayıda bir büyük güçler birliği kurulması yönündeki girişimlerine, dikkati çekti. Belli başlı emperyalist devletlerin «anti-kriz» politikasının koordinasyonu, emperyalistler - arası çelişkiler tarafından zorlu biçimde kösteklenmekle beraber, bu, daha az belirgin bir eğilim de değildir.

M. Doig (Kanada Komünist Partisi Merkez Komitesi Yürütme Komitesi üyesi) A.B.D. ve Kanada emperyalizmleri arasındaki ortaklaşa çalışmadan ve rekabetten, söz etti. Bu iki ülkenin tekelleri, Latin-Amerika'nın ve Karaibler Havzasının bir çok ülkesine beraberce yatırım yapmakta ve bu ülkelerin çalışanlarını beraberce sömürmektedirler. Fakat aynı zamanda, Kanada eko-

nomisinin kontrolü için de mücadele etmektedirler, ki bu, Kanada Komünist Partisinin programına göre «Kanada'daki emperyalist çelişkilerin temel unsuru»nu oluşturmaktadır. İki ülkenin tekelleri arasındaki rekabet, «enerji krizi» ile özellikle keskinleşmiştir. A.B.D. emperyalizmi, çok geniş petrol ve doğal gaz yataklarını, Kanada'nın bütün enerji kaynaklarını tamamen kontrol etmek istemektedir. Fakat Kanada burjuvazisi, bunların kendisi için gerçek bir kazanç kaynağı olabileceğini çok iyi anlamakta ve bunların kârlarını A.B.D.'li rakipleriyle paylaşmak istemektedir.

B. Zaharescu (Romanya Komünist Partisi Merkez Kontrol Komisyonu üyesi) çok - uluslular bugün, geçmişteki tekeli firmalara göre çok farklı bir rol oynamaktadırlar, dedi. Temel amaçları, artık sadece ham madde kaynaklarına el koymak ve sömürgelerin ucuz iş - gücünü sömürmek değildir. Gümrük engellerinden sıyrılarak gelişmiş kapitalist ülkelerin pazarlarını da fethetmeye, maksimum ölçüde katkıda buldukları kapitalist ekonominin uluslararasılaşmasının avantajlarından yararlanmaya gayret etmektedirler. Başka ülkelere sermayelerini yatıran şirketlerin çoğunluğunun merkezleri A.B.D.'de bulunmaktadır.

Kapitalist tipte uluslararasılaşma, kapitalist devletlerin bağımsızlığı ve egemenliği üzerinde etkisini hissettirmektedir. Çok doğal olarak, Amerikan firmalarının şubeleri faaliyet yürüttükleri ülkelerin politikasına uymamakta, fakat A.B.D.'ye yararlı bir politika takip etmektedirler.

B. Zaharescu, İkinci Dünya Savaşından sonra yaratılan kapitalist para sisteminin, tekeli devlet kapitalizminin özel bir ürünü, devletin ekonomik hayata karışmasının bir sonucu olduğunu, kaydetti. Bu sistem, sermayenin temerküzüne ve merkezileşmesine, ulusal gelirin, büyük tekellerin çıkarına olarak yeni bir bölüşümüne uygun koşullar sağlamıştır.

Yeni dünya para sistemi, büyük emperyalist güçler arasında daha hala bir tartışma konusudur. **B. Zaharescu**, gerçeklikte, bu «tartışma»nın çeşitli tekeli gruplaşmalar arasında bir mücadeleden başka bir şey olmadığını, A.B.D.'nin doların uluslararası rolünü kısmen de olsa korumak için çabaladığını, işaret etti. ⁶

B. Zaharescu, enflasyonla parasal ilişkilerin bugünkü durumu arasında varolan bağı gösterdikten sonra, fiyat yükselmelerine yol açan enflasyonun, kontrol edilebilir olduğu sürece, tekeli sermayenin bile bile uyguladığı bir politika olduğuna, işaret etti. İşsizlik sayesinde ücretleri alçak tutmak, işçi sınıfının bugünkü örgütlenme düzeyi nedeniyle olanaksız olmuştur. Mark-

sist olmayan iktisatçılar, satış fiyatlarının yükselmesini ve bunun sonucu olarak enflasyonu kışkırtanın, maliyet fiyatlarının yükselmesine yol açan ücretlerin yükselmesi olduğunu iddia etmektedirler. Gerçeklikte ise, işçi sınıfını ücret artışları için mücadeleyle iteleyen, geniş tüketim malları üzerindeki fiyat artışlarıdır.

R. Bellamy (Büyük-Britanya Komünist Partisi Merkez Yürütme Komitesi Ekonomik Danışma Komisyonu üyesi) konuşmasını, son zamanlarda gelişmiş kapitalist ülkelere doğru gitgide daha büyük oranlarda sermaye ihracının olduğuna ve bu ihraç edilen sermayenin sanayi üretime yatırıldığına işaret ederek, sermaye ihracı problemine ayırdı. **R. Bellamy**, bunun temelini, kapitalist dünyadaki üretimin gelişim düzeyindeki eşitsizlikte, özellikle de Avrupa ve A.B.D. arasındaki eşitsizlikte, bu iki bölgenin teknolojik gelişimlerdeki düzey farklılığında aramak gerekir, dedi. Teknolojik üstünlükleri ve üretimin örgütlenmesi alanındaki üstünlükleri, daha etkili yönetim yöntemleri, Amerikalı firmaların kendi ülkelerindenkinden daha yüksek bir kâr oranı elde ederekten sermayelerini Avrupa sanayilerine yatırmalarını sağladı. Bazı durumlarda, ticari engeller, hazır ürünlerin ihracını, bu ürünlerin ihraç edilen ülkelerdeki üretiminden daha az kârlı kılıyordu. A.B.D.'ye göre Batı Avrupa'daki işçi ücretlerinin daha az yüksekliği de aynı şekilde önemli bir rol oynuyordu.

Fakat son zamanlarda durum değişti. Amerikan sermayesinin ihraç koşullarının kötüleşmesi, eğer sermaye ihracının genel kural olarak daha çok gelişmiş ülkelere daha az gelişmiş ülkelere doğru olduğu hesaba katılırsa, A.B.D. ve diğer emperyalist ülkeler arasındaki üretim ve mâli güç düzeylerinin önemli ölçüde eşitlenmesi olgusuyla anlaşılabilir. Bu da, özellikle Avrupalı sermayelerin karşıt yönde artan akışını açıklamaktadır.

Bu koşullarda Ortak Pazar tekellerinin, Amerikan sermayesinin kendi iç pazarlarına nüfuz etmesine boyun eğmeleri az olası bir durumdur. Bundan dolayı, belli başlı emperyalist ülkeler arasındaki çelişkilerin yeni bir ağırlaşmasının arefesinde bulunmaktayız.

B. Zaharescu'nun bir sorusuna cevap veren **L. Gallico** (**Politika ve Ekonomi** dergisinde redaktör-İtalya) çok-uluslu tekellerin İtalya'daki faaliyetlerinden, söz etti. Söz konusu olan, temelde, Amerikan kökenli şirketlerdir. Ünlü I.B.M. şirketi İtalyan sanayinin bir dizi branşı üzerinde büyük bir etkide bulunmaktadır. Halkın gereksinimleri için elektrik enerjisi üretimi Batı Alman sermayesi tarafından kontrol edilmektedir. Aynı zamanda, büyük İtalyan tröstlerinin de yabancı ülkelerde fabrikaları vardır. Ör-

neğin FIAT'ın İspanya'da önemli çıkarları bulunmaktadır.

Aynı şekilde İsveç'te de sermaye ihracı büyük bir ölçekte gelişmektedir. **R. Öhman**'ın belirttiği gibi, 1961 yılında hemen hemen 150 milyon İsveç krununa yükselen İsveç tekellerinin dış ülkelerdeki doğrudan yatırımları, 1974 yılında, daha henüz geçici hesaplara göre 2,6 milyar kruna ulaşmıştır. Büyük İsveç tekellerinin yabancı ülkelerdeki şubeleri, bu aynı tekellerin İsveç'te istihdam ettiklerinden çok daha fazla personel istihdam etmektedirler. Aynı zamanda ülkedeki istihdam durumu çok kötüleşmiştir. O halde, hızlandırılmış sermaye ihracı, en zengin kapitalist ülkelerde bile çalışanların durumunda bir kötüleşmeye yol açmaktadır.

P. Auersperg, uluslararası tekellerin artan faaliyetlerinin toplumsal sonuçlarını ve bunun çalışanların sınıf mücadelesinin karakteri üzerindeki etkisini ayrıntılarıyla inceledi.

Tarımda Yeni Temerküz Biçimleri

A. Sipos (Ekonomik Bilimler Doktoru-Macaristan) konuşmasında, bugünkü durumda gelişmiş kapitalist ülkelerdeki tarımda üretim ilişkilerinden söz etti.

Sınai ve ticari tekeller, tarımsal üretimin mali ve teknolojik kontrolünü gitgide daha fazla ellerine almaktadırlar. Tarımda düşey bütünleşme olarak adlandırılan şey, çok eşitsiz bir ekonomik güce sahip olan birimlerin faaliyetlerinin koordinasyonudur; zayıf tarımsal işletmeler büyük sınai ve ticari tekeller ile karşı karşıya getirilmektedir. Tarım işletmecisi şeklen bağımsız kalmakla beraber, gerçekte bir ücretli işçi, bütünleştirici tekelin iradesini bir yerine getirici olmaktadır. Şu halde, düşey bütünleşmede ortaya çıkan bağlar, eşit haklara sahip taraflar arasındaki bağlar değildir. Bu ilişkiler, yapılarıyla, kapitalistle ücretli işçi arasında başkalaşıma uğramış, özel bir biçimde ilişkilerdir.

A. Sipos, gelişmiş kapitalist ülkelerde tarımsal üretimin temerküzünün bir diğer biçimini belirledi: köylü kooperatifleri. Satış ve tüketim kooperatifleri daha önceden de bilinmekteydi. Yeni olan, kooperatifin üretim alanına gitgide daha fazla yayılmasıdır. Bu kooperatiflerin doğuşu, teknik ilerlemenin gerekirlikleriyle olduğu kadar, köylülerin tekellerin keyfi yönetimine karşı çıkmak iradesiyle de kışkırtılmaktadır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde bulunan köylü kooperatifleri, birbirlerinden sadece uzmanlaşma yada kooperatifin yönelişiyle değil, fakat sınıfsal yapılarıyla da farklılaşırlar. İçlerinden bazıları, kooperasyon ilkelerinden gitgide daha fazla ayrılmakta ve kapitalist tipte hisse senetli işletmeler olmaktadır. Fakat demokratik ilkeleri uygulayan kooperatifler de vardır. Bunlar kü-

çük köylülerin çıkarlarının hizmetinde gerçek küçük köylü birlikleridir. Bu kooperatifler, tarımın dönüşümü için demokratik çözümü tamamı tamamına temsil etmektedirler.

B. Zaharescu, A. Sipos'tan, tarımsal problemlerle ilgili olarak Ortak Pazar ülkeleri arasında varolan çelişkilerin yapısı üzerine görüşünü açıklamasını rica etti.

A. Sipos, kapitalist para ve mali sisteminin krizinin Ortak Pazar'ın bütün ekonomik mekanizması üzerinde bir etki uyguladığı, şeklinde cevap verdi. Ortak Pazar üye ülkeleri, tarımsal ürünlerin satın alınmasını sağlamak için uzun yıllardan beri bir tarımsal fon yaratmışlardı. Fakat Amerikan dolar kurunun dalgalanmaları Ortak Pazar üyeleri arasındaki ödemeleri büyük ölçüde zorlaştırdı. Bundan dolayı, bazı burjuva iktisatçılar, tek bir döviz yaratılmadıkça Tarımsal Ortak Pazar'ın çalışamayacağını ileri sürmeye başladılar.

İkinci «acılı» problem, tarımın siyasal yapısı olarak adlandırılan problemdir. Söz konusu olan, «aile işletmeleri»ni desteklemek mi, yoksa desteklememek mi olduğu ve tarımın yapısının ne olması gerektiğidir. Küçük işletmelerin tasfiyesini hedef alan yönetsel tedbirleri benimsiyen yönetici çevreler bu politikayı gerçekleştirmeye gayret etmektedirler.

Kapitalizmin Krizinin Karakteri

Konferansa katılanlar, kapitalizmin bugünkü krizinin, sadece ekonomiyi değil, fakat politikayı, ideolojiyi ve kültürü de etkisi altına alan açıkça karmaşık bir kriz olduğunu, kaydettiler. Söz konusu olan, basit bir fazla üretim krizi değil, fakat kapitalizme özgü bütün çelişkilerin bir ağırlaşması, kapitalizmin genel krizinin ağırlaşmasıdır.

T. Postolache, konuşmasında, bugün, kapitalizmin genel krizinin yeni bir evresinin başlamış olduğu düşüncesini ortaya sürdü.

Sosyalist ülkeler tarafından kazanılan zaferler, sömürge imparatorluklarının dağılıp parçalanması ve ekonomik ve siyasal bağımsızlıkları için mücadele eden bir çok devletin ortaya çıkması, ulusal planda olduğu kadar uluslararası planda da kapitalist ekonominin çelişkilerinin sert biçimde ağırlaşması, emperyalist güç politikasının iflası, toplumsal, siyasal ve kültürel alanlardaki krizin derinleşmesi —bütün bu etkenler, geçen on yılın sonunda, içinde bulunulan on yılın başlangıcında— burjuva toplumunu yeni bir durumun eşğine ulaştırdı.

T. Postolache, kapitalist ekonominin bugünkü krizinin üç özelliğini kaydetti, ki bunlar, onun düşüncesine göre, genel krizin yeni bir evresinin başlangıcına sıkı sıkıya bağlı olmaktadır.

Birinci olarak, eski uluslararası ekonomik düzen iflas etmiştir. Dünyasal kapitalist ekonomi mekanizması bir kriz geçirmektedir.

İkinci olarak, 70 yıllarının başlangıcı, tekelci devlet kapitalizminin sınırlarını açıkça ortaya koymuştur. Aynı zamanda, güçlükleri zayıf olarak gelişmiş ülkeler üzerine yüklemekten ibaret olan eski mekanizma da, emperyalizme, sömürgeciliğe ve yeni-sömürgeciliğe karşı savaşılan güçlerin eyleminin yoğunlaşması nedeniyle, geçmişteki kadar güvenle işlememektedir.

Üçüncü olarak, tekelci devlet kapitalizminin düşüş (iniş, ç) evresi ile «yüzyıllık cycle»in düşüş evresi çakışmaktadır. Savaşı takip eden yirmibeş yılda «on yıllık cycle»in evrelerinin denkleşmesi gözden gizlenmişti, zira bu dönemde «yüzyıllık cycle»in yükseliş evresi ile tekelci devlet kapitalizminin «klasik evresi» aynı zamana denk gelmişti. Bu koşullarda kapitalizmin kararsızlığı, hızlı bir ekonomik büyüme ile kamufle olmuştu. Gelecek on yıl boyunca «cycle»lerin çok daha belirgin olarak ortaya çıkacağı ve düşüş evrelerinin çok daha uzun ve derin olacağı kuşkusuzdur.

I. Gouriev, kapitalizmin genel krizinin yeni bir evresinin başlangıcı tezini eleştirdi. Her yeni evre, yada alışılmış terimi kullanırsak her yeni konak, herşeyden önce dünya devrimci sürecinin niteliksel olarak yeni bir gelişim düzeyi ile belirlenir. Oysa, bu konuyla ilgili olarak **T. Postolache**'nin tezi gerçek süreçlerin bir analizi üzerine dayanmamaktadır. Kapitalizmi bugün sarsan gelişmelerin patlayışının bazı niteliksel özellikler taşıdığı söylenebilir, fakat kapitalizmin genel krizinin yeni bir evresinden söz edilemez. Elbette ki, kriz olgularındaki yeni bir niteliksel değişiklik, gelecekte genel krizin yeni bir konağının ortaya çıkmasına yol açabilir. Fakat bunu ancak zaman gösterecektir.

P. Vasquez'in (Paraguay Komünist Partisi Merkez Komitesi Siyasi Komisyonu üyesi) bir sorusuna cevap veren **L. Maier**, kapitalist ülkelerde büyüyen toplumsal kararsızlığın, bugünkü durumda, kapitalizmin genel krizinin derinleşmesinin temel belirtilerinden biri olduğuna, işaret etti. Bunun üç temel toplumsal nedeni belirtilebilir. Birinci olarak, kapitalist ülkelerin çoğunluğunda gözlemlenebilen gerçek ücretlerin dondurulmasına doğru eğilim. İkinci olarak, yüksek bir işsizlik oranı. Üçüncü olarak, bilimsel ve teknik devrim döneminde işçilerin büyüyen gereksinimleri ile iş-gücünün meta olarak karakteri arasındaki çatışma. Sınıf mücadelesinin gelişmesine otomatik olarak yol açmamakla beraber, bu üç etkenin etkisi sınıf mücadelelerine birçok yeni ekonomik ve toplumsal olgu katmaktadır. Konuşmacılar, konuşmalarında, önceden açığa çıkarıldığı gibi, Keyneşçi (yada başka)

teoriler üzerine kurulmuş tekeli devlet kapitalizmi düzenlemesi sisteminin iflası düşüncesinin, kapitalizmin bugünkü krizinin açık bir belirtisini oluşturduğuna, işaret ettiler. Bu konuyla ilgili olarak, **A. Gosquera**'nın (Kolombiya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi) bir sorusuna cevap veren **B. Zaharescu**, Lenin'in gösterdiği gibi, tekeli devlet kapitalizmi ile sosyalizm arasında aracı bir safha olmadığından, tekeli devlet kapitalizmi, kapitalizmin genel krizinin bir belirtisi, kapitalizmin genel krizinin gelişiminin son aşamasıydı.

J. Pittman (A.B.D. Komünist Partisi Merkez Komitesi Siyasi Komitesi üyesi), gelişmiş kapitalist ülkelerdeki kriz eğilimlerinin evrensel karakteri, burjuva reformist ideologların, tekeli devlet kapitalizmi düzenlemesinin ve bilimsel ve teknik devrim bulgularından yararlanmanın, en sonunda, toplumun bütün üyeleri için maddi refahı ve toplumsal kararlılığı sağlayacağını vede sınıf mücadelesini ve sosyalist devrimi «yararsız» kılacağı şeklindeki iddialarını tamamen yıkmaktadır, dedi.

Kapitalizmin, insan zekasının bulgularını toplumun bütününün hizmetine sokmaktaki organik olarak yetersizliği ortaya çıkmıştır. Akademisyen **E. Joukov**, bilimsel ve teknik devrimden, temelde, bir avuç tekeliyi zenginleştirmek amacıyla yararlanıldığını, kaydetti. Kapitalizmde, bilimsel ve teknik devrim, birçok «yararsız» emekçiyi üretim sürecinden dışarı fırlatıp atmakla, böylece de «yapısal» denilen, yani sürekli ve milyonlarca kişiyi etkileyen işsizlik problemini ağırlaştırmakla sonuçlanır. ⁷

Altmış yıl önce, Lenin, Kautsky'yi, emperyalizmi süsleyip güzelleştirmeyi, emperyalizmin çelişkilerini silmeyi, emperyalizmin temellerini reformlar yoluyla değiştirmenin mümkün olduğu hayalini yaydığı için, Kautsky'nin sonucunda yıkılmış-bitmiş olarak ortaya çıktığı bir eleştiri altında bırakmıştı. Tarih, Lenin'in haklı olduğunu gösterdi. O zamandan beri kapitalizm yaşlandı, çehresi değişebildi, fakat kan dökücü, insanlık dışı yapısı aynı kaldı.

KRİZ DÖNEMİNDE SINIF MÜCADELELERİ

Konferansa katılanların bir çoğu, konuşmalarını, kapitalizmin genel krizinin kendi ülkelerindeki somut beliriş biçimlerinin analizine, yönetici çevrelerin politikasına ve anti-tekeli mücadelesinin problemlerine ayırdılar.

G. Hautsch, Federal Almanya'nın, bütün tarihindeki en keskin ve en derin krizi tanıdığına, işaret etti. Bu, çalışanların durumu üzerinde etkisini ağırlıkla hissettirmektedir. Alman Komünist Partisi (D.K.P.) krizin sonuçlarının, çalışanlar üzerindeki etkisi-

nin, geniş kitlelerin satın alma güçlerinin yükseltilmesiyle, toplumsal politikanın geliştirilmesiyle hafifletilebileceğini değerlendirmektedir. Çalışanların maddi durumunun iyileştirilmesi, konjonktürü yeniden canlandırılabilir, üretim kapasitelerinden daha iyi bir yararlanmayı kolaylaştırabilecek ve sonuç olarak işsizliği azaltmaya katkıda bulunacaktır.

Sosyal-demokratlar tarafından yönetilen hükümet, bunun tam tersine, kitlelerin satın alma gücünün alçaltılmasına ve devletin toplumsal harcamalarının kısıtlanmasına dayanan bir politika gütmektedir. Buradan da iç pazarın bir daralması ve ekonomik faaliyetin suni bir frenlenmesi doğmaktadır. Hükümetin bunun mükemmelen bilincinde olduğu açıktır. Buna rağmen neden bu politikayı uygulamaktadır? Üstelik, toplumsal durumun daha da ağırlaşmasından kaçınmak için, güçlüklerden mümkün olan en çabuk biçimde çıkmayı aramak zorundadır gibi de gözükmektedir.

Federal Alman Cumhuriyeti hükümetinin politikası, büyük tekellerin uzun vadeli stratejik hedeflerine tabidir. Krizin yıkıcı sonuçlarına maruz kalan, herşeyden önce tekeli olmayan sermayedir. Tekeli olmayan sermayeye ait işletmeler iç pazara büyük ölçüde bağımlıdır, o halde iç pazarın daralmasından en fazla sıkıntı çekenler onlardır.

Tekeller, bu kriz durumundan, ücretsiz harcamalarını indirmek ve böylece uluslararası rekabet karşısındaki pozisyonlarını iyileştirmek için yararlanmaktadırlar. İhracatın gelişmesinin işleri canlandıracağı an'a kadar kriz devam etsin demektedirler. Onlara tamamen uygun gelen, konjonktürün gelecekteki yeniden canlanma döneminin şu koşullarda gelişmesidir: sınırlı iç talep, Batı Alman tekellerinin ihracata hücumu. Bunun sonucu olarak, işçi sınıfı, gelecekte durumunun kötüleşmesi tehdidi altındadır.

L. Gallico, krizin İtalya'da nasıl belirdiğini gösterdikten sonra, tekeli devlet kapitalizminin ülkesindeki gelişiminin özellikleri üzerinde durdu: çok sayıda işletme ve önemli bankalar devlete aittir, sanayi yatırımların % 50'den fazlası devlet kuruluşları tarafından yapılmaktadır, aynı şekilde bölge, il, belediye kuruluşlarının da ekonomik faaliyetleri vardır. Fakat, devletleştirmeler burjuva devlet tarafından, yani bizzat kapitalistlerin onayıyla gerçekleştirilmiştir. Devlet işletmelerinin yöneticileri iş çevrelerinin temsilcileri arasından seçilmektedir; bunlar «toplum yararına» çalışmalarının hesabını, ancak, gerçekte hiç bir gücü bulunmayan hisse senedi sahipleri toplantılarında ve kapitalist bir politika güden bakanların önünde veren kapitalist tabakalar kökenli kişilerdir.

L. Gallico, bu özgül İtalyan koşullarında, acilen mücadele edilmesi gereken, devlet sektörünün yayılmasından daha az olmamak koşuluyla, Parlatentonun, bölge ve belediye kuruluşlarının kontrolüyle, çalışanların katılmasıyla gerçekten demokratik bir yönetimin bu sektörde kurulmasıdır. Devlet işletmeleri, güçleri sayesinde, ancak o zaman büyük özel tekellerin ekonomik politikası üzerinde etkide bulunabilirler ve çok-uluslu şirketlerin faaliyetini büyük ölçüde sınırlandırabilirler.

Ülkeyi kurtarmak için ulusun bütün sağlıklı ekonomik ve siyasal güçlerinin ortaklaşa çalışması gerekmektedir. İtalyan Komünist Partisi bütün alanlarda birliğe taraftardır. Komünistlerin, sosyalistlerin ve katoliklerin sendikal birliği, çalışanlara mücadelelerini daha iyi sürdürmelerini sağlayan önemli kazanımlar söküüp almalarını sağlamıştır. Oynak ücretler merdiveni (échelle mobile des salaires) çalışanların hayat düzeyini daha etkili tarzda savunmayı sağlamaktadır. İtalya'da daha bugünden, ceza görmeksizin işçilerin işine son vermek olanaksızdır, faşist şiddet eylemleri cevapsız kalmamaktadır. Komünistler, Emilie-Romagne, Toscane ve Ombrie bölgeleri yönetsel özerkliklerini kazandıklarından itibaren bu bölgelerde demokratik bir yönetim kurmuşlardır. Haziran 1975'te iki diğer bölgede de, Piémont ve Ligurie bölgelerinde, iktidarı almışlardır. Ve bu bölgeler önemli ekonomik karar merkezleridir.

L. Gallico, bugün, komünistler, ülkede gereksinimi derinden hissedilen demokratik bir programa dayanarak, İtalyan halkı için sosyalizme yolu açacak olan temel yapısal reformlara doğru bir adım ilerlemeyi sağlayacak yenileştirici bir ekonominin temellerini atmak zorundadırlar, dedi.

M. Rossi (İtalyan Komünist Partisinin temsilcisi), **L. Nagy**'nin (Macar Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi nezdinde Sosyal Bilimler Enstitüsünün Müdür Yardımcısı) ülkenin siyasal hayatında parlatentonun rolü üzerine bir sorusuna cevap olarak, komünistler, diğer demokratik güçler gibi, parlatentoyu tek temsilci kurul olarak kavramamaktadırlar, dedi. Genel oyla seçilmiş ve ekonomik ve toplumsal politika alanında önemli yetkileri olan bölge, il, belediye konseyleri bulunmaktadır. Aynı şekilde, Anayasa tarafından öngörülmüş olan Ulusal Referandum da, seçmenlere, Parlamento tarafından kabul edilmiş yasaları yürürlükten kaldırma yada onaylama olanağını sunmaktadır. En nihayet, çalışanlar, kitle örgütleri aracılığıyla yasaların oluşturulmasına katkıda bulunabilirler. Gerektiğinde, bu katılma büyük kitle eylemleri biçimini almaktadır.

Yönetim biçimi olarak, Parlamento kendiliğinden (kendi ba-

şına, ç) ne iyi nede kötüdür, her şey Parlamentonun bileşimine bağlıdır. Parlametoda, komünist, sosyalist ve sol güçlerin diğer temsilcileri ne kadar çok olursa, İtalyan Parlamentosu çalışanların ve ulusun çıkarlarına o kadar çok cevap verecektir. Parlamentonun bünyesi içinde komünistlerin ve solun diğer temsilcilerinin önemli sayıda varlığı daha bugünden güçler ilişkisini o denli değiştirmiştir ki, gericiiler Parlamentonun rolünü küçültmeye çabalamaktadırlar.

J. Pittman, Amerikan toplumunun ekonomisi ve hayatı bütününü mali-askeri-sanayici kompleksin hakimiyeti altındadır, dedi. A.B.D. Komünist Partisi Genel Sekreteri Gus Hall, Parti XXI. Kongresinde sunduğu raporunda şöyle demektedir :

«Mali-askeri-sanayici kompleks, tekelci devlet yapısının ekse- ni olmuştur. Bu kompleks gücünü, 100 milyar doları aşan bir askeri bütçeden almaktadır.»

Bu çok büyük askeri harcamaların A.B.D. ekonomisi için yıkıcı sonuçları olmaktadır. Bunlar, enflasyonun kaynağı, çalışanların üzerine yüklenen ağır yükün belli başlı nedenidir.

A.B.D.'nin dünyaya hakim olma isteği, ülkede militarizmin özellikle hızlı bir atılımına yol açtı, fakat dünyadaki güçler ilişkisinin değişmesi, bu amacı gerçekleştiremez kıldı. Bununla beraber, Angola'nın içişlerine karışmasının, Portekiz'de eylemlerinin ve İspanya'daki ve Yakın-Doğu'daki pozisyonlarını güçlendirme arzusunun gösterdiği gibi, A.B.D. emperyalizmi saldırganlığını yitirmemiştir.

A.B.D.'nin kendini kişi özgürlüğünü garanti eden bir ülke gibi göstermesinin üzerinden çok yıllar geçmiştir. Fakat burjuva demokratik sistem doğuşundan itibaren gerçek demokrasi ile şekli demokrasi arasında bir çelişkiyi içermiştir. Watergate olayı ve C.İ.A.'nın faaliyetleri üzerine açıklamalar skandalı, bir çok Amerikalının Amerikan demokrasisinin gerçek karakteri karşısında gözünü açmıştır. Yasallığı kaba işgallerle suçlanan polis devleti aygıtı aynı şekilde hareket etmekten geri kalmamaktadır. Demokratik hareketlere katılan kişiler her zaman gözaltında tutulmaktadır. A.B.D. başkanlık seçiminde Demokrat Parti için G. Wallace'ın ve Cumhuriyetçiler için R. Reagan'ın adaylıklarını finanse eden ve destekleyen tekeller, ülkenin siyasal hayatında sağa doğru bir dönüşü hazırlamaktadırlar.

A.B.D. Komünist Partisinin bugünkü hedefi, işçi sınıfının ve müttefiklerinin, tekelci devlet kapitalizminin ekonomik krizin ağırlığını çalışanların üzerine atmak girişimlerine karşı, demokratik

özgürlüklere yapılan saldırılara karşı, detantı geriletme girişimlerine karşı mücadelesine katkıda bulunmaktadır.

M. Doig, Kanada'daki bugünkü ekonomik kriz, diğer kapitalist ülkelerde olduğu gibi, iki olgu birbirine bağlı olarak göreceli bir fazla üretim ve enflasyon nedeniyledir. İşsizlik düzeyi aynı şekilde yüksektir. Bu durumda, tekellerin ve hükümetin stratejisi, çalışanlara krizin hesabını ödetmeyi hedef almaktadır. Bir «ücretlerin ve fiyatların sınırlandırılması» politikası güden hükümet, son olarak ücretlerin bloke edileceğini haber verdi. Kanada Komünist Partisi bu tedbiri bir «ekonomik hileli iflas planı» olarak mahkum etti. İki buçuk milyon emekçinin çıkarlarını temsil eden Kanada İşçi Kongresi, bu politikaya karşı geniş bir kampanyaya başlattı. Bir çok sanayi branşının (otomobil, demir-çelik, elektroteknik ve diğerleri) işçileri veda federal ve eyalet bakanlıklarının memurları, ücretlerin bloke edilmesine karşı savaşılmaya ve gerekirse grevler başlatmaya hazır olduklarını bildirdiler.

Krizin derinleşerek kapitalizm üzerindeki hayalleri yıktığı ve efsaneleri dağıttığı ölçüde, problemlerini ancak sosyalizmin çözebileceği bilincine gitgide varan çalışanlar arasındaki anti-tekelci ve anti-empyrist eğilimler güçlenmektedir. Devrimci bir politikanın taraftarları ile reformizmin taraftarları arasındaki mücadele, işçi hareketinin bünyesi içinde daha da şiddetlenmektedir. Fakat sağın siyasal güçleri de krizden kendi çıkarları için yararlanmayı denemektedirler.

Bununla beraber, Kanada Komünist Partisinin XXII. Kongresinin kaydettiği gibi, toplumun büyük çoğunluğu tuzaga düşmemiştir; toplumun büyük çoğunluğu ne ücretlerini arttırmak için mücadele eden işçilere nede ekonomik varlıklarını savunan tarım işletmecilerine düşmanlık duymaktadır. Bu, anti-tekelci mücadele için istisnai önemde bir olgudur.

A. Leppänen (Finlandiya Komünist Partisi temsilcisi) bugün ülkemizdeki durum, yönetici sınıfların iç politikasının toplumun büyük çoğunluğunun (işçi sınıfı, köylülük, orta tabakalar, entelijansiya) çıkarlarına mutlak olarak karşı olduğu olgusuyla belirlenmektedir. Bu politikanın sonuçları, geniş tüketim mallarının fiyatlarının yükselmesi, vergilerin yükselmesi, konut krizi, işsizlik olmaktadır.

Çalışanlar hoşnutsuzluklarını her zaman daha geniş biçimde belirtmekte, grev hareketleri çoğalmaktadır. Memurlar ve aydınlar, hiç durmaksızın daha fazla olarak, işçi sınıfının yanında mücadeleye girmektedirler. Öğrenci gençlik kamu hayatında gitgide daha fazla bir yer almaktadır. Aynı zamanda siyasal kararsız-

lık da şiddetlenmekte ve çeşitli biçimler almaktadır. Öne alınan parlamento seçimleri, hükümet krizleri, hükümetlerin oluşma sürelerinin uzaması, günlük olgular olmuştur.

Hükümetin politikasının kışkırttığı hoşnutsuzluk, bazı burjuva partilerinde bölünmelere yol açmıştır. Aşırı sağ unsurları kümelendiren yeni küçük partiler ortaya çıkmıştır. Bunlar, anti-komünist saldırılara girişmekle beraber, demagojik pozisyonlardan hareketle, büyük burjuva partilerini eleştirmektedirler. Bunlar, bu partilerin toplumun bir bölümünü yanıltarak kandırmalarını sağlamış ve sağ kümelenmeler seçimlerde belli bir destek sağlamıştır.

Sağ güçler, saflarını örgütsel planda pekiştirmeyi denemektedirler. Büyük sermayenin stratejisinin oluşturulma merkezi olarak yükümlendirilen bir «ekonomi konseyi» yaratılmıştır. Çeşitli sanayi branşlarının patron birlikleri birleştiler. Bütün bu tedbirlerin amacı, işçi hareketine karşı mücadele etmek için bütün güçleri seferber etmektir. Burjuvazi, büyük haberleşme araçları ve eğitim üzerinde daha sert bir kontrolü gerçekleştirdikten sonra ideolojik cephede de bir karşı-saldırı başlattı.

Bu koşullarda, büyük sermaye tarafından ezilen bütün çalışanları ortak mücadele içinde birleştirmek, çalışanların çıkarlarını temsil eden bütün parti ve örgütlerin bir eylem birliğine varmak temel önemdedir. Partinin XVII. Kongresi «Finlandiya Komünist Partisinin, Demokratik Güçlerin İşbirliği İçin Bir Program Önerileri» başlığını taşıyan bir belgeyi kabul etti. Bu program özellikle, Finlandiya halkının şu seçimi yapmak durumunda olduğunu belirtmektedir: ya emekçi kitleler için daha da fazla mahrumiyetlere yol açan tekellerin gücünü arttıran yolu takip etmek, yada demokrasinin genişlemesi ve işçi sınıfının ve çalışan halkın diğer tabakalarının çıkarlarının savunulması yolunu takip etmek; ki bu yol, tekellerin hakimiyetinin zayıflaması ve sonuçta yıkılması anlamına gelmektedir.

M. Yanez (İspanya Komünist Partisi Merkez Komitesi Ekonomik Komisyonu üyesi) son an'a kadar rejimin temel kalesi olan Franco'nun ölümü, yönetim sisteminde kolayca farkedilir bir karışıklığa yol açtı, dedi. Olayların evrimi, yakın gelecekte siyasal gruplar arasındaki güçler ilişkisine bağlı olacaktır. **M. Yanez**, aralarındaki sınırların değişken olduğuna işaret ettiği üç belli başlı siyasal akımı belirledi.

Birinci olarak, iktidarı muhafaza eden aşırı-muhafazakar bir grup; bu grubun tabanı büyük toprak aristokrasisinden ve geleksel oligarşik burjuvaziden oluşmaktadır. Ordu tarafından desteklenen bu grup, kral Juan Carlos'u, bütün reform özlelerini

sosyo-politik bir kozmoloji * içinde sınırlamak durumunda bırakmak istemektedir.

İkinci olarak; merkez-sağ örgütleri ve siyaset adamları, monarşi bayrağı altında, frankist aygıtın bir dönüşümünü ve bir «iyileştirilmesini» başlatmak istemektedirler. Bu «ılımlı frankistler» otorite sistemin demokrasiye doğru dikkatli bir evriminden, komünistler, goşistler ve E.T.A. (Bask milliyetçilerinin örgütü) hariç diğer siyasal partilerin yasallaştırılmasından yana olduklarını belirtmektedirler. Bu merkez-sağ grup, İspanyol sermayesi tarafından, en önce de yeni burjuvazinin temsilcileri tarafından, ruhban sınıfının üst bölümü tarafından, subayların önemli bir bölümü tarafından desteklenmektedir.

Bu grup, devlet aygıtının bünyesi içinde bazı pozisyonları elinde tutmakta ve NATO ve Ortak Pazar yönetici çevrelerinin hiç te platonik olmayan sempatisinden yararlanmaktadır. «Art arda değişiklik» düşüncesi, küçük-burjuvazinin, orta tabakaların ve köylülüğün önemli bir bölümü tarafından, başka türlü söylersek, değişiklikleri isteyen, fakat siyasal çalkantılardan korkanlar tarafından da paylaşılmaktadır.

Aşırı-muhafazakarlarla «ılımlı frankistler» arasında bir uzlaşma mümkündür.

Üçüncü olarak; İspanyol siyasal güçlerinin sol kanadı, komünistleri, işçi komisyonlarının üyelerini, hristiyan demokratların, sosyalistlerin, Bask milliyetçilerinin, Katalan özerklikçilerinin ve diğer grup ve birliklerin üyelerinin bir bölümünü kapsamaktadır. Sol güçlerin amacı, frankizmle işini bitirmek, siyasal sistemi değiştirmek, İspanya'yı bir demokrasiye doğru yöneltmektir. Sol parti ve gruplar, herşeyden önce işçi sınıfına dayanmaktadırlar. Bunlar, aynı zamanda köylülüğün bir bölümü, ruhban sınıfının alt kesimleri, kentlerin orta tabakaları, aydınların büyük çoğunluğu tarafından da desteklenmektedir. Sol düşünceler ordu içine de nüfuz etmeye başlamıştır.

Komünist Partisi, frankist diktatörlüğe karşı mücadelenin, siyasal güçlerin en geniş ittifakını gerektirdiğini değerlendirmektedir. Muhalefet güçlerinin çoğunluğunu kümelen diren Demokratik Cunta ve Demokratik Birliğe Yöneliş, şu acil hedefler konusunda bir anlaşmaya varmışlardır: siyasi mahkumların serbest bırakılması, ülkeden göçmüş mültecilerin geri dönüşü, insan hak-

* **Kozmetoloji** (Cosmétologie) : Sözlük anlamı kozmetik yapımı ve uygulaması ile ilgili bütün çalışmalar ve yöntemler anlamına gelen bu terim, yazıda rejimin özüne dokunmadan dış yüzünü güzelleştirmek, parlaklaştırmak anlamına gelmektedir. (ç.)

larına ve siyasal özgürlüklere saygı, hiç istisnasız bütün siyasal partilerin faaliyetinin yasallaştırılması.

S. Pavlidis, son zamanlarda Yunanistan'da bir çok yeni sanayi branşının ortaya çıktığını ve varolan sanayi branşlarının teknik temelini yenileştirilmiş olduğunu, kaydetti. Üretimin temerküzü ve sermayenin merkezileşmesi, niteliksel olarak yeni bir dereceye ulaşmıştır. 1973'te toplam satış hacminin % 54'ü ve net kârın % 56'sı, 1759 şirket arasından sadece 100'ü tarafından gerçekleştirilmiş ve elde edilmiştir. Öte yandan, iki büyük banka sanayi finansmanının hemen hemen tümünü kontrol etmektedirler.

Uluslararası etkenler, Yunanistan'da tekeli devlet kapitalizminin hızlı bir gelişimini kolaylaştırmaktadır. Bu ülkenin askeri-stratejik pozisyonu hesaba katıldığında, dünya emperyalizmi ve ilk önce de A.B.D. emperyalizmi, bu ülkede pozisyonlarını pekiştirmek için her vasitadan yararlanmaya gayret etmektedir. Bu olgu, ülkenin ekonomik hayatında kilit pozisyonları eline geçiren ve buralardan devcesine kârlar elde eden yabancı tekellerin ülkeye nüfuz edişini kolaylaştıran Yunan hükümetlerine verilen geniş mali «yardım»ı açıklamaktadır. Yunan burjuva devleti böylece yerli ve yabancı tekellerin çıkarlarının gerçekleştirilmesinin bir aleti olmuştur.

Bir diğer Yunanlı iktisatçı **N. Stomatis** (Marksist Araştırmalar Merkezi Yardımcısı) tarafından sunulan bildiriye, Yunanistan'la Avrupa Ortak Pazarı arasındaki ilişkiler problemleri vurgulandı. Yunanistan'ı Avrupa Ortak Pazarına sokmak arzusu, ekonomik nedenlerden çok siyasal nedenlerden zorlanmıştır. Bu olgu, Yunan mali oligarşisi ve Avrupa Ortak Pazar çevreleri tarafından kabul edilmiştir. Yunanistan'ın Ortak Pazar üyeliğinin Yunan ekonomisinin bağımlı karakterini arttıracığı hiç kuşkusuzdur; ve Ortak Pazar NATO'nun Avrupa'daki siyasal ve ekonomik temeli olduğundan bu bağımlılık sadece ekonomik de olmayacaktır.

Komünist Parti, tekellerin ayrıcalıklarının tasfiyesi için, işçi sınıfının, çalışan halkın çıkarları tarafından dikte edilecek bir ekonomik gelişme için, sosyalist ve bloksuz ülkelerle ortaklaşa çalışmanın yaygınlaşması için mücadele etmektedir.

B. Sinclair (İrlanda Komünist Partisi Ulusal Yürütme Komitesi üyesi) Lenin'in İrlanda sorunu üzerindeki düşüncelerinin güncelliğini, Britanya emperyalizminin ilk sömürgesi karşısındaki politikasının analizinin derinliğini, kaydetti. Yarım yüzyıldan fazla bir deneyim göstermiştir ki, İrlanda'nın paylaşılması, İrlanda halkına karşı işlenmiş bir cinayet olup, aynı zamanda, ken-

di yarattıkları problemi, Ulster problemini düzeltmeye yeteneksiz Britanya yönetici sınıfları için de bir felaket olmuştur. Bugün, yirmi yıllarının başlangıcında olduğu gibi İngiliz askeri birlikleri tarafından işgal edilmiş, İngiliz bakanları tarafından yönetilmekte olan bu eyalet terör altında bırakılmaktadır. Kronikleşmiş siyasal kriz, ekonomik bir krizle ağırlaşmaktadır. İşsizlik oranı % 11'i bulmakta, yatırımlar en aşağı düzeye inmiş bulunmakta, geçen yılki enflasyon oranı ise % 25'i geçmekteydi.

İrlanda Cumhuriyeti de derin bir kriz geçirmektedir. Britanya emperyalizmi ile «gümrüksüz bölge» üzerine varılan anlaşma ve Ortak Pazar'a giriş, ülkeyi tekellerin girişine açtı. İrlanda'nın iki bölümünün yöneticileri, yatırımcılara para yardımları ve ayrıcalıklar sunarak ekonomik büyümenin temel kaynağını uzun zaman yabancı sermayeye dayamışlardır. Bu politikanın sonucu olarak, Ulster'de yerli sermaye üretim güçlerinin ancak % 22'sini kontrol ederken, temelde İngiliz olan yabancı sermaye % 66'sını ve İngiliz hükümeti % 12'sini kontrol etmektedir. Fakat krizin ilk darbelerinden itibaren yabancı tekeller İrlandalılara karşı en büyük nankörlüğü gösterdiler: binlerce işçiyi sokağa atarak «yeşil Erin»deki şubelerini kapattılar.

EMPERYALİZM VE BAĞIMLI ÜLKELER

Konferansa katılanlardan birçoğu, Lenin'in, tekellerin hakiyetinden kurtulmak için siyasal bağımsızlığın kendi başına yetmediği, mali sermayenin ve buna uygun düşen uluslararası politikanın siyasal planda şeklen bağımsız fakat gerçekte mali ve diplomatik bağımlılığın ağlarına düşmüş ülkeler için bir dizi geçici siyasal bağımlılık biçimleri yarattığı şeklindeki sözlerini hatırlattılar. ⁸ Emperyalizmin dünyada yönetici rolünü yitirdiği bugün bile Lenin'in bu sözleri tüm değerini korumaktadır.

Farklı ekonomik ve toplumsal yapılar gösteren Asya, Afrika ve Latin-Amerika ülkeleri, dünya kapitalizmi karşısında geri-kalmışlıkla ve ekonomik bağımlılıkla belirlenmektedirler. Konferansa katılanlar, bu ülkeleri etkileyen bazen çelişkili çeşitli süreçlerden ve aynı zamanda da bu süreçlerin genel gelişim eğilimlerinden, bağımlı ülkelerle emperyalizm arasında oluşan niteliksel olarak yeni ilişkilerden söz ettiler.

Yeni-sömürgeciliğin Yenilgileri ve Manevraları

Büyük sömürge imparatorluklarını yitiren eski metropoller, ekonomik, siyasal ve askeri vasıtalarından yararlanarak, bağımsızlığa kavuşmuş devletlerin gelişimlerinin denetimlerini yitirmemeyi, bunların üretim güçlerini sömürmeye devam etmeyi, gelişmek-

te olan ülkeleri kapitalist sistem çerçevesi içinde tutmayı, denemektedirler. Son zamanlarda emperyalist ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasındaki çelişkiler sert biçimde ağırlaştığında, yeni-sömürgeci politikanın iflasi özel bir açıklıkla belirmiştir.

A. Krawczewski (Ekonomik Bilimler Doktoru - Polonya), yeni-sömürgeciliğin ekonomik politikasını belirlerken, tekellerin yatırım stratejisinin amacının, uzun zaman, emperyalist ülkelere uygun bir fiyat bünyesi sağlamak için dünya pazarında ham madde fazlalıkları yaratmak olduğuna, işaret etti. Hammadde talebi, aynı zamanda, bir mamul madde ekonomisine yol açan teknik ilerleme ile de frenlenmekteydi. Harcamalarını ihracatlarıyla karşılama durumunda olmayan gelişmekte olan ülkeler, yabancı krediler karşısında gitgide büyüyen bir bağımlılığa düşüyorlardı.

Güçler ilişkisinin dünya ölçüsünde, emperyalizmin zararına olarak değişmesi, gelişmekte olan ülkelerin, son yıllarda, yeni-sömürgecilere karşı saldırıya geçmelerini sağladı. Bir çok ülke tekellerin mallarını millileştirdi, yada kâr transferlerini sıkı biçimde sınırlandırdı. Petrol ve diğer ham madde fiyatları yükseltildi.

Bu durumda, kapitalist ülkeler ekonomik politikalarını düzeltmek zorunda kaldılar. Bununla beraber, tekellerin dünya pazarında oluşmuş olan yeni fiyatlar bünyesine adapte olmak için temel vasıtaları enflasyon olarak kalmaktadır. Gelişmiş kapitalist ülkelerden gelen malların fiyatlarındaki enflasyonist yükseliş, gelişmekte olan ülkelerin parasal kaynaklarında hızlı bir tükenişe yol açmaktadır.

H. Safari (İran Tudeh Partisi Merkez Komitesi Yürütme Bürosu üyesi) enerji krizinin yapısını ve nedenlerini analiz etti. Bu, gelişmekte olan ülkelerin doğal kaynaklarını çok-uluslu tekellere sömürmeyi sağlayan emperyalist politikanın krizidir. Burjuva iktisatçılar bu politikayı haklı göstermek için, petrol tekellerinin petrol ihracatçısı ülkelerle petrol ithalatçısı ülkeler arasında bağlantı işini gördüklerini, bu önemli branşta bir krizin ortaya çıkmasını önleyeceklerini, iddia etmekteydiler. Fakat son yılların olayları Lenin'in şu düşüncesini bir defa daha doğrulamıştır:

«Kartellerin krizleri ortadan kaldıracığı mı, bu, kapitalizmin yüzüne düzgün çekmeye çalışan burjuva iktisatçılarının bir masalıdır.»⁹

Emperyalist yönetici çevrelerin, yeni-sömürgeci politikalarının yenilgilerini kabul etmedikleri açıktır. Yeni koşulları hesaba katarak, gelişmekte olan ülkelerle ilişkilerini, onları kendi kontrolleri altında tutacak tarzda yeniden düzenlemeyi denemektedirler. Buradan da, «Kuzey» ve «Güney»in karşılıklı bağımlılığı

konsepsiyonu, yani dünya kapitalist pazarındaki durumlarının iyileşmesi için mücadele eden yakıt ve ham madde üreticilerinin birleşmemesi amacıyla gelişmiş kapitalist ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasında bir karşılıklı bağımlılık konsepsiyonu doğmaktadır.

Diğer yandan, emperyalizm, gelişmekte olan ülkeleri petrol ihraç eden ve petrol ithal edenler olarak ta bölmeye çalışmaktadır. Fakat emperyalist stratejinin merkezi amacı, gelişmekte olan ülkeleri, doğal müttefikleri olan sosyalist ülkelerden koparmaktır. İşte bu nedenle, emperyalist strateji, «yoksul ve zengin uluslar» şeklindeki Maoist doktrini ele almaktadır.

Akademisyen **E. Joukov**, emperyalist hakimiyet alanının şiddetli biçimde küçülmesi ile ilgili olarak; Afrika, Asya ve Latin-Amerika'nın, hepsinin amacı toplumsal ve ulusal kurtuluş olan, somut ve tarihsel durumlarının özelliklerine göre çok çeşitli karakterlerde devrimci dönüşümlerin yeri haline geldiklerine, işaret etti. Gelişmekte olan ülkelerin daha hala çoğunluğu kapitalist dünyanın parçasıdır ve emperyalist güçlerin sürekli baskısı, içlerinden bazılarını kapitalist ve sosyalist sistemler «arasında» kararsız bir pozisyonu benimsemeye itelemektedir. Diğer başka ülkeler sosyalist bir gelişim yolu seçmişler ve sosyalist dünya ile ortaklaşa bir çalışma politikası vede gelecekte sosyalist kuruluşa geçiş koşullarını yaratmaya elverişli ilerici derin reformlar politikası takip etmektedirler.

Fakat gelişmekte olan ülkelerdeki olayların gelişmesi nasıl olursa olsun, ister ilerici güçlerin zaferiyle isterse geçici yenilgileriyle sonuçlansın, çağımızın yarasını yansıtan genel eğilim, toplumsal sistem olarak temelde kapitalizmin reddidir.

A. Kohen, komünistler, sosyalizmin, Latin-Amerika kıtasında gerçek bir gelişmeyi sağlayacak tek yol olduğunu kavramaktadırlar, dedi. Fakat, Latin-Amerika ve Karaibler Havzası komünist partileri Konferansının işaret ettiği gibi, sosyalizmin doğrudan gerçekleşebilir bir program olması için, çalışanların doğrudan deneyiminin temeli üzerinde radikal dönüşümler için ısrarlı bir mücadele; sürekli ve amansız bir ideolojik mücadele; emperyalist boyunduruktan kurtuluş; emperyalizmin müttefiki olan toplumsal sınıf ve tabakaların temsilcilerinin iktidardan atılması gerekmektedir.

A. Kohen, «desarrollismo» teorisinin (bağımsızlığa almaşık olarak, yabancı sermaye temeli üzerinde hızlandırılmış gelişme) iflas etmiş olduğunu, gösterdi. Bu teorinin ilkeleri şunlardır: varolan ekonomik ve toplumsal yapının korunması, kitlelerin alçak hayat düzeyi, işçi sınıfının arttırılmış sömürüsü, ekonomik iler-

leme için başka kaynaklar bulmanın olanaksızlığı. Bu teori, yeni-sömürgeciliğin ideolojik bir silahıdır. «Üçüncü Yol»cu (kapitalizmle sosyalizm arasında bir yerde) milliyetçi burjuva teorisi de aynı şekilde tutarsızdır. Bu teoriye göre, bağımlılığa karşı mücadele; sınıf işbirliği (collaboration), işçi sınıfının çıkarlarının burjuvazinin çıkarlarına tabi tutulması, emperyalizmle bir uzlaşım yolunu takip etmek zorundadır. **A. Kohen** Lenin'in sözlerini hatırlattı :

«Eğer oportünizme karşı mücadele ile ayrılamaz biçimde bağlı olmazsa, emperyalizme karşı mücadele içi boş ve aldatıcı bir cümledir.»¹⁰

Ortak Pazarın Orta-Amerika Çeşidi

Dünya kapitalist ekonomisindeki bağımlılık ilişkileri, gelişmekte olan ülkeleri, emperyalist baskının ağır sonuçları ile işlerini bitirmek için çareler aramaya itmektedir. Bölgesel düzeyde ortaklaşa çalışma, bunlar için bu çarelerden biridir.

Guatemala, Honduras, Kosta Rika, Nikaragua ve Salvador, ekonomik bütünleşme yoluna ilk giren gelişmekte olan ülkelerdendir.

M. Paredes (Honduras Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi), ulusal çerçevenin çok dar geldiği üretici güçlerin gelişminden doğan ekonomik hayatın uluslararasılaşmasına doğru olan genel eğilim vede burjuva devlet tarafından desteklenen tekeli sermayenin uluslararasılaşması eğilimi, bu sürecin kökeninde bulunmaktadır, dedi.

1960'da kurulan Orta-Amerika Ortak Pazarının (O.A.O.P.) kurucu ülkelerinin yönetici çevreleri için bu ekonomik birlik, sosyo-ekonomik yapıların derin krizinden bir çıkış yolu oluşturmaktaydı. Bunun sonuçları ne oldu? O.A.O.P. bağımsız bölgesel bir sanayi temelini yaratılmasını uyaracağı yerde, durum bölgede Kuzey-Amerikan montaj fabrikalarının ortaya çıkması ile sonuçlandı. «Ortak Pazar»ın on yıllık varlığı boyunca (1960'dan 1970'ye kadar) Honduras ekonomisinin yıllık büyüme ortalaması % 0,51 gülün rakkamında kaldı!

O.A.O.P.'nin faaliyetleri o denli zayıf oldu ki, Orta-Amerika ülkelerinin oligarşik grupları bunun hatalarını «ortadan kaldırmak» için yeni birlik, Orta-Amerika Ekonomik ve Sosyal Ortaklığı (O.A.E.S.O.) yaratmaya karar verdiler. Bu birliğin kuruluşunun üzerinde temellendiği andlaşma, 1969'da patlak veren ve Honduras'la Salvador arasında bir silahlı çatışmaya yol açan kriz gibi benzer krizlerin ortaya çıkmasından sakınmak için en az gelişmiş ülkelere bazı tavizler verdi. Fakat O.A.E.S.O'nun en geri

kalmış ülkeleri, daha iyi bir teknolojik temeli olan ülkelerin sınav gelişimine geçmiştir olduğu gibi yine yardım edeceklerdir. Yabancı sermayenin hakimiyetini sınırlamak için somut tedbirler öngörmeyen Orta-Amerika'nın bu yeni bütünleşme çeşidi de en sonunda bu ülkelerin halklarının değil, fakat Kuzey-Amerika tekellerinin çıkarlarına hizmet edecektir.

O. Sanchez (Guetamala Emek Partisi temsilcisi), konuşmacının vardığı bu sonuçla aynı düşüncede olduğunu bildirdi. Gerçekten de Orta-Amerika çeşidi «Ortak Pazar», temelde Kuzey-Amerikalı olmak üzere ancak yabancı tekellere kar sağlamıştır (Orta-Amerika Ekonomik Bütünleşmesi Bankası kredilerinin üçte ikisi yabancı sermayeye ait yada karma sermayeli —yerli ve yabancı— işletmelere verilmiştir.). Bu ortaklık bölge ülkelerine zarar getirmiştir: dış borçları artmış, gümrük vergi ve harçlarından gelen gelirlerin azalmasından ötürü ödemeler dengesi kötüleşmiş, işsizlik büyümüş, halkın çoğunluğunun hayat düzeyi düşmüştür. Amacı, mamul malları dışardan ithal etmek yerine bölge içinde üretmek olan bu politika, mamul maddelerin ithalatı yerine yarı-mamul ithalatını geçirerek sonuçlanmıştır.

«Ortak Pazar» şu tarımsal problemleri çözmek için ise, çok daha etkisiz kalmıştır: bağımlılığı tasfiye etmek, tek bitki ekimine son vermek, latifundialara ve topraksız köylü ve tarım işçilerinin acımasızca sömürüsüne dayanan tarımsal yapıyı yeniden düzenlemek. O halde, Orta-Amerika'nın bütünleşmesine az çok temel teşkil etmekte olan kapitalist gelişme şeması iflas etmiştir. Orta-Amerika halkları ulusal ve toplumsal kurtuluşlarını, ancak devrimci dönüşümleri gerçekleştirerek elde edeceklerdir. Sosyalist Küba örneği, mücadeleleri için en yakın ve en coşkulu örnektir.

Borçlar: Gerçek Bir Mali Pompa

Emperyalizmin ideologları, özel yabancı yatırımların, Latin-Amerika'nın gelişmesi için gerekli krediler elde etmek için en iyi dış kaynak olduğunu iddia etmektedirler. **A. Mosquera**, konuşmasında, yabancı yatırımların, gerçekte bu ülkeleri yağma etmeye yaradığını gösterdi. Yabancı petrol şirketleri Kolombiya'ya nüfuz ettiklerinden beri bu ülkeye 250 milyon dolar yatırmışlar, ülkeden 4 milyar dolar kar transfer etmişler ve bu ülkeyi petrol ithalatçısı yapmışlardır. Durum, yatırımcıların kendi metropollerinden sermaye getirmeleri yerine özellikle Latin-Amerika ülkelerinin iç kredilerinden yararlanmaları ile daha da ağırlaşmaktadır: Yağma, muhasebe hileleri ile daha da büyümektedir; yabancı sermayenin Latin - Amerika'daki şubeleri olan şirketler tarafından satılan ham maddelere ve donatılara yüksek

değer biçilmekte ve bu aynı şirketlere satılan ürünlere düşük değer biçilmektedir.

Yabancı sermayenin devlet ekonomik kuruluşlarına nüfuz etmesi ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Bu, ya borç aracılığıyla, yada yabancı sermayeyle «ortaklık» aracılığıyla olmaktadır. Örneğin, bir Kolombiyalı petrol kuruluşu ile «ortak olan» yabancı şirketler bir tek centavo harcamaksızın kendilerini Kolombiya petrol kaynaklarının yarısının sahibi buluverdiler!

S. Sierra konuşmasında, borçların, emperyalist devletlere hizmet eden gerçek bir mali pompa olduğunu, gösterdi. Sermaye hareketleri üzerine naklettiği veriler, Latin-Amerika kıtasının sömürülme derecesinin tanığı olmaktadır. Yabancı şirketler 1950'de 700 milyon dolar, 1974'te 9,2 milyar dolar kar elde etmişlerdir. 1960 ve 1969 yılları arasında, A.B.D. tekellerinin Latin-Amerika şubeleri tarafından transfer edilen kâr, bunların bu ülkelerdeki yatırımlarını 6,7 milyar dolar aşmıştır.

Derin bir yapısal krizin etkisi altında olan Latin-Amerika'nın dramı, emperyalizm karşısında bağımlılığında bulunmaktadır. Fakat en geniş toplumsal tabakalarının yankee emperyalizmine karşı mücadeleye girdiği günümüzde, halkların harekete geçmeleri ve doğal zenginliklerini, ulusal egemenliklerini ve demokrasiyi korumaları için koşullar yaratılmaktadır. Fakat aynı zamanda anti-emperyalist devrimi sosyalist bir perspektifte gerçekleştirme yetenekli bir toplumsal gücü inşa etmek de zorunludur. Söz konusu olan, tek bir kurtuluş sürecinin iki yönüdür. Bunların diyalektik bağlantısı proletaryanın yönetici rolü ile belirlenir. A.B.D. emperyalizminin Latin-Amerika halklarının başarılarına cevap olarak verdiği karşı-saldırıyı durdurmak için çok geniş bir anti-faşist birlik politikası gerekmektedir. Bu politika oluşma yolundadır. Latin-Amerika ve Karaibler Denizi Havzası komünist partilerinin Havana Konferansının bildirişi şöyle demektedir :

«Kapitalizmin genel krizinin ağırlaşması ve kapitalizmin bundan bir çıkış yolu bulmaktaki tam yeteneksizliği, tekeli sermayenin en saldırgan çevrelerini faşizme yönelmeye isteklendirmektedir.»

H. Fazio (Şili Komünist Partisi temsilcisi) Şili deneyimi, çöken sınıfların iktidardan isteyerek vazgeçemediklerini, fakat tersine, iktidarı azgınca savunduklarını belirleyen Marksist-Leninist tezi doğrulamıştır, dedi. Şili deneyimi Lenin'in şu sözlerinin de güncelliğini göstermektedir : «Emperyalizm her hatta gericiliktir.»

60 yıllarında, diğer Latin-Amerika ülkelerinde olduğu gibi Şili'de de yabancı yatırımların ani bir kabarışına tanık olundu.

Yabancı Yatırımlar Komitesi, Ekim 1974'ten Ekim 1975'e kadar 233 milyon dolar tutarında yatırım talebini onayladı. Pinochet rejimi, yabancı sermayeye yeni bakır ve petrol yataklarını geçirmek için uluslararası bir açık arttırma satışı düzenledi.

Çok-uluslu şirketler, yerli sermaye tarafından finanse edilen işletmelere giderek çoğalan sayıda el koymaktadır. Bu eğilim, cuntanın devlet sektörü işletmelerini özel sermayeye devrettiği Şili'de parlak bir biçimde belirmektedir.

Sermayelerin borç biçiminde akımı, kıtamızın ülkelerinin büyüyen dış borçlanmasının temel nedenlerinden biridir. Latin-Amerika ülkelerine yapılan sermaye ihracının yeni yönü, bunların şimdi belli başlı olarak maden sanayisine yatırılmasıdır. Bu uluslararası iş-bölümü, ek bir emek sarfını gerektirerek, bağımlı ülkeleri bir hammaddeler üreticileri rolü ile sınırlamaktadır.

Bu özellik, L. Padilla (Bolivya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi) tarafından da aynı şekilde kaydedildi. Latin - Amerika kıtası ülkelerinde yabancı sermaye günümüzde şöyle bölünmektedir: % 40'ı imalat sanayiinde, % 29'u petrol sanayiinde, % 7'si maden sanayiinde, ve % 24'ü hizmet sektöründe. Latin - Amerika'da üretim hacminin artışı, Latin - Amerika pazarının genişlemesi, kapitalizmin, yer kürenin bu bölgesinde, sistem olarak kesintisiz ve özerk bir tarzda gelişebileceği anlamına hiçbir şekilde gelmemektedir. Başka yerlerde olduğu gibi burada da, kapitalizm, geri kalmışlık, işsizlik, sefalet ve okuma - yazma bilmemeziğin yarattığı ağır problemleri çözümlenmeye yeteneksizdir. Sosyalizm, Latin - Amerika'ya gerçek ve hızlı bir gelişmeyi sağlama-ya elverişli tek sistemdir. Fakat, eğer yankee emperyalizminin boyunduruğuna ve çok - uluslu şirketlerin hakimiyetine son verilmezse, sosyalizmin kurulmasının bile sözünü etmeye gerek olmadığı gibi, derin ekonomik ve toplumsal dönüşümler de olanaksızdır.

Uluslararası Emperyalizmin Müteffikleri

«Tekellerin hüküm sürdüğü bugünkü kapitalizmi belirleyen, sermaye ihracıdır»¹⁴. J. Carrera (Venezüela Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi) bu Leninist tez, eskinin geri kalmış bugün ise başka ülkelere sermayelerini yatıran ve uluslararası müteffiki rolünü oynayan Venezüela örneği tarafından doğrulanmaktadır. İkili anlaşmalar temeli üzerinde çeşitli ülkelere verdiği doğrudan kredileri hiç hesaba katmaksızın, Venezüela çeşitli uluslararası kredi örgütleri aracılığıyla yabancı ülkelere 2,2 milyar dolar sermaye yatırmıştır. Ve bütün bunlar, Venezüela toplumunun %70'i az beslenmeden ızdırıp çekerken, çocuk

ölüm oranı 1000'de 54 iken, konutların yarısında su ve kanalizasyon yok iken vede toplumun %40'ı okuma - yazma bilmez iken olmuştur.

Venezüela burjuvazisi, ulusun bütün risklere girdiği ve «manager»lerin kârların hemen hemen tamamını cebe indirdikleri halk sermayeli fakat özel yönetimli «karma işletmeler»i geliştirmek için ülkenin geniş ekonomik kaynaklarının sömürüsüne bel bağlamaktadır. Yabancı emperyalist tröstlerin çok geniş biçimde bertaraf edilmesinden sonra, bugünkü durumda ekonomik branşların çoğunda devlet sektörü egemendir. Devlet, ülke ekonomisinin %80'nini doğrudan kontrol etmektedir. Bu, ekonomik ve toplumsal hayatın gerçek bir demokratikleştirilmesine yolu açabilir. Fakat, devlet, yabancı emperyalist çevrelere, belli başlı olarak Kuzey - Amerikalı emperyalist çevrelere bağlı güçlü ulusal finans grupları tarafından kontrol edilmektedir.

«Kapitalizm kapitalizm olarak kaldıkça, sermaye fazlalığı ülke içinde kitlelerin hayat düzeyini yükseltmek için kullanılmaz, zirâ bundan sonucu olarak kâr oranında bir azalma olacaktır, fakat sermaye ihracı ile bu kârları arttırmak için kullanılır.»¹²

diye işaret etmekteydi Lenin.

Brezilya, emperyalizm tarafından kullanılan yeni nüfuz etme ve hakimiyet kurma yöntemlerinin en tipik örneğidir. J. Soares (Brezilyalı Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi), bu ülkenin ekonomik büyümesinin sonuçları «Brezilya mucizesi» üzerine nutukların ne değer ifade ettiğini gösterdiğini, kaydetti. 1964'teki askeri darbeden sonra ülkede bir faşistleşme süreci gelişmiştir. İşçi hareketi ve bütün demokratik güçler üzerine çöken yırtıcı baskı, ülkeye, Kuzey - Amerika emperyalizmine daha bağımlı ve daha tâbi bir ekonomik gelişme tipini empoze etmeyi sağlamıştır. Branco hükümeti, dışarıya kâr transferini sınırlandıran yasayı yürürlükten kaldırdı ve yabancı sermayeye daha önce hiç görülmemiş ayrıcalıklar tanıdı. Yabancı sermayenin kitlesel akını ve çok - uluslu şirketlerin ülkeye yerleşmesi, ulusal işletmeler arasında bir dizi iflâsa yol açtı.

Hızlandırılmış bir ulusal niteliği yoketmeğe tanık olunmaktadır. Ülkenin dış borçlanması bir sıçrama yaptı. Artan yabancı teknoloji ithali, fazladan parasal harcamalara yol açmakta, Brezilya'nın emperyalizm karşısında bağımlılığını arttırmakta ve ulusal egemenliğinin daha da yokolmasına katkıda bulunmaktadır. Bütün bu ekonomik büyümenin halk kitleleri-

ne getirdiği ise, yeni mahrumiyetlerdir, zirâ yatırımları arttırmak için ücretler indirilmiştir.

«Brezilya mucizesi»nin hangi tarzda gerçekleştiği ve bundan kimlerin yararlandığı böyle kavranınca bir sonuç ortaya çıkmaktadır: bu, ulusal ve toplumsal özgürlükleri için mücadele eden Latin - Amerika halkları için bir almaşık olamaz.

Yeni - Sömürgeci Politikanın Araçları

Yeni duruma adapte olmayı deneyen emperyalizm, yeni - sömürgeci politikasını yetkinleştirmeye gayret etmektedir. **S. Mitra** (Hindistan Komünist Partisi Ulusal Konseyi üyesi), emperyalizm, bundan da başka sadece acil yararlar aramamakta, fakat uzun vadeli stratejik amaçlar takip etmektedir: özgürlüğüne yeni kavuşmuş ülkeleri dünya kapitalist sömürü alanı içinde tutmak. Emperyalizm, bu amaca varmak için elinin altındaki bütün araçlardan (ekonomik, siyasal, askeri ve ideolojik) yararlanmaktadır.

Hindistan'daki Haziran 1975 olayları, varolan yönetimi ve rejimi yıkmaktan ibaret olan «dengesini bozma» teorisinin, yeni - sömürgeciliğin silah deposunda işgal ettiği yeri göstermektedir. Emperyalist güçlerin doğrudan desteğinden yararlanan Hintli gerici güçlerin ekonomik ve siyasal şiarları; sosyalist ülkelerle ortaklaşa çalışmayı terketmeye, ekonomide devlet sektörünün rolünü sınırlandırmaya, toprak reformunu gerçekleştirme yerine tarımda kapitalist büyük üretimi yaygınlaştırmaya, çağırıyordu. Bu güçler «emperyalizm ve sosyalizmden eşit mesafede» tarafsızlık şeklindeki Maoist yorumu da ele almışlardır.

S. Sudiman (Endonezya Komünist Partisi Yönetimi üyesi), kendi ülkesinin örneğinden hareket ederek, emperyalizmin hakiyetini korumak için yararlandığı araçların yelpazesini gösterdi: silahlı saldırı, iç gericiliğin kullanılması, ekonomik baskılar ve siyasi şantaj, ulusal egemenliği yok eden «yardım», v.d. Endonezya, bugün, pro - emperyalist bir politika güden gerici bir askeri rejime boyun eğmektedir. Bu rejim, önceki yönetim tarafından millileştirilmiş işletmeleri ve plantasyonları, varlığının ilk ilk günlerinden itibaren yabancılara vermiştir. Daha sonra, ülkenin kapılarını yabancı sermayeye açan yasalar kabul etmiş ve ülkenin doğal zenginliklerinin yağmasını örgütlemiştir.

İşte emperyalist «yardım» sayesinde hangi «ilerlemeye» ulaşabileceğini gösteren bir kaç olgu: ülkede 6 milyon tam işsiz ve 15 milyon kısmi işsiz bulunmaktadır. Bir işçinin günlük ücreti, ortalama olarak 100 rupi olup, bir kilo piriç 155 rupidir. Yedi ve oniki yaşları arasında bulunan 15 milyonu aşkın çocuk okula gi-

dememektedir, zira ailelerinin onları okula gönderme olanakları yoktur.

Endonezyalılar, gerçek anlamda bir yardımın ne olduğunu bilmektedirler. Endonezya'da iktidarda anti - emperyalist bir yönetim olduğu dönemde böyle bir yardım sosyalist devletler ve en başta da S.S.C.B. tarafından yapılmıştı. Bu yardımın amacı, bir sanayileşmenin temellerini atmak ve fakat aynı zamanda da halklar arasında barışı ve ortaklaşa çalışmayı güçlendirmektir.

Emperyalizm, eski sömürge bölgelerindeki pozisyonlarını muhafaza etmek için çeşitli ülkelerde krizler kışkırtmakta, duraksamamaktadır. Örneğin NATO'nun Doğu Akdeniz'de, yâni Arap halklarının ulusal kurtuluş mücadelesi ocağının yakın kıyısında pozisyonlarını güçlendirmek istediği Kıbrıs olayları, Kıbrıs Çalışan Halkının İlerici Partisi A.K.E.L.)'in temsilcisi A. Stavrou, emperyalizmin, siyasal bir çözüme karşı suni engeller dikerek ve bugünkü durumda adada varolan anormal durumu dondurmaya arayarak Kıbrıs'a karşı sürekli saldırgan tehditlerinden, söz etti.

J. Garro (Suriye Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi), «hemen hemen» bürokratik bir «burjuvazi» nin, emperyalizmin gelişmekte olan ülkelerdeki yeni dayanağı olduğunu, kaydetti. Yeni - sömürgecilik, ekonominin devlet sektöründen, onu bir devlet kapitalizmine doğru yöneltmek ve bu sektörü yöneten güçlerle yâni bürokratik burjuvazi ile ittifak oluşturmak için yararlanmaya gayret etmektedir.

Halkçı demokratik rejimlere karşı bir yıkma çalışması, sosyalist toplulukla, özellikle S.S.C.B. ile kurulan savaş ittifakının gevşetilmesi için girişimler, anti - komünizmin ve anti - sovyetizmin yayılması, komünist partilerine ve ilerici güçlere karşı terör kampanyalarını destekleme, ekonomik nüfuz ediş ve bağımsız anti - emperyalist bir politikanın uygulanması karşısına dikilen engeller, Yakın - Doğu'daki tasarılarını gerçekleştirmek için A.B.D. emperyalizmi tarafından kullanılan diğer başkaları arasında işte bu araçlar bulunmaktadır.

Emperyalizm, İsrail'e, Arap ulusal kurtuluş hareketini sürekli tehdit eden coplu bir polis rolü vermiştir. **Z. Karkabi** (İsrail Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreteri) İsrail'in ekonomik ve toplumsal durumunu hatırlattı (gelişmiş kapitalist ülkeler listesinin altında ve gelişmekte olan ülkeler listesinin başında yer alan bir ülke olarak). İsrail yönetici çevrelerinin politikası, büyük sermayenin çıkarlarına hizmet etmektedir. Avrupa Ekonomik Topluluğu ile yapılan anlaşmanın yürürlüğe girmesi, «Dokuzlar» Avrupa'sının rekabetine direnmeye yeteneksiz olan küçük ve orta işletmelerin «suyunun sıkılması» nı hızlandıracaktır.

Hükümet tarafından örgütlenen yabancı sermaye ithali, en-
frastrüktürde devlet yatırımları, bankalar ve madenlerin çıkarıl-
ması, ve elbette ki ekonominin militarizasyonu İsrail Devlet ka-
pitalizminin pozisyonlarını güçlendirmesini sağlamaktadır. İşgal
ve savaş politikası devlet bütçesinin % 60'ını ve ulusal gelirin
% 40'ını yutmaktadır. Bu çok büyük askeri harcamaların ülke
ekonomisi ve halk üzerinde yıkıcı etkileri olmuştur. Ödemeler
dengesindeki açık, 1975'te 3 milyar doları aşmış, dış borçlanma 7
milyar dolara ulaşmıştır. Bu, İsrail Komünist Partisinin XVII.
Kongresinin işaret ettiği gibi, ülkenin yabancı sermayeye ve em-
peryalist güçlere, özellikle de A.B.D.'ye giderek artan biçimde uy-
ruk kılınmasının belirtilerinden biridir.

Güney - Afrika Cumhuriyeti, emperyalizmin yırtıcı yapısı-
nın en açık ve en tiksiniç biçimler kazandığı yerdir. Burada çok
özel bir baskı biçimi bulunmaktadır. Bu, ideolojik ve siyasal ifa-
desini *apartheid*'de, yâni, renkli halkın barbarca sömürülmesini
«haklı kılan» ırk ayırımında bulmaktadır. **W. Mkaba** (Güney -
Afrikalı Komünist Partisi), ırk ayırımı hükümetin resmi politi-
kası düzeyine yükseltilmiş olup, en vahşi, gerici ve tutucu, in-
sanlık dışı ve anti - demokratik yasalarda dile gelmektedir. Gü-
ney - Afrikalı komünistlerin programı, Güney - Afrika'da «özel
bir tipte sömürgeciliğin» bulunduğunu kaydetmektedir. «Beyaz
Güney - Afrika» tekeli kapitalizmin bütün karakterini temsil et-
tiği ve Güney - Afrikalı tekeller emperyalist devletlerdeki par-
tönerlerine sıkı sıkıya bağlı buldukları halde «beyaz Olmayan
Güney - Afrika» bir sömürgecinin bütün karakterlerini temsil et-
mektedir; yerli halk en katı ulusal baskıya hedeftir, acımasız bir
sömürüye tâbidir, sefalet içinde yaşamaktadır, bütün demokra-
tik haklarından yoksun kılınmıştır. Şu hâlde «Beyaz Olmayan
Güney - Afrika» «Beyaz Güney - Afrika'nın» sömürgecidir.

İşte emperyalizmin ve sömürgeciliğin bu en kötü özellikleri-
nin bir tek ve aynı ülkede ittifakıdır ki, Güney - Afrika sistemi-
ne özel yapısını vermektedir.

Tam hızla gelişmekte olan Güney - Afrikalı tekeller yabancı
sermayenin yardımından vazgeçemezler. Büyük - Britanya,
A.B.D., Federal Alman Cumhuriyeti, Fransa ve Japonya tekelle-
ri ırkçı devletin temel desteğidir. Irkçı Güney - Afrika'da buna
karşılık, emperyalizmin ve yeni - sömürgeciliğin Afrika'daki da-
yanak noktası hizmetini görmektedir. Angola'ya son müdahalesi,
Güney - Afrika'nın bağımsız Afrika devletlerine, özellikle de dev-
rimci demokratik yönetimlerin iktidarda olduğu devletlere kar-
şı doğrudan bir saldırıya başurmaya hazır olduğunu göstermek-
tedir.

Deneyimle Doğrulanmış Teori

U. Tchimed (Parti Yüksek Okulunda Profesör - Moğolistan), ulusal bağımsızlığı için mücadelesinde Moğol halkı tarafından biriktirilmiş deneyimden ve kapitalist olmayan gelişimin görevlerinin yerine getirilmesinden, söz etti. Bu deneyim, Leninist emperyalizm teorisinin, sadece halkların kurtuluş mücadelesi için değil, fakat aynı zamanda derin ekonomik ve toplumsal dönüşümler sayesinde tam bağımsızlıkları için de engin değerini doğrulamaktadır. Lenin, ülkelerin sosyalizme geçişinde genel yasaları ve her ülkenin somut ve tarihsel durumunun doğurduğu her ülkeye özgü özellikler problemini incelemiştir.

«Zengin ve yoksul ülkeler» doktrininin taraftarları, gelişmekte olan ülkelerin problemlerine sınıfsal bir yaklaşım yerine coğrafik ve hatta ırksal kavramları geçirmektedir. Bu doktrinin Maoist yorumunun hedefi, dünya arenasındaki gerçek güçler ilişkisini olduğundan başka göstermek, ve bundan kendi bencil amaçları için yararlanmaktır.

Lenin tarafından emperyalizmin analizinden çıkarılan temel sonuçlar, çağdaş Marksistlerin dünya ekonomisinde, özellikle de gelişmiş kapitalist devletlerle bağımlı devletler arasındaki ilişkilerde gerçekleşen süreçleri anlamalarına yardımcı olmaktadır.

LENİNİST TEORİ VE DEVRİMCİ PRATİK

Derginin Baş Redaktörü **K. Zaradov**, emperyalizmin Leninist teorisinin birkaç anahtar sorunu üzerinde, emperyalizmin Leninist teorisinin devrimci pratik için değeri üzerinde durdu.

Birinci olarak, Lenin'in emperyalizm üzerine öğretilerinin temel metodolojik ilkesi, bugün bu teorinin tükenmez bilimsel gücünü oluşturmaktadır.

Bir çok sistem kapitalizmin XX. yüzyıldaki yapısını ve özelliklerini açıklamayı denedi, fakat bunlar zamanın sınavına dayanamadılar. Daha önce işaret ettiğimiz gibi, bugünkü kriz, en büyük otoriteye sahip olan teoriyi, tekelci devlet kapitalizminin onlarca yıl boyunca üzerine dayandığı Keynes'in teorisini yıktı. Ve bugün bizzat burjuva ideologlar bile bu teorinin iflasından söz etmektedirler.

Emperyalizmin Leninist teorisinin bir diğer yönü daha vardır. Bu teorinin, neden çağdaş burjuva toplumunun hayatındaki geçmiş ve yeni olguların yapısını meydana çıkarmayı sağlayan bilimsel anahtar olmaya devam ettiğini anlamak için iki şeyi gözönüne almak zor önemlidir: ilk olarak bu teori, modern ka-

pitalizmin belli başlı temellerinin, yâni tekellerin analizine dayanmaktadır ki, buradan emperyalizmin bütün karakterleri çıkarmaktadır ve çıkacaktır; ve ikinci olarak, bu teori, Leninist bilimin bütününden, Leninist bilimin teorik ve pratik içeriğinden ayırtdilemez.

Emperyalizmin gerçekten Marksist, gerçekten bilimsel bir analizini neden tam olarak Lenin'in vermeye muvaffak olduğunu anlamanın tek tarzı işte budur. Fakat, dünya kapitalizminde daha önce hiçbir zaman gözlemlenmemiş yeni çizgilerin görünmeye başlayışını saptayan sadece Lenin değildir. Burjuva iktisatçılar da aynı şekilde bunları algıladılar; İkinci Enternasyonal'in sosyal - demokrat teorisyenleri bunlardan ayrıntılarıyla söz ettiler. Fakat, onlar araştırmalarını ve vardıkları sonuçları işçi sınıfının genel devrimci görevleri ile birleştirmiyorlardı. Bundan da öteye, bundan sonuçlar çıkarmaları, proletaryanın devrimci siyasal hareketini kısıtlamaya çağrıda bulunmak içindi.

Ekonomik düşünce tarihinde aynı şeyin, XIX. yüzyılda sınıf mücadelesi konsepsiyonu ile tekrarlandığı söylenebilir. Sınıf mücadelesi konsepsiyonunun Marx'tan önce de bir çok taraftarı vardı, fakat sadece Marx bu konsepsiyonu proletaryanın diktatörlüğü düşüncesine kadar ileri götürdü. Yüzyılımızın başlangıcında, emperyalizm üzerine çok yazıldı, çok konuşuldu, fakat sadece Lenin, kapitalist gelişmenin dünyayı sosyalist devrimin eşğine kadar ulaştırdığını ispat eden bir teori yarattı.

İkinci olarak, kapitalizmin bugünkü krizi ve bu krizden çıkma vasıtaları. Bilinmektedir ki, bir çok burjuva ve oportünist ideolog ve politikacı, bu krizi yalnızca yada herşeyden önce cyclique (devrevi) bir kriz olarak göstermeye gayret etmektedirler. Bunun sonucu olarak, süreksiz, geçici bir kriz gibi bu krizin de üstesinden kapitalist cycle'in temeli üzerinde bile gelinebilir. O halde, kriz, anti - tekelci mücadelenin yoğunlaştırılması, tekellerin iktidarının frenlenmesi ve bu iktidar üzerine kurulu ekonomik sistemin tasfiyesi için hiç bir fazladan neden vermemektedir.

Bununla beraber, bazıları, çağdaş burjuva toplumunun ekonomik mekanizmasının tam kargaşalığı karşısında, kapitalist üretimin cyclique karakterinden bile söz etmenin değmediğini düşünerek tam tersine bir düşünce taşımaktadırlar. Bu görüş, kapitalist ekonominin bugünkü gerilemesinin üstesinden gelinemezliği ve gelinemeyeceği, emperyalizmin varoluş ve gelişme kaynaklarını tümüyle tükettiği sonucunu çıkarmaya götürür. Bu ise, doğrudan doğruya ya oportünist yapıda sonuçlara — kapitalizmin otomatik biçimde iflası yada kapitalizmin kaçınılmaz olarak

kendi kendine dönüşümü türünden tahminler — yada goşist düşüncelere — tekellerin hakimiyetinin yıkılması büyük çabalar olmaksızın olacaktır — ulaştırır.

Görüş değiş - tokuşumuz göstermiştir ki, kapitalist dünyadaki bugünkü durumun özellikleri, ancak, bunların analizinde, kapitalizmin genel krizinin derinleşme eğilimi ve burjuva toplumunun geleneksel ekonomik yasalarının etkisi hesaba katılırsa doğru olarak değerlendirilebilir ve anlaşılabilir.

Probleme bu tür bir yaklaşım, komünistlerin, siyasal mücadeleleri ile ilgili doğru sonuçlar çıkarmalarını sağlar. Bu yaklaşım, ilk önce, durumdaki yeniliği, kapitalizmin genel krizinin gelişmesindeki niteliksel bir değişikliğin varlığını hesaba katmayı zorunlu kılar. Daha sonra, tekelci sermayenin daha henüz elinin altında bulundurduğu güçlerin, ekonomik ve siyasal olanaklarının gerçek değerinden aşığı değerlendirilmesinden kaçınır.

Üçüncü olarak, kapitalist dünyanın geçirdiği kriz durumu ile uluslararası gerilimin indirgenmesi arasındaki karşılıklı bağıntı. Krizin ve detantın kendi aralarında mutlak olarak hiç bağları olmadığını, bunların ayrı planlarda bulunan olgular olduğunu düşünmek yanlış olacaktır:

«Çünkü 'dış politika'yı genel olarak politikadan ayırmak yanlıştır, yada daha da öteye, dış politikayı iç politikanın karşısına çıkarmak, kökten yanlıştır, Marksist olmayan, anti - bilimsel bir düşüncedir.»¹³

Uluslararası detant, dünyasal güçler ilişkisindeki değişikliğin, ve özellikle sosyalizmin dinamik barışçıl hücumu sayesinde elde edilen uluslararası çok önemli dönemecin sonucudur. Tekelci burjuvazinin dış politikasındaki değişiklikler, açıkça saldırgan eski dış politikasının iflasının bir itirafıdır. Başka türlü söylersek, bu değişiklikler, kapitalizmin genel krizinin dış politika unsuru gibi ortaya çıkmaktadırlar.

Detantın kapitalist ülkelerin iç süreçleri üzerinde etkisinin karakteri ve genişliği konusunda derinliğine yanlıştır görüşlere çoğu kez rastlanmaktadır. Bazıları, hatta, sosyalizmin detant ve ortaklaşa çalışma politikası ile, kapitalizmi, bu politika olmaksızın kaçınılmaz olacak olan bir iflastan kurtardığını bile iddia etmeye kadar gitmektedirler. Bunun hakkında ne düşünmek gerekir?

Herşeyden önce, bizzat detantla bile, sosyalizm ve kapitalizm arasında, iki toplumsal sistem arasında hiçbir ortaklaşa çalışma (coopération) olmamıştır ve olmayacaktır. Aralarında

sadece sınıf mücadelesi olmuştur, olmuştur ve olacaktır. Ortaklaşa çalışanlar, toplumsal sistemler değil, fakat devletlerdir ve hatta pratikte, özellikle kapitalist tarafta, firmalardır, üretim örgütleridir, v.d.

Daha sonra, bu ortaklaşa çalışmanın ekonomik sonucuyla (etkisiyle, ç) kapitalizm koşullarında çok karmaşık bir karakter kazanan toplumsal sonuçlarını ayırtetmek gerekir. Sosyalist taraftan yapılan siparişler, istihdam problemini biraz hafifletmektedir. Ve işte bu noktada, işçiler, çalışanlar kazançlı olanlardır. Bu, bizim, detant tarafından garanti edilen ortak sınıf fetihimiz olarak kavranabilir.

Aynı zamanda, ortaklaşa çalışma, ne kapitalist rejimin temellerini, ne mülkiyet biçimini, ne de toplumsal kurum ve yapılarını değiştirmektedir. Krizi doğuran ve ağırlaştıran bütün temel çelişkiler kalmaya devam etmektedir. Başka türlü de olmaz. Krizden nasıl çıkmalı? Bu problem, farklı toplumsal rejimli devletler arasındaki ortaklaşa çalışma ile değil, fakat zıttı burjuva toplumunun iç güçlerinin mücadelesi ile, uluslararası ideolojik ve sınıf mücadelesi ile çözümlenebilir. Kısacası, detant, toplumsal oluşumların gelişme yasalarını değiştirmez ve bu kapitalizmle ilgili olduğu kadar sosyalizmle de ilgilidir.

Bugün tekelci sermaye, keskin bir krizin üstesinden gelmek için eski yöntemlerinden yararlanmada son derece kısıtlı olanaklara sahiptir. Aynı zamanda, işçi sınıfının etrafında kümelenmiş anti - tekeli hareketin güçlerinin olanakları da artmıştır.

Kriz, anti - tekeli hareketin toplumsal tabanı daha da genişletmiş ve demokratik birliği tabanını daha da güçlendirmiştir. Bununla beraber, ters yönde etkide bulunan etkenleri de aynı şekilde hesaba katmak gerekir. Kapitalist dünyanın krizi bazı çalışanlar tabakasında savaşçı eğilimler doğurmaktan uzaktır. İşini yitirme korkusu, bu güç dönemin geçmesini beklemek arzusunu ortaya çıkarmaktadır. Reformist ideoloji, krizin yükünü toplumun bütünü üzerinde «eşit» tarzda bölüştürme çağrısında bulunmakta ve çalışanlardan kendi paylarını «tam hakkaniyetle» kabul etmelerini istemektedir.

Kriz durumundan, sağ ve «sol» aşırıları tarafından da aynı şekilde yararlanılmaktadır. Krizden nasıl çıkmalı? Bilinmektedir ki, benzer genişlikteki son dünya krizi eninde sonunda dünya savaşına ulaşmıştır. Bugünkü koşullarda, krize alması, demokratik yol olabilir, yani anti - tekeli mücadelenin geniş bir yayılması olabilir.

Krize karşı mücadele etmek, komünistler için, toplumun ekonomik yapılarının derin dönüşümlerinin, demokratik bir birlik devletinin yaratılmasının, sol bir yönetimin kurulmasının bir programının bölümünü oluşturur. Söz konusu olan, sosyalizme götüren yol üzerinde geçici bir aşama olacak olan bir programın gerçekleştirilmesidir.

NOTLAR :

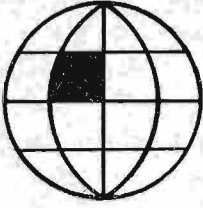
- 1 Lenin, **Bütün Eserleri**, c: 22, s: 135
- 2 **Age**, c: 27, s: 129 ve 130
- 3 **Age**, c: 31, s: 407
- 4 **Age**, c: 22, s: 322
- 5 **Age**, c: 25, s: 478
- 6 Ocak 1976'da, Batılı devletlerin para ve mâli sistem geçici komitesinin bir toplantısında bir ilke anlaşmasına varılmıştı. Temel hükümleri, paraların «dalgalı» kur sisteminin tanınması ve uluslararası ödemeler sisteminde altının dereceli olarak kaldırılması olan bu anlaşma A.B.D. için bir zaferi temsil ediyordu.
- 7 Bilimsel ve teknik devrimle kapitalizmin bugünkü krizi arasındaki karşılıklı etkileşim için daha ayrıntılı bilgi için, **Nouvelle Revue Internationale**'ın 1976 Şubatındaki sayısında yayınlanan «Bilimsel ve teknik devrim, iki sistem arasındaki yarışın temel sektörü» başlıklı uluslararası kollokyumun belgelerine bakılabilir.
- 8 Lenin, **Bütün Eserleri**, c: 22, s: 284
- 9 **Age**, c: 22, s: 226
- 10 **Age**, c: 22, s: 325
- 11 **Age**, c: 22, s: 260
- 12 **Age**, c: 22, s: 261
- 13 **Age**, c: 33, s: 44

İLERİCİ YURTSEVER GENÇLİK

12. SAYISI ÇIKTI. 1 Mayıs Eki ile

Adres: Divanyolu, Klodfarer cad. Örer İşhanı, No: 33-35/11
Cağaloğlu - İSTANBUL

Yazışma adresi : PK 914 Sirkeci - İSTANBUL

işçi sınıfı partileri üzerine bilgiler

BULGARİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ

Bulgaristan Marksist Partisi 2 Ağustos 1891'de kuruldu. Küçük - burjuva ideolojisi ve «Geniş Sosyalistler» gibi oportünist gruplara karşı durdu ve oy-birliğiyle Komünist Enternasyonal'e üyeliği onaylandı. Mayıs 1919 Kongresi Bulgaristan Komünist Partisi'nin ilk kongresi olarak ilan edildi.

Parti'nin 789.796 üyesi vardır.

1971 Nisan'ında 25.075 olan Parti kolları (branches) ilçe (district), kent (city) ve yöresel/mahalli (regional) örgütlerde toplanır.

Parti kolları, Parti Bürosunu seçen genel toplantı tarafından örgütlenir. İlçe, kent, yöresel ve diğer örgütler kendi konferanslarına ve Parti bir bütün olarak her beş yılda bir toplanan Kongre'ye bağlıdır/tabidir. Konferanslar; parti komitelerini, Kongre, MK plenumları arasında MK etkinliklerini yürüten Politik Büro'yu seçen BKP Merkez Komitesini ve günlük etkinliklerden sorumlu olan ve Parti kararlarının uygulanmasından sorumlu olan Sekreteryayı seçerler.

BKP'nin sosyal bileşimi şöyledir: % 41,4 işçi; % 25,52 kooperatif çiftçisi; % 28,63 büro işçisi ve profesyoneller; % 5,54 diğerleri. Kadınlar, üyelerin %27,5'ini oluşturur, ve parti üyelerinin %44'ü 40 yaşın altındadır. Üyelerin %41,3'ü orta ve yüksek öğrenim görmüştür.

MK, şu gazete ve dergileri yayınlar :

Rabotniçesko Delo : günlük, 1897'de kurulmuştur, tirajı 660 000

Novo Vreme : teorik dergi, 1897'de Dimitr Blagoev tarafından kurulmuştur, tirajı 32 000

Partiyen Jivot : dergi, 1897'de kurulmuştur, tirajı 42 000

Politicheska Prosveta : dergi, 1966'da kurulmuştur, tirajı 40 000

Styrşel : haftalık, 1946'da kurulmuştur, tirajı 240 000

Parti, şu araştırma ve eğitim merkezlerini yönetir :

Marksizm - Leninizm Enstitüsü, Sosyal Yönetim Enstitüsü, Politik Eğitim Enstitüsü ve Kadro Yeniden - Eğitim Merkezi'ni içeren Sosyal Bilimler ve Sosyal Yönetim Akademisi, Parti Tarihi Enstitüsü.

Halk Meclislerindeki (devlet gücünün en üst temsili organı) 400 sayılabilecek 268'i BKP üyesidir. 23 üyeli Devlet Konseyindeki (devlet gücünün en yüksek yasama ve yürütme organı) 19 BKP üyesi vardır.

Yerel yönetim organları olan Halk Konseylerindeki 53 688 üyeden 33 553'ü BKP üyesidir.

bulgaristan komünist partisi kongreleri ve marksist-leninist teorinin yaratıcılıkta geliştirilmesi *

VASIL İVANOV
Felsefe doktoru, profesör

Bulgaristan komünist partisi XI. kongre arifesinde bulunuyor. Kongre sadece parti için değil, ülke için, halk için, tüm toplumumuz için çok önemli bir olaydır. Aynı zamanda büyük uluslararası önem de taşımaktadır.

Kongre, Bulgaristan komünist partisi Merkez Komitesinin 1956 yılında yaptığı tarihsel Nisan plenumunun (genel kurul toplantısı) 20. yıldönümüne raslamaktadır. Bu yıldönümü, onun çalışmalarını mutlaka etkileyecektir.

BKP'nin Mart ayının sonunda toplanacak olan XI. kongresi, geçilen 20 yıllık bir yolu değerlendirecek, ulaşılan başarıların bilançosunu yapacak, ülkenin yedinci beşyılıhta 1976 - 1980 ve 1990 yılına kadar gelişmesi yollarını çizecektir.

1. YARATICI MARKSİZM - LENİNİZM KONGRELERİ

Bulgaristan komünist partisinin tarihinde parti kongreleri daima ülkenin gelişme yoluna ışık tutan forumlar olmuştur. Parti, bu kongrelerde ülkedeki devrimci hareketin, yeni toplumu kurma işinin temel sorunlarını incelemiş, çözümlemiş, kendi politik çizgisini, stratejisini ve taktiklerini oluşturmuştur. Bilimsel sosyalizm partisi olarak O, bu işi Marksist - Leninist teori temeli üzerinde yapmıştır. Bundan dolayı partinin en yüksek organı sıfatıyla her kongre, bu teorinin yaratıcı surette geliştirilmesi ve uygulanması ile sınıksız bağlıdır. Bu, özellikle partinin gelişmesinde tarihsel rol oynamış olan kongreleri kapsamaktadır. Sosyalizm kuruculuğu aşamasında yapılan Beşinci (1948) ve Onuncu (1971) parti kongreleri, teorinin yaratıcı biçimde geliştirilmesinde özellikle önemli rol oynamışlardır. Nisan plenumundan sonra yapılan Yedinci (1958), Sekizinci (1962), ve Dokuzuncu (1966) parti kongreleri kararları da bu büyük davaya önemli katkıda bulunmuşlardır. Zira onlar da birçok teorik sorunlar çözümlenmiştir. Partinin lideri Georgi Dimitrov'un yönetiminde yapılan Beşinci kongre, Sovyetler Birliği komünist partisinin zengin deneyine ve yardımına, kendi büyük deneyine dayanarak, toplumumuzda meydana gelen derin sosyal değişikliklere bilimsel açıdan, somut ve gerçekçi yaklaşarak sosyalizmden kapitalizme geçiş devrinin, halk demokrasisinin ve sosyalizm kuruculuğunun birçok temel sorunlarını teorik bakımdan işledi. Zaman, devrimci savaşın ve sosyalizm kuruculuğu pratiği tarafından birçok defalar doğrulanmış olan bu temel kararlar, Marksizm - Leninizmin genel teorik hazinesinde saygın yerini şimdi de korumaktadırlar. Kongrenin, Dokuz Eylül silâhlı Halk Ayaklanması, proletarya diktatörlüğünün yeni biçimi olarak halk demokrasisinin niteliği, diğer sosyalist ülkeler arasında Sovyetler Birliğinin

* Bu yazı, BKP XI. Kongresi öncesi yazılmıştır.

ve deneyinin rolü, sosyalist toplumun gelişme aşamaları v.s hakkındaki değerlendirmeleri sadece o zaman için değil, şimdi de muazzam teorik ve pratik önem taşımaktadırlar.

BKP MK Nisan plenumundan sonra yapılan kongrelerde Todor Jivkov'un okuduğu raporlarda, diğer belgelerde, Beşinci parti kongresinin birçok teorik hükümleri daha da geliştirildi ve tamamlandı. Bu meseleler «sınıfsal niteliği, içeriği ve önemi bakımından daha başlangıçta sosyalist devrim olan» devrimimizin karakteri meselelerini, devrimci sürecin genel yasallıklarını kapsamaktadırlar. Genel yasallıklar «devrimimizin, temel, esas olan her şeyde Ekim devriminin tekrarı olduğunu»¹ göstermektedir. Sosyalist sanayileşmenin tempoları ve yönleri, tarımı kooperatifleştirme işleminin tamamlanması ve köy işletmeciliğinin daha da geliştirilmesi, işçi sınıfının emekçi köylülerle bağlaşıklığı, BKP ile Çiftçi partisi arasında birlik kurup eylem birliği sağlama, sosyalist toplumda Vatan cephesinin yeri ve rolü, sosyalist demokrasiyi geliştirme meseleleri, hep Nisan plenumundan sonra yapılan kongrelerde teorik bakımdan aydınlatılıp geliştirilmiştir.

Nisan plenumundan sonraki yıllar, parti programında «sosyalizm kuruculuğunun teorisini ve pratiğini zenginleştirme, yaratıcı biçimde geliştirme yılları» olarak nitelendirilmektedir.²

Bunun partinin ekonomik politikasına özellikle etkisi vardır. Bilindiği gibi ülkenin ekonomik gelişmesi sorunları daima partinin dikkat merkezinde bulunmuştur. Fakat son yıllarda bu sorunların teorik işlenmesinde birçok yeni görüşler ve fikirler getirildi. Örneğin ekonomiyi idare sistemini ele alalım. Bu sistemin esas ilkeleri geniş biçimde incelendi ve uzun zaman pratikte denendi. 1968 yılının Temmuz ayında düzenlenen parti plenumu bu meseleyi etraflı biçimde inceledi.

Partinin yaratıcı teorik çalışmaları, Onuncu kongrede zirveye ulaştı. Zira bu kongre, Bulgaristan'da gelişmiş sosyalist toplumu kurma programı olan yeni parti programını kabul etti. Parti programında, Todor Jivkov'un kongrede okuduğu raporda ve diğer belgelerde Marksist - Leninist teorisinin birçok yeni sorunları ele alınmış ve işlenmiştir. Bütünüyle bunlar Marksizm - Leninizm'e yeni yaratıcı bir katkıdır. Bu herşeyden evvel şu sorunları kapsamaktadır: Sosyalizm kuruculuğunun aşamaları, gelişmiş sosyalist toplumun aslı ve temel yasallıkları, mülkiyetin iki sosyalist biçiminin birbirine yakınlaştırılması, ülkede sosyal - sınıfsal değişiklikler, sınıfsal açı ile genel halk açısı arasındaki diyalektik bağ, sosyalist devletin, partinin gelişmesi v.s. Kongre, sosyalist demokrasi meselelerini işliyerek bazı ortak toplumsal - devlet ve devlet - toplumsal temel üzerinde çalışan kuruluşlar meydana getirdi. Şimdi Bulgaristan'da kültür, bilim ve diğer bazı kollar, toplumsal örgütlerle devlet organları tarafından ortak idare edilmektedir. Bunlar sosyalist demokrasinin yeni biçimleridir.

Parti programı ve Onuncu kongrenin diğer belgeleri, sadece partinin yaratıcılık çalışmalarında en yüksek aşamalar değil, ilerdeki teorik faaliyeti için güçlü bir etkidir. Bu durum, 1973 yılında yapılan ulusal parti konferansının çalışmalarında ve belgelerinde yansımıştır.

Ulusal parti konferansı, Onuncu kongrenin kararlarından ve parti programından hareket ederek, tüm partinin, tüm emekçilerin dikkatini, toplumsal emek verimliliğini yükseltme savaşımı üzerinde topladı. Bu mesele ile ilgili olarak, üretimin yoğunlaştırılması ve uzmanlaştırılması, bilimin geliştirilmesi ve bilimsel - tekniksel edimimlerin acele pratikte uygu-

¹ BKP VII kongresi, s. 32 - 33.

² BKP programı, s. 7.

lanması, çıkarılan ürünlerin niteliği, temel fonların modernleştirilip yeni baştan donatılması, emekçilerin sosyalist yarışları, kadroların hazırlığı ve onlardan yararlanma, emek yedekleri v.s. gibi çok önemli bir sıra ekonomik sorunlar ele alındı ve teorik açıdan işlendi.

Bulgaristan komünist partisi Merkez Komitesi, Onuncu kongreden sonra Aralık plenumunda halkın yaşam düzeyini yükseltme meseleleriyle ilgili kongre kararlarını gerçekleştirmek için özel bir program işledi ve kabul etti. Bu programın da büyük teorik ve pratik önemi vardır. Todor Jivkov'un okuduğu raporda ve plenumun diğer belgelerinde şu temel sorunlar, yüksek bilimsel düzeyde ele alınmış ve yeni biçimde çözümlenmiştir: gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğu aşamasında halkın refah derecesi, emekçilerin gelirlerini oluşturup düzenleme işleri, şimdiki koşullarda toplumsal hizmet sisteminin yeri ve ödevleri, sosyal idarenin sosyalist demokrasinin daha da yetkinleştirilmesi v.s.

Onuncu kongreden sonra partinin çalışmalarında 1973 yılında yapılan Merkez Komitesi plenumu özel önem taşıyan bir yer tutmaktadır. Todor Jivkov'un belirttiği gibi bu plenum, «sadece Onuncu Parti kongresinin kararlarının yazgısı için değil, genellikle komünist geleceğimiz için tarihsel önem taşıyan muazzam bir olaydır.»¹

Temmuz plenumunun büyük tarihsel önemi, Bulgaristan'da gelişmiş sosyalist toplumu kurma aşamasında, ülkemizin Sovyetler Birliğine çok taraflı yakınlaşmasının esas yönlerini işlemede gizlenmektedir. Bu yakınlaşma öyle yapılmalıdır ki, «Gelişmemiz, Sovyetler Birliği'nin gelişmesine ayak uydurmalı, politik, ekonomik, tinsel ve askersel alanlarda tek ölçek kabullenilmeli, çabalar birleştirilmeli, uyumlu hareket edilmelidir.»² BKP MK Temmuz plenumunun, ondan sonra yapılan Eylül plenumunun kararları, hayat verici, kardeş Bulgar - Sovyet dostluğunu, toplumsal gelişmemizin hareket ettirici gücü olarak yeni aşamaya çıkardı. Bu, Bulgaristan'da sosyalist kuruculuğa sonsuz ufuklar açmakta, yeni tempolar ve boyutlar kazandırmaktadır.

Partinin Onuncu kongresi tarafından ideoloji alanında ortaya konan yeni sorunlar ve ödevler, BKP MK 1974 yılında düzenlediği Şubat plenumu tarafından geliştirilmiş ve somutlaştırılmıştır. O, Bulgaristan'da gelişmiş Sosyalist toplum kuruculuğu aşamasında ideolojik cephenin stratejik hattını çizmiştir.

BKP MK Şubat plenumu fikrinsel - ahlak çalışmalarına yeni yaklaşım biçimi getirdi. Artık, sosyal ortam ile ideolojik süreç arasındaki yasal bağları daha tam olarak hesaba katılıyor. Plenum, partinin ideolojik çalışmalarını ekonomi politikası ile, yaşamın tüm başka alanlarındaki pratik görevlerin çözümü ile en sıkı biçimde bağlama gereksinimini gösterdi. Emekçilerin sınıfsal - partisel, yurtseverlik ve enternasyonal terbiyeleri meseleleri teorisine ve pratiğine büyük katkıda bulundu. Plenumun sosyalist yaşam biçiminin kapitalist yaşam biçiminden üstünlüğünü göstermeye, barış içinde yanyana yaşama koşullarında burjuva ideolojisine karşı savaşın niteliğine, maozmin, sağ revizyonizmin ve sosyal reformizmin tam fikrinsel imhasına ilişkin görüşleri ve kararları özellikle büyük teorik önem taşımaktadır. Tüm bunlarla birlikte plenum, ideolojik çalışmaların örgütlenmesi ve idaresi için birçok çağdaş, yüksek edimselli metodlar işledi, araçlar buldu.

¹ Todor Jivkov, **Yüksek Toplumsal emek verimliliği için**, s. 29

² *age*, s. 30.

Görüldüğü gibi partinin Onuncu kongresi ve ondan sonra BKP MK düzenlediği plenumlar, yaşamıma bilimsel ve yaratıcı bir biçimde yansarak, birçok yeni teorik sorunları ele aldılar ve işlediler.

Bu kararlar, parti ve ülke için büyük fikirsel bir zenginliktir. Gelişmiş sosyalist topluma doğru yolumuzu aydınlatan ışıklardır.

Tüm bunlar partinin Onbirinci kongresini iyi hazırlamak ve başarıyla yapmak, Bulgaristan'da Marksist - Leninist öğretiyi yaratıcı biçimde geliştirip uygulamada, yeni, daha büyük başarılarla ulaşmak için, gerekli geniş teorik temel ve en elverişli koşullar yaratmaktadır.

2. BKP KONGRELERİNİN TEORİYİ YARATICI BİÇİMDE GELİŞTİRMESİ İÇİN KOŞULLAR VE ETKENLER

Kongre, Bulgaristan Komünist Partisinin en yüksek organıdır. Parti tüzüğü gereğince, kongre en az beş yılda bir defa toplanır, «Merkez Komitesinin, Merkez Denetim - Teftiş komisyonunun raporlarını dinler ve onaylar», «Parti programı ile tüzüğünü gözden geçirir ve değiştirir», «Partinin iç ve dış politika meselelerinde çizgisini belirler», «Merkez komitesini ve Merkez Denetim - Teftiş komisyonunu seçer».

Bu temel tüzük hükümleri, parti kongrelerine, sadece partinin politikasını, pratik ve örgütsel çalışmalarının yönlerini belirleme rolü verilmediğini, toplumsal gelişmenin ortaya koyduğu temel teorik sorunları işleme yükümlülüğünün de verildiğini göstermektedir. Çünkü, gerekli teorik temel olmadan, bu sorunlar bilimsel açıdan aydınlatılmadan, kongre, tüm parti önünde duran başka ödevler çözümlenemez.

Bilindiği gibi V. İ. Lenin SBKP kongrelerinin teorik düzeyine ve çalışmalarına daima en büyük dikkat ayırıyormuş, tüm işlerin doğru, açık marksist temel üzerine oturtulmasını, yeni teorik sorunların yaratıcı biçimde ele alınıp çözümlenmelerini istiyormuş. Bunları partinin genel çizgisini, stratejisini ve taktiğini hazırlamak için en önemli koşul addediyormuş.

Geçmişte Dimitir Blagoev ve Georgi Dimitrov, Bulgaristan Komünist Partisi de, kongreleri böyle hazırlıyorlarmış, parti birinci sekreteri Todor Jivkov'ta şimdi böyle hareket ediyor.

Fakat, bu işi başarılı biçimde yapabilmek için birçok koşullar ve etkenler gerekmektedir. Parti kongrelerini, Marksist - Leninist teoriyi yaratıcı biçimde geliştirme forumlarına dönüştürmek, otomatikman, hızla ve kolay olmaz. Sadece sorunların kongrede ele alınıp incelenmesi, böyle bir geliştirmenin gerçekleştirildiği anlamına gelmez. Geçmişte kongrenin teorik çalışmalarına karşı yanlış yaklaşım yüzünden başarısızlığa uğrandığı haller vardır. Teorik sorunların yaratıcılıkla işlenmesi muazzam peşin çalışmalar, bilimsel, sosyolojik, felsefi iç örgütsel karakter taşıyan ve başka nitelikte birçok güçlüklerin önlenmesini gerektirmektedir.

Gerek partinin tüm çalışmaları, gerekse onun başarılı teorik faaliyeti için **en önemli koşullardan birisi, parti hayatında Leninci ilke ve normlara ciddiyetle riayet edilmesi ve onların uygulanmasıdır.** Aralarında bizim parti de olmak üzere, kardeş partiler kişiyi putlaştırma devrinin acı derslerini hiç bir zaman unutmıyacaktırlar. Zira o zaman Leninci ilkeler çiğnenmiş, Marksist - Leninist bilimi teorik açıdan geliştirme yeteneği tek bir kişiye tanınmıştı. Bu zararlı pratiğin, bir sıra yanlış teorik fikirlerin ortaya atılıp kararlar alınmasına neden olduğu bilinmektedir. Bazı ülke-

lerde bu yanlışlar şimdi de devam etmektedir. Bu durum o ülkelerde sosyalizm kuruculuğu teorisine ve pratiğine ciddi zararlar getirmektedir.

BKP, 1956 yılında düzenlenen Nisan plenumunun tarihsel kararları gereğince kişiyi putlaştırmayı ve teori alanında onunla bağlı zararlı pratiği kınadı, ülkede ve partide ortamı temelden değiştirdi, demokratik merkezîyetçilik, kolektivizm, eleştiri ve özelleştiri, kadrolara karşı ilkesel münasebet, onlara güven bağlamak ve istemleri arttırmak gibi leninci yönetim ve çalışma ilkeleri tamamiyle diriltti.

Bu yaratıcı ortam, bu kaynayan teorik aktiflik, yüksek sorumluluk ve istemlilik, Marksizm - Leninizme sadakat ve derin bilimsel araştırmalar havası, partideki ve ülkedeki durumu tamamiyle karakterize etmektedir. O, partinin Onuncu kongresine yüksek yaratıcılık ruhu sağlamıştır. Onbirinci parti kongresinin de yeni teorik katkıda bulunacağına güvencedir.

Partide ve ülkedeki yaratıcılık ortamı, geçici ve gelişigüzel nedenlerin sonucu değil, esas ve ardıcıl devam eden etkenlerin sonucudur. O, partide artık 20 yıldır izlenen Nisan hattının yasal sonucudur. Bu hat, Bulgaristan'a çok taraflı sosyal - ekonomik ve kültürel yükseliş sağlamıştır. Yaşam tarafından sınavdan geçirilmiş ve denenmiş olan bu hat, şimdiki gelişme yolunda güvence ile ilerlemek için gereken her şeyi sağlayan gerçek politik temeldir. Bu gerçek temelden hareket edildiği takdirde, gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğunun yeni sorunları ele alınıp yaratıcı bir biçimde çözümlenebilir.

Marksist - Leninist teori en derin aşlı itibariyle partinin, işçi sınıfının ve diğer emekçilerin devrim savaşımında, yeni toplumun kuruculuğundaki deneylerinin bilimsel geliştirilmesidir. Teorinin pratik ile diyalaktif birliği bu geliştirmede en iyi ifadesini bulmaktadır. Objektif yasalıklar ancak böyle bir geliştirme esasına üzere açıklanabilir, ülkenin bundan böyleki sosyalist gelişmesi partinin çok yönlü çalışmaları, politikası, stratejisi ve taktiği için doğru, bilimsel açıdan esaslandırılmış sonuçlara varılabilir, teşhislerde bulunulabilir.

«Sadece kollektif deney, milyonların deneyi bu bakımdan kesin yönerge verebilir» diyor, Lenin.¹

Tüm bunlar şu anlama gelir: parti kongreleri ve diğer parti organları, ülkenin gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğundaki pratik deneyini peşinen öğrenip geliştirmeden, teoriyi yaratıcı biçimde geliştiremezler ve uygulayamazlar. Bu deney çok zengin ve çeşitlidir. O, büyük bir derecede partinin yönetici rolü ve çalışmalarının, daha evvelki teorik fikirlerinin ve elde ettiği neticelerin sonucudur. Fakat aynı zamanda, bu deney, hayatın dinamiğini, gelişmenin bileşik niteliğini, gelişmedeki yeni olay ve anların çapraşıklığını her yönlü, derin açıklamaktadır. Şimdiki koşullarda esas ödev, toplumsal gelişmemizin tüm kollarında ve herşeyden önce ülkenin ekonomisinde, iç ve dış politikasında, ideolojik ve kültürel gelişmesinde Onuncu parti kongresinin kararlarının icrasından elde edilen sonuçları inceleyip geliştirmektir.

3. BKP'NİN XI. KONGRESİ ARİFESİNDE YARATICI DÜŞÜN

Partinin yaratıcı düşünüyü XI kongrenin arifesinde yeni bir güçle kaynamaya başladı. Kongre materyallarının hazırlığında, partinin tüm çalış-

¹ V. İ. Lenin, *İdeolojik çalışmalar hakkında*, s. 73.

malarında birçok yeni teorik sorunlar ele alınmakta, incelenmekte ve işlenmektedir. Bütün bunlar, partinin XI kongresinin Bulgaristan'da Marksist - Leninist teorinin yaratıcı biçimde geliştirilip uygulanmasında ileriye doğru atılan yeni bir adım olacağını göstermektedir. Gelişmiş sosyalist toplum, partinin ekonomik politikası, dış politik çalışmaları, bilim ve kültürün geliştirilmesi, burjuva ideolojisine ve revizyonizme karşı savaş sorunları daha derinliğine işlenecektir.

Bu yaratıcılık çalışmalarında teori ile pratik arasındaki birliğin bazı sorunları özellikle önemli yer almaktadır. Todor Jivkov son demeçlerinde bu sorunlara büyük dikkat ayırmaktadır.

Marksizm daha doğuşunda teorinin gücünün pratikle bağlarında olduğunu, bu bağın onun gelişmesinde esas yasa olduğunu göstermiştir.

Karl Marx «Alman ideolojisi» nde şunları yazmıştır: «Biz teorik ilişkilerin ancak pratik yolla, insanın pratik enerjisi sayesinde çözümlenebileceğini görüyoruz. Bundan dolayı onların çözümü en az sadece algının görevi değil, gerçekten hayati önem taşıyan bir ödevdir. Felsefe bu görevi sadece teorik bir mesele olarak ele aldığı için çözememiştir». ¹

V. İ. Lenin'i bilinen fikrine göre, «Marx'ın doktrini sınıf savaşı teorisi ile pratiğini birbirinden kopmaz bir bütün olarak birleştirmektedir». ² Lenin devamla diyor ki, «bu koşullarda teorik ve pratik çalışmalar birleşiyor ve bu durum, Almanya sosyal demokrat partisi ünlülerinden W. Liebknecht'in bunca başarılı tanımına göre inceleme, propaganda, örgütlenme gibi üç kelimedede kaynaşiyor». ³

Marksizmin bu aslı, kardeş partiler için çoktan büyük bir gerçek olmuş, onların çok yönlü çalışmalarında temel kılavuz haline gelmiştir. Bulgaristan komünist partisi de bunu daima böyle kabul etmiştir.

Fakat, Marksizmde teori ile pratik arasındaki diyalektik bağ, bu iki nesnenin tamamıyla birbirinin aynı olduğu anlamında değildir. Zira, bu birlik içinde her biri orantılı bir erkinliğe sahiptir. Bu durum gözönüne alınarak, pratik ödevlerin çözümlenmesinin kendiliğinden teoriyi geliştirmek olduğunu iddia eden bazı fikirler yadsınmıştır. Fakat, böyle fikirlerin reddedilmesi teoriyi pratikten koparmak gerektiği, teorik ve ideolojik çalışmaları sadece «saf» ideolojik meseleler hanesine geçirmek gerektiği anlamına gelmez.

Toplumsal gelişmeye, parti ile emekçilerin gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğu savaşımına ilişkin objektif yasallıkları açıklayıp onlardan yararlanma ile ilgili tüm sorunlar teorik ve ideolojik nitelik taşımaktadır. Esas iktisadi ödevlerin çözümünden başlayarak emekçilerin komünist terbiyesine, oradan, toplumsal bilincin en yüksek kademelerine varınca bütün çalışmalar hem pratik, hem de teortiktir.

Todor Jivkov teori ile pratik arasındaki birliğin bu yönüne çok defalar dikkat çekmiştir. Ulusal parti konferansında okuduğu raporda o, emek verimliliğini artırma savaşımının sadece iktisadi nitelikte bir savaş olmadığını, «bu savaşım birinci dereceli politik ve ideolojik önemi olduğunu», ⁴ hattâ teknik ödevlere de böyle yanaşmak gerektiğini belirtmiştir. Bu durumu o, Burgas il parti komitesi plenumunda verdiği demeçte geniş biçimde aydınlatmıştır. Sadece «saf ideolojik sorunlar yoktur», bu

¹ K. Marx - F. Engels, cilt 3, s. 628.

² V. İ. Lenin, İdeolojik savaş hakkında, s. 51.

³ age, s. 54.

⁴ T. Jivkov, Yüksek toplumsal emek verimliliği hakkında, s. 79.

sorunlar daima politik, iktisadî ve sosyal sorunlarla, toplumumuzun tüm gelişme sorunlarıyla sınıksız bağlıdır, demıştır, Todor Jivkov..

Bu meseleye ilişkin Marksist - Leninist görüşün, partinin politik çizgisini işlerken, büyük metodolojik önemi vardır. O, XI. kongre için de aynı önemi taşımaktadır. Bu da şu anlama gelir : kongrenin teorik ve ideolojik çalışmaları, orada ele alınıp incelenecek olan tüm sorunları kapsamaktadır. Kongre bir sıra sosyal, ekonomik, bilimsel - tekniksel dış siyaset meselelerini v.s. müzakere edecek ve onları ileri doğru daha da işleyecektir. Bu kongrenin sosyalist kuruculuğun teorisinde ve pratiğinde rolünü ve önemini daha da arttırmaktadır.

XI. kongrenin arifesinde partinin yaratıcı teorik düşünüyü, her şeyden evvel esas kongre belgelerinin hazırlanmasında ve incelenmesinde geniş ifadesini bulmaktadır. Bu belgeler, Yedinci beşyillik plân (1976 - 1980) esnasında ve 1990 yılına kadar ülkenin ekonomik gelişmesinin esas yönlerine ilişkin savlar; bilim ve teknik ilerleyişin Yedinci beşyillikte ve 1990 yılına kadar geliştirilmesine dair savlar; halkın yaşam düzeyini yedinci beşyillikte ve 1990 yılına kadar daha da yükseltme hakkında savlardır. Birçok yönetici kadroların, bilim işçilerinin ve yüzlerce başka uzmanın katılması ile parti Merkez Komitesi tarafından hazırlanan bu belgeler şimdi tüm parti ve emekçiler tarafından geniş biçimde incelenmektedir. Bu belgeler, yeni sorunların işlenmesinde yüksek teorik düzeye ulaşıldığını, Marksist - Leninist düşününün Bulgaristan'da durmadan geliştirildiğini göstermektedir. Kongrenin geniş ve verimli çalışmalarına sağlam bir temel oluşturmaktadır. Ülkenin ekonomik gelişmesine ilişkin savlarda çok sayıda ekonomik sorunların ele alınıp çözümüne komple yaklaşım biçiminden geniş surette yararlanılmaktadır. Fakat, dikkat merkezinde şimdi ekonomi alanında esas stratejik ödev olan, üretimin modernleştirilip yeni baştan donatılması meseleleri bulunmaktadır. Onlar, yoğunlaşma ve uzmanlaşma temeli üzerinde şimdi halk iktisadiyatının yoğunlaşmasının ve edimselliğinin kesin olarak artırılmasını sağlamalıdır. Bunu gözönünde bulundurarak, yatırımlar, mesaf saatlerinden yararlanılması, çalışmalarda sistemlilik sorunları yeni biçimde ortaya atılıp çözümlenmelidir, maddesel isteklendirme mekanizması, yetkinleştirilmeli, tinsel isteklendirmelerin rolü yükseltilmelidir.

BKP MK - nin bilim ve teknik ilerleyişi esas geliştirme yönlerine ilişkin savlarında bu alandaki parti politikasının taşıdığı muazzam önem belirtilmektedir. Zira, ülkemizin önümüzdeki yıllarda genel gelişmesi bu politikanın başarısına bağlıdır. Bu savlarda üretime bilimsel hizmet, esaslı bilimsel araştırmaların geliştirilmesi, bilimin yatay gelişmesinden dikey gelişmesine kesinlikle geçilmesi bilim işçilerinin nitel gelişiminin yükseltilmesi, bilimsel tartışmaları ve fikir savaşını bilimsel düşünün gelişmesi ve bilim işçilerinin yetiştirilmesi, bilginin toplumsal prestijinin yükseltilmesi için güçlü bir etkene dönüştürmek v.s. gibi önemli sorunlar işlenmiştir. Bu işte merkez yeri, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle daha tam ve sıkı bilimsel - tekniksel bütünleşme, kendimizin ve yabancıların ulaştığı bilimsel - tekniksel edinimlerin üretimde hızla uygulanması olmaktadır. Bu edinimlerin hızla uygulanması, bilimin doğrudan doğruya üretim gücüne dönüştürülmesi için en önemli koşuldur.

BKP MK'nin halkın yaşam düzeyini daha da yükseltmeye ilişkin savlarında, şimdiye kadar ulaşılan başarılar hesaba katılarak önümüzdeki 10 - 15 yıl içinde şu sorunlar ortaya atılmakta ve çözümlenmektedir: emekçilerin gereksinimlerinin daha nitel ve çeşitli tüketim malları ile daha tam karşılanmasını sağlamak, mesken meselesini esas çizgilerde çözüm-

lemek; yetişmekte olan nesil için vasıtaların ve kayguların arttırılması, kültürün ve eğitim davasının gelişmesi, halkın tinsel yükselişi, emekçilerin estetik terbiyesi v.s için daha elverişli koşullar yaratılması; toplumsal beşin ve yaşam hizmetlerinin çağdaş temel üzerinde geliştirilmesi, yaşam ortamının, taşıtın v.s kesinlikle iyileştirilmeleri.

BKP MK'nin, Bulgaristan komünist partisinin, toplumsal örgütlerin ve akımların durumu ve gelişmesine ilişkin savları, ülkenin yaşamında büyük bir olaydır. Bu savlarda gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğunda partinin yöneticilik rolü, toplumsal örgütlerin yeri ve rolleri hakkında birçok teorik meseleler işlenmiş, Bulgaristan koşullarında nasıl uygulanacakları gösterilmiştir. Savlarda, gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğunun partinin yönetici rolünü çok arttırdığı, öteki toplumsal örgütlerin de rollerinin yükseldiği özellikle belirtilmektedir.

XI. kongre arifesinde partide yürütülen hesap verme - seçim kampanyası, onun fikrinsel - teorik çalışmalarını ciddi bir denetlemedir. Aynı zamanda bu kampanya partideki fikrinsel - teorik çalışmaların daha da hızlandırılmasına bir temel oluşturmaktadır. Yerel parti örgütlerinde, şehir, belediye ve fabrika parti konferanslarında esas teorik sorunlara ilişkin geniş ve derinlemesine konuşmalar yapıldı, münakaşalar yürütüldü. Partinin il konferansları bu işlerde önemli genelleştirmeler yaptı ve yeni durumlar meydana çıkardı.

XI. parti kongresinin hazırlığı, bilimsel kadrolar ve öğretim üyeleri, yazarlar, sanatkarlar ve tüm başka uzmanlar arasında yaratıcı bir gerginlik yaratmıştır. Kongreye birçok bilimsel yapıtlar ve edinimler, değerli sanat yapıtları, tekniksel ve başka başarılar adanmaktadır. Kongrenin inceleyeceği sorunlara ilişkin birçok bilimsel konferanslar ve simpozyumlar, yaratıcılık karşılaşmaları, tartışmalar v.s düzenlenmektedir. Tüm bunlar, Bulgaristan'da yaratıcı Marksist düşünün yoğun gelişmesinde yeni etkindir.

Bulgaristan Komünist partisi XI. kongresine yaşamın tüm alanlarında büyük başarılar ve edinimler ile, Onuncu parti kongresi tarafından öne konan ödevlerin lâyıkıyla icrası ile, geleceğe ait yeni perspektifler, plânlar ve emeller ile gitmektedir. Bu, kongrenin Bulgaristan'da Marksist - Leninist teorinin yaratıcı biçimde geliştirilip uygulanmasına yeni büyük katkıda bulunacağını en önemli güvencesidir.

Kadınların Sesi

KADINLARIN yüzyıllardır kaybettikleri Eşitlik
ve Özgürlüklerine kavuşmaları, Bağımsızlık, Barış,
Demokrasi ve Toplumsal ilerleme yolunda

KADINLARIN SESİ

İlerici Kadınlar Derneği Yayın Organı

Aylık : 1,5 TL.

Emniyet mah. Taşkent sok. 12/2

Çeliktepe 4. Levent
İSTANBUL

Sovyetler Birliği Haberler Ajansı "TASS"

ayın haber özetleri

Bilindiği gibi, başta SSCB olmak üzere, sosyalist ölkeler topluluğunun, çeşitli konular ve dünya olayları üzerindeki görüşleri - değerlendirmeleri, halkımıza ancak ikili bir tahrifat kanalından geçerek ulaşabilmektedir: birincisi, Batılı büyük haber ajanslarının ustaca düzenlenmiş tahrifat süzgeci kanalı; ikincisi ise, bu tahrif edilmiş bilgileri daha da çarpıtarak yansıtan Türkiyenin büyük basın - yayın kuruluşları kanalı.

Bu durumda da, bu bilgilerin çıkış kaynağındaki içerikleriyle, okuyucuya - dinleyiciye ulaşış noktasındaki içerikleri arasında çok büyük anlam saptırmaları olacağı kuşkusuzdur.

İşte bu nedenledir ki, ÜRÜN, bundan böyle, bu sakıncaya kendi ölçüsünde bir çözüm bulmak amacıyla, Sovyetler Birliği Haberler Ajansı «TASS» ın Türkiye'de yayınlanan aylık türkçe bültenlerinden bir derlemeye, her ay, sayfalarında sürekli olarak yer vermeye çalışacaktır.

Anti - komünizm ve anti - sovyetizm furyasının zincirlerinden beşandiğı bu günlerde, bu konularla ilgili sağlıklı bilgilenmenin önemini okuyucularımızın yeterince değerlendireceklerine inanıyoruz.

ÇİN OLAYLARI HAKKINDA

Birkaç gündən beri, Pekin'in Tiyan-An-Meniy adındaki ana meydanını birçok kalabalık gösterinin meydanı olmuş; gösteriler, Çin başkenti halkının Maoçu rejimine ve politikasına karşı afet halini almış bir protestoya dönüştü. Bunun sebebi ve bahanesi, Çin'de geleneksel ölüleri anma günü ve bu günde, bu meydandaki devrim kahramanları anıtına çelenk konulması olmuştur. Bu kez bu anıtta Çu-En-Lay'ı anmak için, Mao'ya karşı yazılarla bezenmiş çelenkler konulmağa başlamıştır. Bu yazılarda, bugünlerde Çin'de uygulanmakta olan kampanya yerilmektedir, çünkü bu kampanya Maoçular için elverişli olmayan elemanların uzaklaştırılmasına ve sözde «kültür devrimi» olan planlarının gerçeleştirilmesine yöneliktir.

Meydana toplanmış olan halka, bugünkü kampanyanın, başında Mao Tse Dun'un karışı Tsiyan Tsin olmak üzere, bir avuç kadar insan tarafından körüklendiğini ve tezgahlandığını anlatan bir propaganda bildirişi okundu. Polisler, gönüllü milis erleri ve silahlı erler kalabalığı dağıtıldılar, birçok tutuklamalar yapıldı. 4 Nisan'ı 5 Nisan'a bağlayan gece meydana bütün çelenkler toplattırıldı.

Ertesi sabah, daha da büyük bir kalabalık meydana hücum edip, çelenklerin anıta tekrar konulmasını istedi. Hemen orada düzenlenen mitingde, konuşmacılar, çelenk toplattırın hükümet yetkililerini protesto ederek, anti - maocu sloganları ile halkı coşturdular. Meydanın tam ortasını bir daha polis ve milis erleri kuşattılar. Meydana giden bütün yolları ve bitişen mahalleleri, çok miktarda gönderilen silahlı erler tutuyordu. Göstericiler, bir kaç araba yakıp, meydana bakan bir binayı da ateşe vermeye çalıştılar. Ama güvenlik kuvvetleri, askeri birlikler ve milis erleri, bir daha toplanan göstericileri dağıttılar. Gene bir çok tutuklama yapıldı.

Resmi Çin iktidarı, ister istemez, Tiyan-An-Meniş meydanındaki gösterinin Mao'ya karşı bir nitelik taşıdığını kabul etmek zorunda kalmıştır. Böylece, Pekin Devrim Komitesi Ude'nin hoparlörlerle yayılan konuşmasında, «göstericilerin, ölüleri anma gününü, bir politik olay haline getirmek istediklerine, karşı - devrim eyleminde bulduklarına, mücadelenin keskin ucunun doğrudan doğruya Mao ve Mao'nun yönettiği Merkez Komitesine karşı yönelik olduğuna» işaret ettiler.

Maocu yönetim tarafından alınan olağanüstü tedbirler ve kitle halinde tutuklamalar neticesinde, Çin başkentindeki durum biraz normalleşmiş gibidir. Ancak erler, eskisi gibi, bütün hükümet binalarını koruyor. Tiyan-An-Meniş meydanı çevresi, halen güvenlik güçleri, askeri müfrezeler ile milis erleri tarafından kuşatılmış tutuluyor.

Tiyan-An-Meniş meydanındaki olaylar, Çin'de iç politik mücadelenin gittikçe vahim bir hale doğru gittiğini ispatlıyor. Bütün işaretlere göre, durum gittikçe kötüleşiyor. Pekin'in diplomatik çevrelerine göre, Çin toplumunda ayrılıklar gittikçe artıyor ve mücadeleye gittikçe sayısı artan emekçi grupları katılmaya başlıyor; hepsi de Mao yönetimine karşıdır. Ülkenin politik hayatının gelişmesine, Mao grubunun Çin'de sosyalizmin kurulmasına karşı gelmesinin olumsuz etkisi büyüdükçe büyüyor; Mao idaresi ülkeyi, dünya ülkelerinden tecrit edilmişliğe ve ekonomik durgunluğa doğru sürüklemiştir. Bugünlerin olaylarından anlaşıldığına göre, Maoçular zorbalığa da başvuruyorlar, böylece tutturdıkları bugünkü yola karşı gösterileri engellemeye çalışıyorlar.

SOVYET GÖRÜŞLERİ

Sendikalar ve Demokrasi

Sendika faaliyeti, insanoğlunun yaratıcı güçlerinin uygulama alanlarının en önemlisi olan, üretim alanında, doğrudan doğruya demokrasinin hayata geçirilmesine yardımcı oluyor. Sendikalardan amaç, herşeyden önce, çalışanların hak ve çıkarlarının savunması olduğundan, günlük ve toplumsal konular ile ilgilenmek zorunda kalmaktadır. Ancak, üretim gelişmemiş olsaydı, çalışma disiplini gittikçe yerleşmeseydi, iş verimliliği gittikçe artmasaydı, sendikalar bu alanda gene de fazla bir şey yapamazlardı. Sovyet sendikalarının, faaliyetlerinin merkezine emekçi insanın çıkarlarını yerleştirdikleri için, üretimin artırılması onların başlıca galesi, emeli olmalıdır, diyor «Pravda» başyazısında.

Onuncu beş yıllık plan döneminde, toplam 107 milyon üyesi olan Sendikalardan beklenen şey, «sürekli olarak belirli amaca yönelmiş olmaları, azami derecede iş çıkarmaları»dır. Bütün gayretlerin, alınan ka-

rarların hayata geçirilmesinin kontrolü yolunda organizasyon kurulmasına öncelikle önem verilmeli, sendikaların çalışmalarında demokratik temellerinin geliştirilmesine dikkat edilmelidir. İleride de işçi toplantılarının öneminin iyice bilincinde olmalı, sürekli olarak işleyen üretim danışma konferansları düzenlenmeli, yenilik getirenlerin tavsiyelerinin dinlenmesi ve uygulanması sağlanmalı, toplumsal faaliyetin ve girişkenliğin başka şekilleri denenmeli, bunlarla, insanlarda sosyalist mülkiyete karşı titiz davranma duygusu, iş sahipliği duygusu, girişimlerde sorumluluk duygusu geliştirilmelidir.

Sovyet yargılama sisteminin ilerleme şartları

SSCB Adalet Bakanı Vladimir Terebilov, TASS'la yaptığı görüşmede, «bağımsızlık, açıklık ve halk yargıçlarının seçmenlerle çok sıkı bağı, sovyet yargılama sisteminin bundan böyle ilerlemesi için başlıca şartlardan biridir» dedi. Halk yargıçlarının 11 Nisan tarihinde yapılacak olan seçimleri ile ilgili olarak yapılan bu konuşmada, bir halk yargıcının faaliyetinin temel prensibinin seçmenlere karşı sorumlu olması ve onlara cevap vermek zorunluluğu olduğu belirtildi. Yargıçlarla karşılaştıkları zaman, sovyet insanları, çok defa halk mahkemelerinin çalışmaları hakkında eleştiride, mahkemelerin daha verimli çalışmaları için tekliflerde bulunurlar. Bir yargıç görevinde yeteneksiz ise, yetkileri elinden alınır. Bizce yargıçların seçilmesi, halk mahkemelerinin teşekkülü için en demokratik olan prensiptir.

Lübnan'da olup bitenlerle ilgili olarak

Sovyetler Birliği, Lübnan Cumhuriyetinin ulusal birliği ve bütünlüğü uğruna mücadele eden Lübnan güçlerinden yanadır. Sovyetler Birliği, Lübnan halkının kendi geleceğini kendi eliyle tayin etme yolundaki yasal hakkını destekler; Lübnan halkının kendi köklü çıkarlarına uyararak, bugünkü kritik durumu barışçıl araçlarla çözümleme arzusunu yerinde bulur, diyor «Pravda» gazetesi, «Gözlemci» imzalı yazısında.

Lübnan olaylarını ülkenin hıristiyan ile müslüman olan halkları arasındaki dini - cemaat türünden bir düşmanlık saymak, fazla bir saflık olacaktır. Bu olayların asıl sebepleri, herşeyden önce, Arapların dikkatini, İsrail tarafından işgal olunan Arap topraklarının kurtuluşundan başka yöne çekmek; Filistin Direniş Hareketine ağır bir darbe indirmek ve aynı zamanda Lübnan ulusal - yurtsever güçlerini dağıtmak; böylece, İsrail saldırısına karşı olan güçlerin cephesine güçlenme fırsatını vermemektir.

Derinden derine değişmelerin zamanı

«İzvestiya» gazetesinde, A. Bovin ile R. Tuçnin'in yazdıkları gibi, Latin - Amerika kıtası problemlerinin, aslında ve öncelikle devrim sorunları olduklarını kabul etmek doğru olacaktır. Hem de bir ulusal kurtuluş devrimi beklenebilir; çünkü Latin - Amerika'nın toplumsal ilerlemesi, ABD'ye politik ve ekonomik yönden bağıllığından kurtulması temin edilmeden, düşünülemez. Bir de sosyal devrim gerekiyor; çünkü gerçek bir bağımsızlık, ekonomi ve politikada feodal - oligarşik yapısal kalıntıların temelden, radikal bir biçimde yıkılmasını, ilerici, anti - emperyalist rejimlerin kurulmasını ve bu rejimler sayesinde hayatın bütün alanlarında demokratik reformların gerçekleştirilmesini şart koşmaktadır.

Uzun vadeli tarihsel perspektif açısından, ABD, Latin - Amerika ile, asla kazanmasına imkan olmayan bir oyuna girişmiştir. Yalnız geçmiş

gözününe alarak geleceğe matuf planların kurulması; emperyalistlerin politik pragmatliğinden uzaktır. Hesapları basittir: Latin - Amerika kıtasında iktidarda olan grupların çelişkilerini, merkezden uzaklaşan güçleri kullanarak; devrim hareketlerinin gitgide yükselen dalgasına karşı bir set çekmek için, Kuzey ile Güney burjuvazisinin sınıfsal dayanışmasından yararlanmaktadır. H. Kissinger'in bu yakınlarda yaptığı ziyareti gösteriyor ki, Amerikalılar, kendi politikalarını değiştirerek, yeni şartlara göre uydurmağa çabalyorlar; kıtadaki genel duygu ve düşüncelerin gelişmesini de hesaba katıyorlar. ABD, her türlü uzlaşmalı kararı kabul etmeğe hazırdır; hatta, «zamanın havası» karşısında bazı fedakarlık da yapmağa hazırdır, yeter ki kıtadaki olayları kendi kontrolü altında tutabilsinler.

HİNT OKYANUSU VE BASRA KÖRFEZİ BÖLGELERİNİN ASKERİLEŞTİRİLMESİ BARIŞI TEHDİT EDEN BİR HAREKETTİR

Hint Okyanusu ve Körfez bölgesindeki savaş hazırlıkları, detant sürecinin maddileştirilmesinden yana olan tüm barışsever güçleri endişelendirmektedir. Bilindiği gibi, yeni bağımsız devletlerin kıyıları yakınında, silahlı güçlerin yerleştirilmesi; ve amerikan gemilerinin darbeci birlikler servisi için, yakın gelecekte askeri üsler ve hedefler şebekesinin kurulması planlanıyor.

Bu amaçla Diego - Garsiya adasında nükleer askeri deniz ve askeri hava üssü kurulmaktadır. Bu işlere daha şimdiden 65 milyon dolar kadar ayrılmış bulunuyor. Umman denizindeki Masir adasında bu gibi bir üssü kurulmaktadır. Bu işlere daha şimdiden 65 milyon dolar kadar ayrılmış bulunuyor. Umman denizindeki Masir adasında bu gibi bir üssün, ve ayrıca körfez bölgesinde Ras-el Haym emirliği topraklarında başka bir stratejik üssün kurulması planlanıyor.

Şunu da hatırlatmak gerekir ki, bazı ülkelerin, Afrika'nın güneyinden Batı Avustralya kıyılarına kadar uzanan bir bölgede askeri karakolları vardır. Bu ülkelerin savaş gemileri Hint Okyanusunda sürekli dolaşmaktadır. «Associated Press» ajansının bildirdiğine göre, şimdi bu bölgeye, başta «Midwey» uçak gemisi bulunan sekizinci amerikan savaş gemileri birliği gönderilmiştir.

Asya ve Afrika ülkelerinin toplum ve politika adamları ile basını, tüm bu hareketleri, barış ve istikrarı bozan bir hareket, Hint Okyanusu ve Körfez bölgesinde barışçı amaçlarla gelişmenin, Batılı emperyalist çevrelerin işlerine gelmediğine birer kanıt olarak sayıyorlar.

Hindistanda yayınlanan «Neşnl herald» gazetesi, Amerikanın neden orada savaş faaliyetini artırdığından söz ederken, şunları yazıyor: Amerika kendi çıkarlarını ve sermayesini korumak için, şu veya bu bölgeye, ya doğrudan doğruya yada dolayısıyla sokulur. Amerikanın Asyadaki çıkarları ise pek büyüktür. Gazetenin belirttiğine göre, Hind-Çinle ilgili planları boşa çıkan Amerika, Hind Okyanusu ve Körfez bölgesinde zengin ham madde kaynaklarından vazgeçmek istemiyor ve orada mevzilerini sağlamlaştırmak için yeni olanaklar arıyor.

Amerikan basınının kabul ettiğine göre, çoğu körfezden çıkıp Doğuya yönelen petrol gemilerinin geçtikleri yol boyunca bulunan askeri üslerden maksat, olağanüstü hallerde petrol ulaştırılması işini himaye altına almak ve aynı zamanda dünyanın bu kısmındaki geniş bölgeleri daima tehdit et-

mek; gelişmekte olan Asya ve Afrika ülkelerinin iç dış ve dış politikasına baskı yapmaktır.

Dikkati çeken başka bir şey daha var: emperyalizm adı geçen körfezde bulunan ve zengin ham madde kaynakları olan ülkelerin ordu birliklerini ve ulusal güvenlik güçlerini yönetmek için, asker ve sivil personellerini göndererek, bir nevi «beşinci koi» kurmaya yelteniyor.

Emperyalistlerin bu taktiğinde, Basra körfezi ülkelerini silahlandırma amacını güden çabalara özel bir yer ayrılıyor. 1974 yılında yabancı ülkelere gönderilen tüm silâhların % 50'den fazlası, Körfez bölgesindeki birkaç devlete gönderilmişti.

Besbelli ki, bu miktar, ulusal savunma ihtiyaçlarına gereken miktarı aşılıyor ve bu hareketin, adı geçen ülkelerin ulusal gelişme çıkarlarıyla hiç bir ilişkisi yoktur. Fakat emperyalistler bu işi teşvik ediyor, çünkü körfez bölgesinin askerileştirilmesi ve orada askerî gürültünün çıkarılması, genişleme amaçlarına uygun geliyor. Bu bölgede devletler ve halklar arasında güvensizlik tohumları ekiliyor, emperyalizmin entrikalarına direnmek için ortak güvenlik sistemini kurma perspektifleri baltalanıyor.

Aynı zamanda, gelişmekte olan ülkelerin, militarizmin nüfuz sahası içine çekilen ekonomisi, amerikan para yardımına ve kredilerine doğrudan doğruya bağlı bir duruma düşmüş oluyor. Oysa şimdi amerikan silahını satın alanlar, oldukça zengindirler. Bunlar emperyalist petrol tekelcilerinin politikasına başarıyla direnç göstererek bir hayli zenginleşebilmişlerdi. Şimdi bu ülkeler emperyalistlerden büyük parti silâh alarak, tekelle-re, kaybettikleri şeyi geri veriyorlar. Sonuçta, bunların ulusal servetleri yine yabancıların eline geçmiş oluyor, yabancılar da, bu servetlerden istedikleri gibi yararlanıyorlar.

Emperyalistlerin Hint Okyanusu ve Körfez bölgesindeki entrikaları, genel barışı tehdit ediyor. Çünkü eskisi gibi patlama tehlikesi ile karşılaşan Yakın - Doğu'nun yakınlarında bu savaş hazırlıkları yapılıyor. Savaş hazırlıkları, Asyada yeni askeri çatışmalar doğurabilir. Bu hazırlıklar, halkların, Hint Okyanusunu barış, dostluk ve iyi komşuluk bölgesine çevirme planlarına kökünden aykırı geliyor.

★

S.S.C.B.'DE DİN ÖZGÜRLÜĞÜ

Sovyet Anayasasınının 124. maddesine göre, «tüm yurttaşların din özgürlüğü ve dine karşı propaganda yapma özgürlüğü tanınır».

Sovyet devleti, din örgütlerinin yasal iç eylemine karışmaz, bunların hiç birine maddi yardım yapmaz, öte yandan din örgütleri de devlet işlerine karışmazlar. Her insan isterse dinini değiştirebilir yada dinden tamamen vazgeçebilir.

Din insanın medeni hayatında hiç bir rol oynamaz. Hiç bir resmi belgede örneğin pasaport, anket, nüfus kâğıtlarında din paragrafı yoktur.

SSCB'de, dindar olanlara farklı muamele yapılması yasaktır. Toplumsal düzene zarar vermeyen, yurttaşların haklarına kastetmeyen ayinlerin yapılmasına engel olanlar cezalandırılır. Din, yurttaşların işe yada okula kabul edilmesinde veya iş yerinden ve okuldan çıkarılmasında hiç rol oynamaz. Din sebebiyle, kanunla sağlanan kolaylık ve üstünlüklerden, yurttaşlar yoksun edilemez ve hiç bir hak bu yüzden kısıtlanmaz. Bu ku-

rallara karşı çıkanlar, kilisenin devletten ayrılmasına ilişkin kanunu kabaca çiğnemiş sayılırlar.

SSCB'de ister daha fazla, ister daha az yayılmış olsun, tüm dinlere aynı hak ve olanaklar sağlanmış bulunuyor. Sovyet kanunları, yalnız zararlı nitelikte olan, yurttaşların sağlığına zarar veren, devlet kanunlarına uymayan, medeni ve toplumsal görevlerin yerine getirilmesine engel olan din gruplarının faaliyetini yasaklar.

Din birlikleri veya toplulukları (en az 20 kişiyi birleştiren örgütler) yerel devlet egemenlik organlarıyla anlaşmaya vararak, parasız olarak arsa alabilir ve orada tapınak ve ibadethaneler yaptırabilirler. Bu tapınak ve ibadethaneler dindarların parasıyla tamir edilir ve geçindirilir. Papazlar ile kilise ve cami personeline, dindarların gönüllü olarak verdikleri paradan ücret sağlanır.

Din birlikleri, din dergileri ve kitapları çıkarırlar. Örneğin kutsal kitaplar; İncil, Kuran, Tevrat büyük tirajlarla çıkarılıp dindarlara satılmıştır. Bundan başka çeşitli din kitapları da çıkıyor. Din merkezlerine ve topluluklarına, mum imalathanelerini ve dindarlara gereken başka çeşit şeyleri hazırlayan atelyeler açmak, binalar kurmak, kiralamak veya satın almak olanağı verilmiş bulunuyor. Devlet, kilise ve başka çeşit din örgütlerinin gelirlerinden vergi almaz.

Devlet ile din birlikleri arasında temaslar kurmak için, Sovyet hükümeti nezdinde din işleri Konseyi açılmıştır. Bu örgüt, dindarların iç işlerine karışmaz, sadece din örgütlerinin faaliyetini ve durumunu düzenleyen kanunların uygulanmasını kontrol eder.

Sovyet Anayasasında sağlam temele oturtulan inanç özgürlüğü, herkese istediği dine inanma hakkını garanti ettikten başka; ateist görüşleri belirtmek hakkını da verir. Ateist propağandası, sadece ve ikna yoluyla yapılır, dindarların tahkir edilmesi vede aynı şekilde medeni haklarının çiğnenmesi yasaklanmıştır.

Sosyoloji uzmanlarının araştırmalarından anlaşıldığına göre, SSCB'de dindarların sayısı azalıyor. Fakat bunların genel sayısı azalmakla beraber, din örgütlerine yeni üyeler girmektedir. SSCB'de birçokları, çeşitli sebeplerle başka kent ve köylere göç ederler. Bu kent ve köylerde din toplulukları olmazsa, yeni topluluklar kurarlar. Bunun için yeni ibadethaneler açılır. Bundan başka eskimiş ibadethanelerin yerinde yenileri kurulur.

SSCB'nin topraklarında, çeşitli din örgütlerinin 20 binden fazla tapınağı ve ibadethanesi vardır. SSCB'de en çok yayılan başlıca dinler şunlardır:

Rus Ortodoks kilisesi. Zaman zaman yapılan yerli din adamlarının konseyi, ortodoks kilisesinin en yüksek egemenlik organıdır. Konsey, Rus ortodoks kilisesinin başkanı olan Moskova ve tüm Rusya patrikini seçer. 1971 yılında Krutitski ve Kolomenski metropoliti Pimen, Moskova ve Tüm Rusya patriki seçilmişti. Patrikliğin uhdesine Kutsal Meclis bağlıdır.

Rus Ortodoks kilisesinin 73 piskoposluk dairesi vardır. Bunların en büyüğü Moskovadadır. Moskovada, her gün dindarlar için açık olan 49 kilise vardır. Erkek ve kadınlar için, 19 manastır açılmış bulunuyor. Bunların en büyüğü, Moskovanın 70 kilometre ötesinde bulunan Troitsa - Sergiyeva manastırındır. Orada, yüzden fazla rahip vardır.

Rahipler din işlerinden başka tarımla da uğraşırlar. Tüm manastırlarda el zanaatları atelyeleri vardır.

Gürcistan Ortodoks kilisesi. Bu kiliseye, Tüm Gürcistan Patriki, 5. Dabid başkanlık eder. İkametgâhı, Gürcistanın başkenti Tiflis'tedir.

Ermeni - Gregoryen kilisesi. Gerek SSCB'de, gerekse SSCB dışında yaşayan tüm dindar Ermenileri birleştiriyor. Kilisenin başındaki patrik tüm Ermenilerin katolikosu 1. Vazgen'dir. Başkanın ikametgâhı, Ermenistan başkenti Erevan yakınlığında bulunan, Eçmiadzın manastırında bulunuyor.

Eski ayinler kiliseleri. (Bu kiliseler Rus Ortodoks kilisesinin bölünmesi sonucunda, 17. yüzyılda meydana gelmiştir.) Bu kiliseler Rusyanın orta illerinde, Ukrayna'da, Beyaz - Rusya'da, Moldavya'da ve Baltık boyunda yerleşmiş bulunuyor.

Müslüman birlikleri. Müslümanların dört ayrı din işleri idareleri vardır. Bu arada Sovyet Özbekistan Cumhuriyeti'nin başkenti Taşkent'te, Orta-Ağya ve Kazakistan müslümanları Diyanet işleri idaresi yerleşmiş bulunuyor; SSCB'nin Avrupa kısmında ve Sibirya'da yaşayan müslümanların Diyanet işleri idaresi, Başkırdistan Cumhuriyetinin başkenti Ufa'dadır; Kuzey Kafkasya müslümanları Diyanet işleri idaresi, Dağıstan özerk Cumhuriyetinin Buynaksk kentinde, Kafkaslar ötesi müslümanlarının Diyanet işleri idaresi, Sovyet Azerbaycan Cumhuriyetinin Bakü kentindedir. Diyanet işleri idaresi, toplumların temsilcilerinin kongrelerinde seçilir.

Roma-Katolik Kilisesi. Bu din, başlıca olarak Ukrayna'nın ve Beyaz Rusya'nın batı illerinde ve Baltık boyundaki Litvanya ve Letonya cumhuriyetlerinde yayılmış bulunuyor. Bu dine bağlı olanların piskopos yardımcılarını birleştiren organı, yedi piskoposluk dairesi ve ruhani daireleri vardır.

Evanjelist-Lüteryen Kilisesi. Bu dine bağlı olanlar, Estonya ve Letonya'da yaşıyorlar. Estonya kilisesi, konsistoryum tarafından yönetilir. Letonya kilisesi, Yüksek kilise Şurası tarafından yönetilmektedir.

Evanjelist Baptist-Hristiyanlar. Bunların dini birlikleri, tüm Sovyet cumhuriyetlerinde vardır. Moskova'da, bunların genel şurası yerleşmiş bulunuyor. 500 binden fazla kişi, bu dine inanır.

Musa dini. SSCB'de, 92 sinagog ve birçok minyanlar vardır. Bu arada Moskova, Leningrad, Kiyev, Minsk, Riga, Vilnius, Taşkent, Tiflis, Bakü, Sverdlovsk, Lvov, Odesa ve daha başka kentlerde sinagog vardır. Her sinagog başlı başına faaliyet yürütür.

Buda dini. Bu dine inananlar, Buryatlar, Kalmıklar ve Tuva özerk cumhuriyetlerinde ve Rusya Federasyonunun Cita ve İrkutsk illerinin bazı bölgelerinde yaşıyorlar. Budistlerin din işleri merkez idaresini bandido hambo lama Gomboev Jambal-Dorji yönetir.

Başka dinler. Reformist kilisesi, Ukrayna'nın Karpat ötesi illerinde yayılmıştır. Estonya'da superintendent'in yönettiği metodist kilisesi vardır. Bundan başka diğer din grupları da, bu arada yedinci günün avdentostleri, molokan, menonitler de vardır.

SSCB'de okul kiliseden ayrılmış bulunuyor. Okullarda din dersleri verilmmez. Din adamları, dinlerine dair nazariyeleri mabetlerde anlatırlar. Hususi din derslerinin de verilmesine müsaade edilir.

Din personelini yetiştirmek için, her kilisenin kendi okulu vardır. Örneğin Rus Ortodoks kilisesinin üç papaz okulu ve iki papaz akademisi (Zagorsk ve Leningrad kentlerinde); Katolik kilisesinin Riga ve Kaunas kentlerinde iki papaz okulu; Ermeni kilisesinin Eçmiadzın'de din akademisi; Müslümanların Buhara'da bir medresesi ve Taşkent'te yüksek din oku-

lu; Musa dinine inananların Moskova'da sinagogu vardır. Estonya ve Letonya'daki Lüteryan kiliselerinin özel teoloji kursları vardır.

Diyanet işleri idareleri, ilahiyatta bilgileri mükemmelleştirmek için, öğrencileri, ülkenin dışında bulunan din merkezlerine gönderirler. Örneğin Sovyet dindarları, Kahire'de «El-Azhar» İslam üniversitesinde, Libya'nın Beyda İslam üniversitesinde, Roma'da «Sen Kazimir» üniversitesinde ve başka yerlerde okuyorlar.

SSCB'de din adamları, barış ve uluslararası gerginliğin yumuşatılması uğrunda mücadelede faal olarak katılırlar. Örneğin Moskova ve tüm Rusya Patriki Pimen, barıştan yana olan ve çeşitli dinlere inananların uluslararası karşılaşmasının düzenlenmesini önermiştir. Bu öneriyi, Moskova yakınlarında Troitsa-Sergiyevskoya manastırında toplanan SSCB'nin tüm kilise ve din birliklerinin başkanları ve temsilcileri desteklemişlerdi.

Tula ve Belevski metropoliti Yuvenslinin başkanlığında, konferansın yapılmasıyla ilgili hazırlık komitesi kurulmuştur. Komiteye, SSCB'nin tüm kilise ve din birliklerinin temsilcileri girmiştir. (İgor Troyanovski — APN)

EKONOMİK YARDIMLAŞMA KONSEYİ ÜLKELERİNİN ORTAK ENERJİ SİSTEMİ

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'ne üye olan Avrupa ülkelerinin ortak enerji sisteminin kurulmasını öngören tasarısı, uluslararası işbirliği yolunda benzeri olmayan çok büyük bir tasarıdır. Bu tasarımın uygulanması sayesinde, ayrı ayrı kollarda yararını kanıtlayan geleneksel yardımlaşma yöntemleri ile beraber, bu ülkelerin, tüm yakıt enerji kompleksinin geliştirilmesini mümkün kılan yöntemler kullanılabilir.

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkelerinde, gerek sanayi üretiminin artırılması, gerekse üretimin bünyesinde gerçekleştirilen gelişmeler, enerji üretiminin artırılmasını gerektiriyor. Teknik ilerlemeyi hızlandıran yeni kolların rolü durmadan artıyor. Ham madde bilançosunda sentetik maddelerin, yeni vasıflara sahip olan madenlerin payı artıyor. Yeni tip otomatik makine, elektronik araç ve aygıtların üretimde kullanılmasıyla ilgili çalışmalar hızlandırılıyor.

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkeleri, birleşmiş «Mir» enerji sistemini kurmakla, ulusal enerji üretiminde konsantrasyon ve merkezileşme derecesini artırmak olanağına sahip olmuşlardı. Şimdi Vinnitsa — Batı Ukrayna (SSCB) — Albertirşa (Macaristan) adı verilen 750 kilovat gerilimli elektrik nakil hattı yapılmaktadır. Bu hattın dünyada benzeri yoktur. Elektrik nakil hattının hizmete açılması sayesinde, SSCB'den, başka Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkelerine, plana göre ihraç edilen elektrik enerjisi miktarını artırmak için olumlu koşullar sağlanmış olacak, toplam maksimum yüklenme hacmi bir hayli azalacak, kaza hallerinde yardımlaşma imkanları artacak, bu sayede ayrı ayrı elektrik santrallerinde güç yedekleri bir hayli azaltılabilecek. Örneğin, 750 kv gerilimli elektrik nakil hattı yapılırken, birleşmiş enerji sistemlerinde güç yedeklerinin 1980 yılına doğru 800 MV kadar azaltılması bekleniyor.

Atom enerjisi, yakıt-enerji sorununun çözülmesinde gittikçe daha büyük bir rol oynamaktadır. Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkelerinde (bu arada SSCB'de de) nükleer elektrik santrallerinin genel kapasitesi, 1980 yılına doğru 30 bin mvt kadarı bulacak, SSCB'nin Bulgaristan Halk Cumhuriyetine, Macaristan'a, Alman Demokrat Cumhuriyetine, Polonya, Romanya ve Çekoslovakya'ya atom elektrik santrallerinin kurulmasında (bun-

ların genel kapasitesi 10 bin mvt'i aşacak) teknik yardımın yapılmasını öngören anlaşma ve protokoller uygulanmaktadır. Bu anlaşmalar gereğince, VVER-440 tipi reaktörleri olan 25 kadar enerji bloğunun kurulması planlanıyor.

Ekonomik bütünleşme koşullarında, daha güçlü reaktörlerin, bu arada VVER-1000 tipi reaktörlerin de birlikte kurulması için, daha uygun olanaklar açılıyor. Reaktörün ayrı ayrı üniteleri, bu arada buhar jeneratörleri, tazyik pompaları, uzaktan idare edilen damperler Polonya Halk Cumhuriyeti, SSCB ve Çekoslovakya'da yapılıyor. Reaktörün aktif bölgesinde sızan enerji ve ısıyı ölçen pek etkili portatif sayaçlar ve bazı başka aygıtlar, Alman Demokrat Cumhuriyeti'nde, Macaristan'da ve Romanya'da yapılıyor. Reaktör düzeni ayarlandığı zaman, su rejiminin incelenmesiyle ilgili çalışmalar, Bulgaristan, Macaristan, Alman Demokrat Cumhuriyeti ve SSCB'de yapılıyor.

Bütün Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkelerinin uzmanları, git-tikçe daha fazla şu fikri kabul ediyorlar: yakıt enerjisi sorunlarını yüksek düzeyde, ulusal ekonominin geliştirilmesi işine yaklaşımda bulunarak çözmek gerektir. Bunun için bazı ülkelerin perspektif planları, ekonomik üretimin enerji tüketimini azaltmak, enerji üreten ve kullanan kollar arasındaki oranı değiştirmek için ulusal ekonomide bünye gelişmelerinin gerçekleştirilmesi öngörülmüyor.

Bir takım ülkelerin deneyimi gösteriyor ki, bir çok hallerde, yakıt çıkarımını artırmamak, göreceli enerji tüketimi daha az olan donatım yapılmasına daha fazla para ayırmak, daha etkili olur. Bu, yakıtı tasarruf etmek ve yeraltı kaynaklarının çıkarılması ile uğraşan sanayi kolları üzerindeki baskıyı azaltmak olanağını verdikten başka, bu sanayi kollarında teknik düzeyi hızla yükseltmek olanağını da verir.

Sosyalist ülkeler topluluğu bölgesinde, enerji tüketen tesislerin rasyonel şekilde yerleştirilmesi, bu ülkelerde yakıt enerji işlerin optimizasyonu için büyük rezervler sağlıyor. Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'ne giren Avrupa ülkelerinden, yalnız Polonya'nın, kendi enerji kaynakları temeli üzerinde enerji tüketen kolları daha da geliştirmek için gerekli miktarda kaynakları vardır. Bunun için, SSCB'nin, en başta Doğu bölgelerinin enerji kaynaklarından, tüm taraflar için elverişli şekilde yararlanılması, tüm topluluk ülkeleri için çok önemli oluyor. Son örneğe işaret edelim. Bu örgüte üye olan ülkeler, Ust-İlim selüloz-kağıt kombinasını birlikte kurmuşlardır.

Enerji ihtiyaçlarının bir havli arttığı bugünkü koşullarda, yakıt enerji kompleksinin bilime dayanarak birlikte geliştirilmesi çok zorunlu oluyor. Ekonomik Yardımlaşma Konseyi organları, daha şimdiden 1990 yılına kadarki sürede enerji işlerini geliştirme projelerini hazırlamışlardır. Bunlar yakıt ve enerjinin üretiminde, ulaştırılmasında ve tüketiminde teknik, bünyesel ve bölgesel ilerlemelerle ilgili sorunları incelemektedirler. Bu arada, 1990 yılına doğru, petrol ve kömür üretiminin 1975 yılına oranla bir hayli artırılması, atom enerjisinin en az 20 misli artırılması planlanıyor.

1975 yılının Haziran ayında Budapeşte'de yapılan Ekonomik Yardımlaşma Konseyinin 24. toplantısında, yakıt enerji temelinin daha da geliştirilmesi, enerji donatım ihtiyaçlarının karşılanması, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'ne giren ilgili ülkelerin ortak enerji sisteminin kurulması üstüne rapor görüşülmüştü.

Görüşmeler, 1976-1980 yıllarında sosyalist devletlerde enerji işlerinin geliştirilmesi sorunlarını daha etraflı olarak incelemek olanağını ver-

miştir. Bu dönemde, yakıt ve enerji ihtiyaçları, başlıca kaynakların, yani her ülkede üretilen yakıt ve enerjinin kullanılması, ülkeler arasında yakıt ve enerji mübadelesi, üçüncü ülkelerden ithalatın belli derecede artırılması yoluyla karşılanacak.

Jeoloji araştırmalarının bir hayli genişletilmesi, bu arada petrol ve doğal gazın bulunması için, derin sondajın yapılması; katı yakıt ve sadece yalnız kok kömürü ve enerji kömürü değil, linyit kaynaklarının araştırılması işlerinin yoğunlaştırılması planlanıyor.

Toplantı, önümüzdeki yıllarda, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkelerinin başlıca enerji, yakıt ve ham-madde ihtiyaçlarını karşılamak için, uzun süreli komple programları hazırlamayı kararlaştırmıştır. Bu programların bazıları, 1976 yılının yazında, örgütün 30. toplantısında ele alınacak. (İgor Kozlov — Ekonomi bilimleri doktoru adayı, S.S.C.B. Bilimler Akademisi dünya sosyalist sistemi ekonomi enstitüsü baş bilim memuru.)

ÇALIŞMADA KADINLARIN EŞİTLİĞİ NE DEMEKTİR?

Bilindiği gibi, SSCB'de kadınlar erkeklerle eşittirler. Fakat bu, kadınların erkeklerle aynı çeşit iş görmelerini gerektirir mi? Kadınlar, erkeklerle yanyana, ocaklarda kömür çıkarmalı mı? Maden üretmeli mi, ya da kimya fabrikasının zararlı dairesinde çalışmalı ve bu suretle sağlıklarına zarar getirmeli mi?

Sovyet halk ekonomisinde çalışanların yarısı kadındır. Toplumsal üretim alanında çalışan kadınların sayısı son 35 yıl içinde dört misli kadar artmıştır. Neden SSCB'de bunca çok kadın çalışıyor? Belki toplum, kadınları çalıştırmaktan fayda görüyor? Bunlara, erkeklerden az iş ücreti sağlıyor?

Hayır, Sovyet devletinin amacı, kadınlara erkekler gibi uzmanlık dallarında ve ücretli iş görme olanağını vermek; bir de, kadınları sağlıkları için zararlı olmayan yerlerde çalıştırmaktır. SSCB'de, hiç bir kadın, aynı iş için erkekten az kazanmaz. Cinsi, yaşı, milleti, sosyal durumu ne olursa olsun, çalışan her insana, gördüğü işin miktarı ve niteliğine göre iş ücreti sağlanır. Bu kurallara tüm ekonomi kollarında, noktası noktasına uyulur.

Kadınların erkeklerle aynı haklardan yararlandıklarını, aynı iş için aynı iş ücreti aldıklarını söyledik. Fakat kadınlar her yerde çalıştırılmaz. Kadınlar, gücüne, yeteneğine, çıkarlarına uygun olan iş görürler; bir de kadınlara, çalışmakla beraber evlenmek ve çocuklarını büyütme olanağı da verilir. Gençlere 1165 çeşit meslek öğretilir; kızlara ise, yalnız 975 çeşit meslek öğretilir. Geri kalan meslekler, yani sağlık için zararlı olan ve büyük güç gerektiren meslekler, devlet ve sendika örgütleri tarafından kadınlar için yasaklanmış bulunuyor.

Kadına istediği meslek ve iş seçmek hakkı sağlanmış bulunuyor. Sovyet ülkesinde eğitim, bu arada mesleki eğitim, parasızdır. Dersler tüm aşamalarda herkes için aynı olan programlara göre verilir. Sovyet ülkesinde, isteyenler yüksek okula girebilir; bu, kadınlara gelişme, yeteneklerini erkeklerle beraber geliştirme olanağını veriyor.

Sovyet yüksek okullarında okuyanların yarısı kızlardır. Teknik yüksek okullarda okuyanların yüzde 40'ı kızlardır. SSCB'de defalarca bulunan tanınmış amerikan gazetecilerinden Wilyam Mandel, bu konuda şunları söylemişti: SSCB'de mühendisler arasında, bir arada tüm dünya ülkelerinkinden fazla kadın vardır. Doktorlar arasında kadınların sayısı,

Amerika'daki erkek doktorlarının sayısını iki kûsur misli aşıyor ve kadın doktorlarının sayısını 20 misli aşıyor. İstatistiklere göre, SSCB'de tüm hakimlerin üçte biri kadındır (Amerika'da yüz hakim başına yalnız iki kadın hakim düşüyor.).

Sovyet devleti, ana olan kadınlara özel kaygı gösterir. Hamile kadınlara ve çocuk doğuran kadınlara, tam iş ücretleri sağlanarak, hemen hemen dört aylık izin sağlanır. Bir de bu işte çalışma süresine hiç önem verilmez. Anne, çocuğu bir yaşını dolduruncaya kadar, isterse çalışmaya-bilir; iş yeri ve çalışma süresi korunur. SSCB'de, 11 milyon kadar çocuk, kreş veya çocuk bahçesine devam eder; çocukların anne ve babaları, çocukları için kreş ve bahçelere, sadece tüm masrafların beşte birini öderler, geri kalan kısmı devlet öder.

Bugün SSCB'de ekonomi alanında çalışan kadınların sayısı artıyor. Aynı zamanda, kadın emeğinin mesleki bünyesinde değişiklikler de yapıyor. Şimdi birçok kadın, toplumun ekonomik, kültürel ve sosyal gelişmesini sağlayan birçok çeşit uzmanlık dalında çalışmaktadırlar. Eskiden kadınların çoğu tarımda çalışırdı; şimdi ise, sanayide çalışmaya başlamıştır. Sanayi işletmelerinde çalışanların çoğu kadındır.

Komple makinalaştırma ve otomatikleştirme, kadınların işsiz kalmasına neden olmaz; tam aksine bunlara, yeni çeşit meslekleri öğrenme olanağını açar. Kadın ve erkek meslekleri arasındaki farkın silinmesi süreci, gayet doğal bir süreçtir.

Bilimsel-teknik ilerlemenin etkisi altında, sanayide çalışan kadınların işi değişiyor. Eskiden kadınların çoğu hafif sanayide çalışıyordu; şimdi bu kol, anka-planda kaldı. Bugün çalışan kadın sayısı bakımından, makina ve maden işleme sanayi kolları birinci sıraya çıkmıştır.

Şimdi makina sanayiinde, hafif sanayi kolundakinden bir milyon fazla kadın çalışıyor. Bunda şaşılacak bir şey yoktur. Çünkü makina sanayii kolunda, özellikle elektro-teknik, radyo-teknik aygıt sanayii kollarında, torna ve freze tezgahlarının yerini, otomat ve konveyörler almıştır. İş daha kolay olmuştur. Fakat bu iş büyük dikkat, beceri ve sebat gerektiren pek hassas bir iş oldu.

Bunun içindir ki, elektro-teknik sanayiinde ve aygıt sanayiinde çalışanların % 52'si; hassas makina ve radyo-teknik sanayii kollarında çalışanların % 67'si kadındır. Tarımda çalışanların % 44'ü kadındır. Bu kolda üretimi makinalaştırma ve elektrikleştirme düzeyi yükseldiğinden, kadın köylülerin emeğinde de değişiklikler oldu. Kadınlar, otomatikleştirilmiş kümes hayvanları fabrikalarında, sinai hayvancılık komplekslerinde, en son sistem teknik araçları yönetiyorlar. Köyde, özellikle tarım mühendisleri, zooteknisyen ve veterinerler arasında, pek çok kadın, bilhassa kadın vardır.

Halen Sovyet ülkesinde, kadınların yeteneğine ve becerisine inananmayanlar yoktur. Kadınlar bilim alanında da, ekonomiyi ve devlet işlerini yönetmede de, kendilerini gösterebilirler.

Kadın, görevinde çok çabuk yükselebilir; çünkü doğası gereği pek yeteneklidir, bir de Sovyet toplumunun manevi havası ve tüm eğitim ve öğrenim sistemi bunu gerçekleştirmek olanağını sağlıyor. SSCB'de, erkek olsun kadın olsun, işini iyi bilen tercih edilir. Bir rakama işaret edelim. Sovyet bilim adamlarının ve bilim alanında hizmet yapanların % 49'u kadındır. Kadınlara bilim doktoru adayı, bilim doktoru, profesör yada akademisyen ünvanı verildiği zaman, buna kimse şaşmaz. Sanayi işletmeleri ve devlet çiftliklerini yönetenler arasında, bakanlar arasında, parlamento üyeleri arasında pek çok kadın vardır.

Sovyet ulusal ekonomisinde pek çok kadın çalıştığını söyledik, pekiyi, kadının kendisi, bundan ne gibi yarar görür?

Bir yandan kadınlar, bu suretle ekonomik bağımsızlığa kavuşurlar, öte yandan gelişebilirler. Bir de ülkede halkın maddi refahının durmadan artması bu işi kolaylaştırır. Çalışan kadınlar daha bilgili ve enerjik olur, büyük faaliyet yürütür, kocaları ve çocuklarının gözünde otoriteleri bir hayli artar.

Geçenlerde açılan anketin sonuçları göstermiştir ki, kadınların çoğu manevi saygınlık için çalışır. İşin ekonomik tarafı da tabii bunda rol oynar.

Ek işçi kaynaklarına ihtiyacın yıl geçtikçe arttığı SSCB'de, yüksek uzmanlık dallarına kadınların celbedilmesi, topluma, sosyal ilerlemeyi hızlandırmak imkanını veriyor. (Nedejda Aralovets — APN)

AFARÖZ EDİLENLERİN İTTİFAKI

Güney-Afrika Başbakanının (Voerster) İsrail'e yapacağı gizli seyahati, basına sızınca Pretoria (G. Afrika Cumhuriyetinin başkenti) endişeye düştü. Gerçekten, Arap ve Afrikalılara karşı hazırlanan eylemin etkililiği böylece muhakkak ki sifıra düşürülüyor, üstelik te politik ortamın vahimleşmesi de keskinleşiyordu; Güney-Afrika Cumhuriyetinde de ayrıca bir takım, komplikasyonlar beklenebilirdi. Tel-Aviv için de gizli tutulan şeyin, böylece basına sızması, arzulanan bir şey değildi. Hoş ya, Afrika başkentlerinin çoğu Tel-Aviv ile diplomatik ilişkilerini kesmiş olup ve hem de Araplarla dayanışma işareti olarak, 1973 yılı Ekim Savaşından sonra bu ülke ile hiçbir bağıları olmadığı gibi, bir daha da resmi ilişkilerin bu ülke ile yenilenmesi için gerçekçi perspektifler de ortada yoktur. Ancak dünya kamuoyu için, apartheid (ırk ayırımı) rejiminin İsrail'e yapacağı ziyareti, elbette ki, BMT Genel Asamblesinin kararının yadsınlamayacak bir kanıtlanması oluyor; zira, bilindiği gibi, BMT Büyük Asamblesi, siyonizmi ırkçı ideolojinin bir çeşidi olarak kabul ve ilan etmişti.

Buna rağmen, her ne kadar «Kutsal yerlere yapılan ziyaret» gibi ikiyüzlülük şalı örtüsü altında olsa da, bu ziyaret gerçekleşti. Her iki başkentte de, olumsuz sonuçların, herhalde ikinci derecede önemi olsa gerek. Önce, zirve düzeyinde, çok ciddi bir politik tecridin zararlarını çeken iki hükümetin karşılıklı gayretlerinin denkleştirilmesi gerekiyordu. Aynı zamanda, ziyarete verilen «yarı resmi» karakter, her iki tarafı, temaslarının iç yüzünü ifşa edecek bir takım bildirimlerde bulunmak zorunluluğundan kurtarıyordu.

Tel-Aviv'de, uçağa binmeden yaptığı basın toplantısında konuşan Voerster'in sözlerine göre, Başbakan Rabin ile yaptığı görüşmeleri, yalnızca bilimsel-teknik işbirliği, ticaret, ortak projeler ile Güney-Afrika'nın İsrail ekonomisine yapacağı sermaye yatırımları konusunda imiş.

Güney-Afrika başbakanı, silah teslimatı veya herhangi bir askeri anlaşmanın mevcudiyetini kesinlikle inkar ediyordu. Ama şu da var ki, kimse, onun samimi olmasını beklemiyordu. Güney-Afrika Cumhuriyetinin İsrail'den silah almakla ilgilendiği herkesçe bilinmektedir; zaten son yıllarda durmadan silah teslimatı da vapılıyordu. Voerster'in bugünkü ziyaretinin, Pretoria'nın ayrıca, savaş filosu için «Gabriel» roketlerinin alın-

ması ile ve Fransız «Mirage» keşif-bombardıman uçağına rekabet eden «KFİR» uçağı patentini satın alma emeli ile de ilgisi iyice bilinmektedir. Herhalde görüşmeler, Güney-Afrika'nın İsrail askeri üretimine sermaye yatırımı ve nükleer silah üzerinde her iki ülkede yapılan deneylerin hızlandırılması konusunda olmalıdır. Güney-Afrika tarafından işgal edilen Namibya'da üretilen uranyum, herhalde ortak bir takım projelerin gerçekleştirilmesinde kullanılacak olan ham madde olacaktır; bunu Voerster zaten ikrar ediyor. Voerster tarafından, İsrail askeri tesislerinin ve üslerinin ziyareti de, diplomatların, bu görüşmeler sırasında, işbirliğinin daha çok askeri yönlerinin ağır bastığı yolundaki tahminlerini doğruluyor. Zaten bunu, görüşmelerde İsrail yöneticilerinin de hazır bulunmaları kanıtıyor.

Az zaman önce, Güney-Afrika askeri bütçesinin % 40 oranında artırılması, Pretoria'nın, Afrika'nın Güneyinde gelişen kurtuluş hareketi ile kesin ve amansız bir kışıma hazırladığını açıklıyor. Pretoria bir de, bağımsız devletlere kışıma ihtimalini hesaba katıyor; ve Rodezya, Namibya ve bizzat Güney-Afrika'nın kendisinde kurtuluş mücadelesindeki savaşçıları destekleyen bağımsız ülkelerle de savaşta hazırlanıyor. Bugün, Angola'da yenildikten sonra, Güney-Afrika Cumhuriyeti, NATO büyük devletlerinin doğrudan doğruya işe karışmasına daha az umut bağlıyor; çünkü bu devletlerin Afrika olaylarına, ancak çok sınırlı olarak etkisi olabileceğine kanaat getirmişe benziyor. Bunun için, eski bağları ve askeri yardım kanallarını bir yandan muhafaza ederken; apartheid rejiminin liderleri, yeni yeni olanaklar arıyorlar.

Voerster'in Tel-Aviv ziyaretinin politik havası da daha az önemli değildir. Angola'dan sonra, BMT Güvenlik Konseyi tarafından Güney Afrika Cumhuriyeti bir saldırgan olarak yerilince, Voerster'in bağımsız Afrika'ya karşı tutumu, «detant» yoluna doğru değişince, gelecekteki perspektifleri her zamankinden de olumsuz görünüyor. Ancak Pretoria hala kıtanın daha çok tutucu ve Batı taraftarı hükümetlerle işbirliği kurma umudunu beslemektedir. Voerster ve arkadaşları, çevrelerinde, sağcı, emperyalizm taraftarı Afrika güçlerini, sol eğilimden en çok korkanları toplamak için, eskisinden çok daha büyük bir şiddet ve gayretle anti-komünist bayrağını sallıyorlar.

Bunun için, zirve düzeyinde buluşma ihtiyacı, herhalde, her şeyden önce sözümlerine, Afrika'da anti-komünist cephe için Güney Afrika Cumhuriyeti ile İsrail'in güç ortaklığının kuruluş emellerine dayanmaktadır. Diğer bir deyimle, söz, ilerici rejimler ile Afrika Birliği, Afrika devletlerinin sosyalist devletlerle bu kıtanın tamamının kurtuluşu uğruna mücadelede birleşmesine karşı bir karşı hücum hazırlamak etrafında açılmış olacak. Hala varolan İsrail'in Afrika ülkelerindeki bağlantıları, orada, Güney Afrika ve İsrail Ajansının işbirliği halinde olması sayesinde, onlara ilerici rejimlere karşı yıkıcı eylemlerini şiddetlendirip sağ güçleri birleştirmeğe çabalamak için olumlu bir zemin hazırlıyor. Güney Afrika Cumhuriyeti için böyle bir perspektif, Afrika kurtuluş hareketini zayıf düşürme olanağı anlamına; İsrail için ise, arap-afrika karşı akımlarını tezgahlamak olanağı anlamına geliyor.

Böylece ayın sonunda Dakar'da beklenen arap ve afrikalı dış işleri bakanlarının buluşmasında, konuşmalar büyük bir ihtimalle ekonomik işbirliği, finansman konularının yanısıra ve daha çok Afro-Arap Birliğinin güçlendirilmesi konusunda olacaktır.

Gerek Araplar, gerekse Afrikalılar için, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin bundan böyle tecrid edilmesi, güncel bir görev gibi görünmektedir.

Özellikle bugünlerde, düşmanları, Yakın-Doğu ve Afrika'daki kurtuluş hareketine karşı bir askeri-politik birlik kurunca, bu sorun daha da büyük bir önem ve öncelik kazanıyor. Düşmanların bu birliği, Angola'da ağızları yandığı halde, Afrika işlerine karışmak niyetlerinden bir türlü vaz geçemeyen şu mahut Batılı devletlerin gayri resmi ve gizli tutulmağa çalışılan destekleri yüzünden, durumu daha da vahimleştirmektedir.

(Andrev Dolgov — APN yorumcusu)

TELEVİZYON EKРАНLARINDAN ZEHİR AKITMA

Birkaç milyon kişiye varan seyircilerini «aydınlatmağa» karar veren Türk televizyonu, Nisan başında Faşizm ile Komünizmin ne olduğunu gösteren bir dizi yayına başlamıştır.

Bu anti-sovyet ve anti-komünist «opüsü» yaratanların mantığı, fena halde yalpa vurup tökezliyor; çünkü bunlar isbat edilemeyen bir şeyi isbata kalkışıyorlar: veryüzünde sözüm ona hiç bir faşizm tehlikesi yoktur, olsa olsa komünizm «tehlikesi» mevcuttur.

Türk televizyon seyircilerine Hitler ve Mussolini'yi nutuk çekerken, faşist ordularının resmi geçitlerini gösteren görüntüler sunuldu. Bu dizi yayını tezgahlayanlar, faşizmin kara vebasının bütün dünyaya ne kadar büyük felaket, ne kadar dinmeyen ıstırap verdiğini unutmakla da kalmayarak; en insafsız sahtekarlığa girişerek, olayları tersyüz tahrif ettiler.

Televizyon ekranlarında gösterilen görüntüler yalnız Sovyetler Birliğinde değil, bütün dünyada kıryasıya tanınan, özellikle Türkiye'de daha önce de gösterilmiş olan resimlerdir: faşistlerin eliyle işkence ile öldürülüp asılan insanların cesetlerinin sallandıkları darağaçları...; faşist cellatlar tarafından öldürülen ihtiyar, çocuk, kadın cesetleri ile tıklım tıklım dolmuş çukurlar...; çocuklarını, yakınlarını kaybeden, onların peşinden ağlayan bahtsız Rus analar ve kocalarını kaybetmiş eşler. İnsan ne kadar vahşi ne kadar insafsız olmalı, kutsallığa ne kadar az saygısı olmalı ki, Sovyet halkının büyük faciasını tahrif ederek, «komünistlerin vahşeti» diyebilsin! Bu yürek acısı resimleri, Türk televizyonunda aynen bu yorumla göstermek cüretinde bulunanlar, aynı bu tahrifatta bulunmuşlardır.

Ülkemizin ulusal ekonomisine Hitlerci militarizmin ne kadar büyük zarar verdirdiğini bilmeyen yok, bu bir gerçektir. Bu faşist canavarları tarafından yıkılan ekonomimizi, en ufağından en büyüğüne kadar tüm halkımız, kendi eliyle tekrar yıkıntıdan kurtardı, yeniden kaldırılıp diriltti. Şimdi ise, Türk seyircilerine, sinema haberlerinden yeni görüntüler gösteriliyor; faşistler tarafından yağma edilen, yıktırılan köy, kasabalarda kadınlar konutlarını kendi elleri ile tamire çalışmaktadır. Hiç arlanmadan, utanmadan televizyon yayını düzenleyenler, bu görüntüleri şöyle yorumluyorlar: «komünistler tarafından ezilen insanların kürek cehennemi»!

Türk televizyonunun bu çıkışta ve anti-sovyet bir takım tahrifatta bulunması, faşist vebasını ile savaşırken hayatlarını kaybetmiş milyonlarca Sovyet insanının aziz hatırasına bir hakarettir. Bu tahrifat, son on yılda tutarlı bir biçimde gelişmeğe başlayan Sovyet-Türk ilişkilerinin bu sürecini benimsemeyen Türkiye gerici güçlerinin değirmenine su akıtmaktadır.

(Popov — APN)

YENİ SOVYET BEŞ YILLIK PLAN DÖNEMİ: KÖYDE TOPLUMSAL DEĞİŞMELER

Sovyetler Birliğinde köy sorunları, şu açıdan ele alınmaktadır: bir köylünün çalışma sonuçları ne kadar önemli olursa olsun, köylünün kendisinin hangi şartlarda yaşayıp çalıştığı sorunu da en az bunun kadar önemlidir. Zira tarım işletmesinin gelişmesinde gözetenil amaç, iki cephelidir: herşeyden önce halka yiyecek maddelerini temin etmek, sanayi için de ham madde sağlamak; ve ikincisi, köyün maddi ve kültürel günlük yaşantısını, şehir standardına yakınlıktır ki, kentlerin kültürel standardı ve yaşamı bugün elbette ki köyde olanından daha yüksektir. Belki de işin bu açıdan ele alınması, toplumun, kesinlikle maddi değerlerin yaratıcısına, sadece yararçı-tüketici bir yaklaşımda bulunmasını reddetmesi içindir: insan burada bir hizmetçi değil, **bilimsel-teknik ve sosyal ilerlemenin** konusudur.

Tarım işletmesine yapılan yatırımlar gittikçe büyümektedir, hatta bu artış öylesine büyük bir hızla ilerliyor ki, «yatırım patlaması» olayından söz konusu edilmeğe başlanılıyor. 1966-1970 yılları arasında 75 milyar ruble, 1971-1975 yılları arasında 131 milyar ruble, 1976-1980 yılları arasında 172 milyara yakın ruble, tarım işletmelerine yatırıldı. Bugünkü beş yıllık plan döneminde, tarım sektörüne yapılan yatırımlar, ulusal ekonominin bütün kollarına olan yatırımların toplam bedelinin hemen hemen 1/3'i kadardır. Üstelik te, ilgi çekici olan bir husus şudur: tarım işletmelerine yatırılan her yedinci ruble, «üretimle ilgisi olmayan bir alana» harcanacaktır: bu paradan köylüye yeni konutlar, klüp, kütüphane, dinlenme evleri, v.s. hazırlanıyor. Okul ile hastahaneler finansmanı, başka alanlardan karşılanıyorlar.

Böylece, sosyal programın gerçekleştirilmesi, çok güçlü sermaye yatırımları ile desteklenmektedir; bunların ölçüsü, geçmiş yıllarla kıyaslandığında eşsizdir.

Köydeki günlük yaşam, gitgide şehirdeki yaşama yaklaşıyor. Tarıma yatırılan her onuncu ruble, 10. beş yıllık plan döneminde (1976-1980), köylülerin hayat şartlarının mükemmelleştirilmesi için harcanıyor. Bu şekilde bir araya gelen para, SSCB'nin 1976 yılı savunma bütçesine yaklaşık bir toplamı teşkil ediyor.

Büyük çapta olan toplumsal tedbirlerin biri, SSCB'de şudur: kara-toprak (çernozyum) olmayan bölgelerde, Rusya'nın (ülkenin Avrupa topraklarının orta ve kuzey bölgesi) tarım işletmelerinin yeniden yapılması uygulanıyor. 170.000 köylü ailesi, küçük ve konforu olmayan köylerden alınıp, büyük ve her konfor ile donatılmış sovhozlar bölgelerine taşınmaya başlandı. Buralarda kalorifer, su şebekesi, gaz şebekesi, büyük ana ulaştırma yollarına kadar uzanan asfaltla kaplı yollar var.

Tarım işletmelerinin sanayileştirilmesi sonunda, çalışma hem daha verimli, hem daha iyi örgütlenmiş, daha ilginç ve daha da kolay olmağa başlıyor.

Birliğe giren bir cumhuriyetten ilginç bir örnek gösterilebilir. Son beş yılda bu cumhuriyette, tarımsal üretim % 25 oranında arttı; iş verimliliğinin artış oranı ise, 1/3'dir. İş verimliliğinin artışı, kendi başına çalışan köy halkının sayısının azaltılmasına, öte yandan serbest kalan kollarından üretimde, inşaatta, çeşitli hizmetler alanında kullanılmasına olanak sağlıyor. Estonya'nın tarım işletmelerinde çalışanların sayısı, 100.000 kişiye indirilmiş, yani cumhuriyet nüfusunun % 7'si kadar kalmıştır. Elbette ki köylü, daha zorlu çalışıyor, iş günü yoğun bir biçimde türlü türlü iş-

lerle doludur; ama iş günü, kesinlikle yedi iş saatine kalıyor. Bir de, haftada iki tam dinlenme günü var; bu iki günde, hayvanlara «nöbetçi uzman» bakıyor. Bunun dışında, bir de yıllık izin veriliyor. Bir iş gününün işle doyurulmuşluğu, çok iyi dinlenme olanakları ile telafi edilmektedir.

Bir de, en büyük verimliliği icap ettiren emek karşılığında, en yüksek ücretler verilmektedir. Şunu da ekliyelim ki, kolhozcu köylülerin gelir artışı, işçilerin ücretlerini de geçiyor. Söz buraya değinmişken, şunu da ekliyelim: SSCB'de emekçilerin her kategorisinin parasal geliri, başlıca sanayi maddeleri ile besin maddelerinin sabit kalan istikrarlı fiyatları sayesinde, gittikçe artmaktadır. 1975 yılında, tarım kollarından birinde çalışanlar arasından, her bin kişiden 622 kişinin orta veya yüksek tahsili vardı. Bu, ülke tarihinin sovyet devresinin doğal eğilimidir: şu geçmiş beş yıllık plan döneminde, yani 1970 yılında, bu sayı 499, İkinci Dünya Savaşı arifesinde ise yalnız 63 idi.

Bugünkü beşyılık plan döneminde, üstün meslekî kalifikasyonu olan köylülerin göreceli ağırlığı da artacaktır. Fakat beş yıllık plan döneminin daha az değerli olmayan toplumsal amacı, genel on sınıflık eğitimin, köylülerin teknik ve ekonomik bilgi yüzeyinin artışına denk gelmesidir.

Sovyet köyünün merkezinde olan insan makinaya kavuşmuş köylüdür. Devlet üstün meslekî kalifikasyonu olan uzmanların kontenjanını her vesile ile teşvik edip artırıyor. Böylece, enstitü ve teknikumların stasyonier şubeleri öğrencileri, köy profesyonel-teknik okulları öğrencileri, mesleki kalifikasyonu artırmak amacı ile kurslara gidenlerin aldıkları burslar devamlı olarak artırılıyor. İşinden ayrılmadan okuyup mesleki kalifikasyonunu artıranlara, her türlü kolaylıklar sağlanıyor, ek paralı izinler veriliyor ve genellikle okuyanlara karşı duyulan saygı ve takdir, herkesin bilgisini artırmak arzusunu teşvik edip çoşturuyor. Her mesleki kalifikasyonunu artırmış olan veya yeni bir meslek öğrenmiş olan köylünün, bu yeni mesleğe göre işe alınacağına, emeğin karşılığında aldığı ücretin artıracacağına garantiler veriliyor. (Lev Voskresenskiy — APN)

★

SOVYET BİLGİNLERİNİN TALEBİ: H.L. MASSERA'NIN SERBEST BIRAKILMASI

Biz, Sovyet bilginleri, tanınmış Uruguay bilgini, ünlü bir devlet adamı, barış ve sosyal ilerleme savunucusu Profesör Hose Louis Massera'nın kovuşturulması, tartaklanması ve işkence, edilmesine karşı şiddetli protestomuzu dile getirmek istiyoruz.

Profesör Hose Louis Massera, Uruguay biliminin medarı iftiharını, Uruguay'da çağdaş, en modern yüksek matematik fakültesinin kurucularından biridir. H. L. Massera uzun yıllardan beri Uruguay yüksek okullarında matematik profesörüdür. Uruguay'ın en iyi matematikçileri Profesör Massera'nın öğrencileridir.

Rockfeller fonundan burs almış olan Prof. H. L. Massera Stenford, Princeton ve New-York üniversitelerinde, ABD'de ders vermiş bir bilimdir. Diferansiyel denklemler alanından çok değerli çalışmaları, dayanıklılık teorilerine birçok yabancı bilim adamının eserlerinde işaret ediliyor; yazıları, kitapları birçok yabancı dile çevrilmiş. Prof. H. L. Massera SSCB, ABD, İtalya, Çekoslovakya, Arjantin'de ve birçok başka ülkelerde sempozyum ve konferanslarında raporlarını okumuş; Amerika, Asya ve genellikle bütün dünyada takdir edilmiş, profesörün adını üstün bir düzeye çıkarmıştır. Profesör layık olduğu takdire ve üne ulaşmış, mükemmel bir matematikçi olarak büyük bir otorite sayılıyor. Profesör H. L. Massera'nın

üstün kabiliyetine çok büyük değer veren Amerikan Matematik Kurumu, Arjantin Matematik Birliği, Fransız Matematik Kurumu ve İtalyan Matematik Birliği, profesörü, fahri şeref üyesi seçmişlerdir.

Çok verimli faaliyeti Prof. José Louis Massera'nın bütün çalışmaları kopmaz bağlarla uluslar arasında dostluk ve barışın sağlanılmasına, hiç bir çıkar gözetmeden Uruguay halkının demokratik reformları ile özgürlük mücadelesine bağlıdır. Prof. Massera İkinci Dünya Savaşı yıllarında SSCB ve anti-hitlerci koalisyonu hareketlerine Yardım Derneğinin kurucusudur. Ayrıca tüm dünya kapsamlı Barış Konseyinin kurucularından ve üyelerden biridir, Uruguay'da barış taraftarları hareketinin genel sekreterliğini de yapmıştır.

Prof. H. L. Massera'nın Uruguay ile Sovyet halkları arasında bilimsel ve kültürel ilişkileri, dostluk ilişkilerinin geliştirilmesine çok büyük katkıları olmuştur. Prof. Massera, Uruguay Sovyet Kültürel İlişkileri Enstitüsünün de kurucusudur. Prof. H. L. Massera'nın soylu, çıkar gözetmeden topluma hizmeti ve toplumsal faaliyeti sayesinde, Massera dünyanın bütün bilginleri tarafından, bütün namuslu insanlar tarafından sevilmekte ve sayılmakta idi.

Son zamanlarda Uruguay'dan endişe verici haberler geliyor. Politik görüşleri yüzünden Profesörün kovuşturmaya uğratılmasına devam ediliyor. Çok zalimce davranış, dayak ve işkence neticesinde Profesör Massera'nın beyin kanaması geçirdiğini dünya kamuoyu öğrenmiştir. Bu haberler Prof. H.L. Massera'nın hayatı için en ciddi endişe ve korkulara yol açmaktadır ve bu durum ne bizleri, ne de bütün dünyadaki namuslu şerefli insanları bu büyük bilgin, yurtsever ve demokratın geleceğine karşı kayıtsız bırakamaz.

Profesör José Louis Massera'nın derhal serbest bırakılmasını ve tedavisi için gereken şartların yaratılmasını isteriz.

Profesör José Louis Massera'nın kovuşturulmasına son verilmesini ve bilimsel ve toplumsal çalışmaları için normal şartların sağlanılmasını isteriz. (Akademisyen V. A. Trapeznikov; Akademisyen B. N. Petrov; SSCB Bilimler Akademisi muhabir üyesi S. V. Yemelyanov; SSCB Bilimler Akademisi muhabir üyesi Y. Z. Zıpkın; SSCB Bilimler Akademisi üyesi V. S. Pugaçev; SSCB Bilimler Akademisi muhabir üyesi N. A. Gavrilov; Teknik bilimleri Dr. Prof. M. A. Ayzerman; Teknik bilimleri Dr. Prof. İ. V. Prangışvili)

**DİMİTİR
BLAGOEV**

SEÇMELER

22,5 Lira

**temel
yayınlar**

P. K. : 102 Kızılay - Ank.

ürün yayınları

- 1 — **DÜNYADA İLK ANTI - FAŞİST AYAKLANMA**
İ. MİCHAİLOV — 6 Lira (toplatıldı)
- 2 — **TOPLUMDA KADININ ROLÜ ÜZERİNE**
V. İ. LENİN — 5 Lira (toplatıldı)
- 3 — **MAĞLUP EDİLEMİYEN**
VIETNAM ve KAMBOÇYA
A. BOUDANOV — G. SOTCHEVKO — 6 Lira
- 4 — **UZAKTAN MEKTUPLAR**
V. İ. LENİN — 6 Lira
- 5 — **ÇEKOSLOVAKYA AĞUSTOS - 1968**
7 Lira
- 6 — **REDDETTİĞİMİZ MİRAS**
V. İ. LENİN — 6 Lira
- 7 — **SOSYALİST TEORİNİN SORUNLARI**
RİCHARD KOSOLAPOV — 12 Lira
- 8 — **SEÇİLMİŞ ŞİİRLER**
N. Y. VAPTSAROV — 7,5 Lira (toplatıldı)
- 9 — **TROÇKİSTLER GENÇLİĞİ**
NEREYE GÖTÜRÜYOR
MİKHAİL BASMANOV — 8 Lira (tükendi)
- 10 — **DÜNYA SENDİKALAR FEDERASYONUNUN**
30 YILI
12 Lira
- 11 — **SBKP PARTİ YAŞAMI**
L. BREJNEV — Z. KLYUCHEVA — 5 Lira
- 12 — **MAOİZM VE GENÇLİK HAREKETİ**
A. YELNIKOV — V. TURUSOV
- 13 — **BULGARİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ**
XI. KONGRE RAPORU
TODOR JIVKOV — 10 Lira

bosfor
turizm
VİYANA

TÜSTAY

10 Mira